

Översiktsplan

Planeringsunderlag ■ Granskning ■ 2022

NÄSSJÖ KOMMUN

ÖVERSIKTSPLAN 2022 är delad i tre delar, planförslaget, planeringsunderlaget och konsekvensbeskrivningen. Denna del, planeringsunderlaget, redovisar de planeringsförutsättningar som finns för kommunen. Materialet i detta planeringsunderlag utgör en grund för den text och för de ställningstaganden som finns i översiktsplanen.

Granskning pågår under perioden **1 oktober 2022 till och med den 1 december 2022**.

Projektledning: Samhällsplaneringskontoret

Styrgrupp: Samhällsplaneringsnämndens presidie

Referensgrupp I - Tjänstepersoner från:

- Samhällsplaneringskontoret
- Tekniska Serviceförvaltningen
- Nässjö Affärsverk (NAV)
- Nässjö Näringsliv AB (NNAB)
- Linden Fastighets AB
- Socialförvaltningen
- Kultur- och fritidsförvaltningen
- Barn- och utbildningsförvaltningen
- Kommunledningskontoret

Referensgrupp II - Förtroendevalda från:

- Kommunstyrelsen
- Tekniska servicenämnden

Layout och bilder: Samhällsplaneringskontoret/Kommunledningskontoret

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

LÄSHÄNVISNINGAR	4
BEGREPPSORDLISTA	5
INLEDNING	7
Vad är en översiktsplan?	7
Planeringsunderlag	7
NÄSSJÖ KOMMUN	9
Landskapskaraktär	9
SVERIGES MILJÖMÅL OCH AGENDA 2030	11
Miljömål	11
Agenda 2030	13
PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR I TÄTORTERNA	15
Bodafors	16
Malmbäck	17
Anneberg	18
Solberga	19
Grimstorp	20
Äng	21
Fredriksdal	22
Flisby	23
Stensjön	24
Ormaryd	25
Sandsjöfors	26
LANDSBYGDSUTVECKLING I STRANDNÄRA LÄGEN	29
Strandskyddsreglerna	29
Sjöar där LIS-områden pekas ut	30
Faktorer som påverkat urvalet av LIS-områden i översiktsplan 2022	33
HÄNSYN	35
Kulturmiljö	35
Naturvård	43
Miljö kvalitetsnormer	53
Jordbruksmark	59
Klimatförändringar	69
Energi	79
Risker	85
Teknisk infrastruktur	93
Vattenanvändning	95

LÄSHÄNVISNINGAR

Planeringsunderlag

Planeringsunderlaget utgör ett underlag till de utpekande som gjorts samt fungerar som fördjupning till översiktsplanens olika delar. Planeringsunderlaget innehåller inga förslag utan är ett stöd om läsaren vill fördjupa sig i bakgrunden till översiktsplanen.

Planförslaget

Detta dokument utgör översiktsplanens förslag, det vill säga kommunens långsiktiga förslag kring hur mark och vattenområden ska användas, bevaras och utvecklas. I planförslaget hanteras frågor om hur bland annat kommunens tätorter bör utvecklas, hur jordbruksmark ska värderas och hur hänsyn ska tas till kommunens naturvärden. Även information om vattenförekomster redovisas i denna del.

Konsekvensbeskrivning

En översiktsplan förutsätts alltid innebära en betydande miljöpåverkan. På grund av detta ska en miljökonsekvensbeskrivning tas fram, denna redogör bland annat för översiktsplanens konsekvenser för miljön. I översiktsplanen utgör miljökonsekvensbeskrivningen en del av konsekvensbeskrivningen.

BEGREPPSORDLISTA

Nedan förklaras olika begrepp och uttryck som förekommer i översiktsplanen.

Miljökvalitetsnorm (MKN)

En miljökvalitetsnorm är en bestämmelse om kvaliteten i luft, vatten, mark eller miljö i övrigt. I översiktsplanen förekommer begreppet främst i sammanhanget miljökvalitetsnormer för vatten. Miljökvalitetsnormerna för vatten omfattar både ytvatten och grundvatten och syftar till att säkra Sveriges vattenkvalitet.

Sociotop

En sociotop är en plats för kollektiv samvaro, avgränsad i det fysiska rummet som besitter en viss sammansättning av olika bruksvärden och/ eller betydelser.

Recipient

Recipient kan enkelt översättas till mottagare. I översiktsplanen används ordet för att beskriva en mottagare av dagvatten.

Ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster är alla produkter och tjänster som ekosystemen ger människan och som bidrar till vår välfärd och livskvalité.

Biotop och biotopskydd

En biotop är en livsmiljö som bebos av ett bestämt växt- eller djursamhälle. En biotop är naturligt avgränsad av strukturen i miljön.

Biotopskydd är en form av lagstadgat skydd som kan tillämpas för att skydda ett mark- eller vattenområde med höga naturvärden.

Landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS)

Landsbygdsutveckling i strandnära lägen, (i översiktsplanen ofta förkortat LIS) är områden som kommunen i översiktsplanen pekar ut för utveckling exempelvis bostäder eller turistverksamhet på kommunens landsbygd. I Nässjö kommun betraktas alla områden som ligger mer än tre kilometer utanför Nässjö stad som landsbygd.

Natura 2000

Natura 2000 är ett naturområde med höga naturvärden som pekats ut av länsstyrelsen i respektive län. Efter länsstyrelsens utpekande granskar Naturvårdsverket samtliga föreslagna utpekade områden i hela landet och föreslår sedan områden till regeringen. Därefter beslutar regeringen om att föreslå områdena till EU-kommissionen, som också är den instans som beslutar om respektive område ska upptas i Natura 2000-nätverket. Svensk skyddslagstiftning gäller för respektive område i samband med att regeringen beslutar om att föreslå ett område för EU-kommissionen.

MIFO

Förkortningen MIFO står för; Metodik för inventering av förorenade områden. Metodiken är framtagen av Naturvårdsverket och bygger inledningsvis på faktainsamling och riskklassning för att bedöma hur angeläget det är att gå vidare med att göra fältundersökningar på ett misstänkt förorenat område.

Metodiken delas upp i två olika faser; Fas 1 och Fas 2, i händelse av att området i den första orienterande studien bedöms som angeläget att undersöka vidare initieras fas 2 som innebär att översiktliga miljötekniska undersökningar genomförs på området.

Klimatanpassning

Åtgärder som syftar till att skydda samhället och miljön från de konsekvenser som ett förändrat klimat innebär. I översiktsplanen lyfts frågan främst utifrån vilka konsekvenser det får för den bebyggda miljön.

Klimatpåverkan

Den påverkan som naturliga fenomen eller mänsklig aktivitet har på klimatet.

bild

INLEDNING

VAD ÄR EN ÖVERSIKTSPLAN?

Varje kommun ska ha en aktuell översiktsplan som omfattar hela kommunens yta. Översiktsplanen ska ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön. Planen ska ge vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas samt hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Översiktsplanen är inte juridiskt bindande utan ska kunna användas för efterföljande planering, lovgivning och tillståndsprövning.

Översiktsplanen består av tre delar, planförslag, planeringsunderlag och konsekvensbedömning. Denna del utgör planeringsunderlaget.

PLANERINGSUNDERLAG

Planeringsunderlaget utgör ett viktigt komplement till översiktsplanen då den ger en fördjupad insyn i det underlag som ligger till grund för de utpekanden och ställningstaganden som har gjorts i översiktsplanens planförslag. Planeringsunderlaget bidrar med en fördjupad faktabakgrund till de ämnen och aspekter som återfinns i planförslaget, vilka i sin tur föranleder de utpekanden som görs. Vid framtagandet av planeringsunderlaget har information och fakta inhämtats från relevanta kommunala dokument och planer, exempelvis kommunens trafikstrategi, vatten- och avloppsplan med mera. Flera av de dokument och planer som planeringsunderlaget baseras på uppdateras och förnyas flera gånger inom översiktsplanens planeringshorisont, i planeringsunderlaget återfinns således det nyaste och mest aktuella underlaget inom respektive område vid planeringsunderlagets framtagande (2021). Underlag har också inhämtats från kommunens olika förvaltningar och bolag, som besitter expertkunskap inom respektive ämnesområde.

NÄSSJÖ KOMMUN

Kommunen är beläget på det Småländska höglandet i Smålands nordöstra del och tillhör Jönköpings län. Centralorten Nässjö är en viktig järnvägsknutpunkt för såväl det regionala som det nationella järnvägsnätet. Genom Nässjö stad går sammanlagt sex järnvägslinjer.

Vid kommunreformen 1971 bildades Nässjö kommun genom en sammanslagning av Nässjö stad, Bodafors köping samt de fyra landskommunerna Forserum, Malmbäck, Solberga och Norra Sandsjö. Under 1970-talet överfördes även mindre områden av Sävsjö respektive Vetlanda kommuner till Nässjö kommun.

I Nässjö kommun bodde 2021 lite drygt 31 700 invånare. Kommunens befolkningsmässigt största ort är centralorten Nässjö med cirka 18000 invånare följt av Forserum, Bodafors och Malmbäck. Utöver dessa finns även orterna Äng, Solberga, Anneberg, Flisby, Ormaryd, Stensjön, Grimstorp, Sandsjöfors och Fredriksdal som samtliga behandlas i kommunens översiktsplan. Dessa orter har ett invånarantal på mellan 200-500 invånare.

Kommunen har ett starkt och mångfacetterat näringsliv. Historiskt har skogs- och industrinäringarna varit viktiga och bidragit till försörjning och sysselsättning för många av kommunens invånare. Under slutet av 1800-talet och under stora delar av 1900-talets första hälft, var möbeltillverkningen något som utmärkte kommunen. Främst genom AB Svenska Möbelfabrikerna i Bodafors, som under en period i början av 1900-talet var en av Nordens största möbeltillverkare.

LANDSKAPSKARAKTÄR

Överlag är landskapets karaktär relativt enhetlig med dominans av barrskog/ blandskog med insprängda åkrar och ängar samt myrmarker och sjöar som ofta ger småskaliga rumsbildningar. Landskapet är vanligen mosaikartat, särskilt kring byar. Några distinkta gränser mellan olika landskapstyper kan vanligen inte urskiljas i kommunen. Enligt en översiktlig inventering av landskapet kan det delas in i följande karaktärer:

Småskulligt skogslandskap

Ett mer småskaligt landskap med småskullig karaktär med något högre komplexitet än övriga kommunen återfinns i kommunens sydvästra del (morän/berg), nordvästra del (grusåsar) och nordöstra - östradel (morän/berg). Området betecknas som (b) på kartan

Sjö- och skogslandskap

En stor del av kommunens centrala och norra trakter karaktäriseras av en landskapstyp med många småsjöar (c).

Myr- och skogslandskap

Den västra delen som samtidigt är den mest nederbördsrika omfattas av många små till medelstora myrar, i huvudsak torvmossar. Denna kommunedel är samtidigt till stor del drabbad av försurning (d).

Jordbruksbygden

De sydöstra och nordöstra kommundelarna karaktäriseras av öppna vidsträckta landskapsrum med för kommunen större jordbruk. Här återfinns också stora kulturvärden och i norr även stora naturvärden (e).

Friluftsområde

Värdefullt fritidsområde med intensiv friluftsversamhet Lövhult (h).

Komplext natur- och kulturlandskap

Särskilt värdefullt kultur- och naturlandskap. Detta landskap är komplext med många i flera fall mycket värdefulla natur- och kulturobjekt. Delar av detta område omfattas av natura 2000 och är riksintresse för naturvärden.

BILD

SVERIGES MILJÖMÅL OCH AGENDA 2030

MILJÖMÅL

Sveriges miljömål är antagna av riksdagen och med anledning av detta arbetar kommunen för att nå de globala klimatmålen som är formulerade i Agenda 2030. Nedan följer en beskrivning av de miljömål som, bland annat genom kommunens vision, påverkar den strategiska planeringen i Nässjö kommun.

Generationsmålet

Det första övergripande målet för det svenska klimatarbetet är det så kallade generationsmålet. Detta mål ska vara vägledande för miljöarbetet i alla samhällets nivåer. Generationsmålet innebär att målet för den svenska miljöpolitiken ska vara att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta. Detta ska ske utan att det skapas miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser. Detta mål innebär att den strategiska planeringen såväl nationellt, regionalt och lokalt ska bidra till att lösa de stora miljöproblemen.

Begränsad klimatpåverkan

Miljömålet begränsad klimatpåverkan är kopplat till det globala målet som ingår i FN:s ramkonvention och innebär att klimatförändringarna ska stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. Detta mål ska uppnås på ett sådant sätt att den biologiska mångfalden bevaras, livsmedelproduktionen säkerställs och att de övriga målen för hållbar utveckling inte komprometteras.

Frisk luft

Miljömålet frisk luft lyfter fram att luften som vi andas ska vara så ren att människors hälsa, djur, växter och kulturvärden inte skadas. Orenheter i luften kan leda till sjukdomar och kan ha en frätande effekt på kulturhistoriska byggnader, fornminnen och likande.

Bara naturlig försurning

Ökad försurning får negativa konsekvenser för växt och djurliv, det har även en korrigerande effekt på de tekniska material, ledningssystem och arkeologiska fyndigheter som finns i jorden. Syftet

med detta miljömål är att effekten av försurning från nedfall och markanvändning ska underskrida gränsen för vad mark och vatten tål. Detta innebär att halten av försurande ämnen i nedfall inte heller ska öka.

Giftfri miljö

Målet innebär att de ämnen som har skapats i eller utvunnits av samhället ska inte hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden. Detta ska uppnås genom att naturfrämmande ämnen hålls på en så låg nivå som möjligt, helst nära noll och den påverkan som det kan ha på människors hälsa och ekosystemen ska vara obetydlig. De naturligt förekommande ämnena ska vara nära bakgrunds nivåerna.

Skyddande ozonskikt

Strävan med detta mål är att ozonskiktet ska ge långsiktigt skydd mot skadlig UV-strålning. Detta innebär att människan behöver minska på utsläpp av de ozonnedbrytande ämnen som gör att ozonskiktet tunnare ut och därmed inte skyddar lika bra. För folkhälsan är det mycket viktigt med ett skyddande ozonskikt då det kan förebygga en ökad förekomst av exempelvis hudcancer och andra sjukdomar som kan relateras till den skadliga UV-strålningen.

Säker strålmiljö

Detta miljömål innebär att människors hälsa och den biologiska mångfalden ska skyddas mot de skadliga effekterna som kan komma av strålning. Bland annat innebär det att exponeringen för skadlig strålning ska begränsas så mycket som det är möjligt och rimligt. Radon är sedan länge en känd riskfaktor och bedöms årligen orsaka omkring 500 fall av lungcancer. Därför är det viktigt att öka medvetenheten om radon i boendemiljöer för såväl allmänhet som fastighetsägare, det är även viktigt att kommunerna bedriver en effektiv tillsyn inom området.

Ingen övergödning

Målet innebär att den övergödning som sker i mark och vatten inte ska ha någon negativ inverkan på människors hälsa, förutsättningarna för biologisk mångfald eller förutsättningarna för en allsidig användning av mark och vatten.

Levande sjöar och vattendrag

Miljömålet innebär en strävan mot att landets sjöar och vattendrag ska bevara sin naturliga produktionsförmåga, den biologiska mångfalden, kulturmiljömässiga värden samt landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion. Detta ska ske samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas och utvecklas.

Grundvatten av god kvalitet

Miljömålet innebär att det ska finnas en säker och hållbar dricksvattenförsörjning samt bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag.

Myllrande våtmarker

Miljömålet myllrande våtmarker innebär att våtmarkers ekologiska och vattenhushållande funktioner i landskapet ska bibehållas och värdefulla våtmarker ska bevaras för framtiden. Detta innebär att kommunens våtmarksområden måste bevaras och utvecklas.

Levande skogar

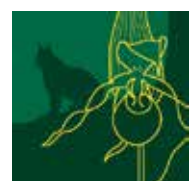
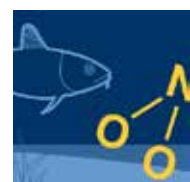
Miljömålet levande skogar lyfter fram att skogen och skogsmarken har ett värde för såväl biologisk produktion, biologisk mångfald, kulturmiljö och sociala aspekter. Detta gör att våra skogar behöver skyddas, bevaras och utvecklas.

Ett rikt odlingslandskap

Jordbruksmarken är en viktig resurs utifrån hushållning, biologisk mångfald och kulturmiljö. Dessa värden ska enligt detta miljömål utvecklas och stärkas. Jordbruksmarken ska så långt som möjligt skyddas från exploatering i kommunen.

God bebyggd miljö

Miljömålet god bebyggd miljö är det som är tydligast kopplat till kommunal översiktsplanering. Målet innebär att städer, tätorter och annan bebyggd miljö vara en hälsosam och sund livsmiljö vilket i sin tur ska medverka till en god regional och global miljö. Markanvändningen ska planeras på ett sådant sätt att lokalisering och utformning görs på ett miljöanpassat sätt med en långsiktigt god hushållning av mark och vatten i fokus.

AGENDA 2030

Utöver Sveriges nationella miljömål behöver kommunen också förhålla sig till de 17 globala målen i Agenda 2030, av dessa mål bedöms följande ligga i fokus för Nässjö kommuns översiktsplan:

Mål 6: Rent vatten och sanitet

Målet syftar främst till att säkerställa en tillgång rent vatten och sanitet samt en hållbar förvaltning av dessa. Tillgången till rent vatten och goda sanitära förhållanden är en avgörande faktor för ett välfungerande samhälle, brist på detta föranleder bland annat en ökad spridning av sjukdomar i befolkningen samt orsakar konflikter och hämmar samhällsutvecklingen.

Mål 7: Hållbar energi för alla

Målet syftar till att främja tillgången till hållbar, tillförlitlig och förnybar energi samt till rena bränslen. Att detta sker är en förutsättning för att människan ska kunna möta många av de utmaningar, såväl ekonomiska som miljömässiga, som världen står inför i framtiden.

Mål 9: Hållbar industri, innovationer och infrastruktur

Målet syftar till att främja innovation och framväxten av nya hållbara lösningar som kan bemöta såväl ekonomiska som miljömässiga utmaningar. För att skapa hållbar utveckling behövs investeringar i hållbara industrier, forskning och miljövänlig teknik.

Mål 11: Hållbara städer och samhällen

Målet syftar till att främja framväxten av hållbara städer och samhällen. I takt med att fler och fler människor väljer att bosätta sig i städer ökar kraven på att städer och samhällen kan växa och utvecklas på ett hållbart sätt. Utveckling av hållbara städer och samhällen innefattar ett hållbart byggande och en hållbar planering av bostäder, infrastruktur och offentliga platser med mera.

Mål 13: Bekämpa klimatförändringarna

Målet syftar till att bekämpa klimatförändringarna och de effekter som dessa får på såväl samhällen som natur. Målet är ständigt aktuellt och har

vid flera tillfällen preciserats ytterligare, främst genom Parisavtalet som slår fast att den globala temperaturökningen ska begränsas till 2 grader, med en strävan om en maximal ökning på 1,5 grader. Den kommunala samhällsplaneringen har en viktig roll i att arbeta för att uppfylla detta mål, främst genom att kartlägga och arbeta med de utsläppskällor som finns i kommunen samt att aktivt arbeta med klimatanpassning för att göra framtidens städer och samhällen mer motståndskraftiga mot ett förändrat klimat.

Mål 15: Ekosystem och biologisk mångfald

Målet syftar till att värna våra ekosystem och den biologiska mångfalden. Människan är för sin överlevnad beroende av fungerande ekosystem och en biologisk mångfald. Det är därför avgörande att dessa värnas inom samhällsplaneringen genom att arbeta med åtgärder som främjar och ger förutsättningar för en ökad biologisk mångfald. Nyckelfaktorer för att uppnå detta mål är bland annat att bevara och på ett långsiktigt och hållbart sätt förvalta miljöer som är betydelsefulla för ekosystem och den biologiska mångfalden. Ett tydligt exempel på detta är att värna om jordbruksmarken genom att i så stor utsträckning som möjligt motverka att jordbruksmark tas i anspråk för exploatering. Jordbruksmarken bidrar med en lång rad ekosystemtjänster samtidigt som den är betydelsefull för den biologiska mångfalden.

Mål 16: Fredliga och inkluderande samhällen

Målet syftar till att främja fredliga och inkluderande samhällen. I många fall utgör fredliga och inkluderande samhällen en förutsättning för en hållbar utveckling och ett hållbart samhällsbyggande. I ett samhälle präglat av konflikter och exkludering är det svårt att uppnå en långsiktig hållbar utveckling, främst på grund av avsaknaden av en mänsklig grundtrygghet samt tilltro till samhället. Vilket i sin tur hämmar utvecklingen för samhället i stort såväl som för enskilda individer. Det är därför viktigt att kommunen verkar för en inkluderande samhällsplanering och därmed bidrar till bättre förutsättningar för en långsiktigt hållbar samhällsutveckling

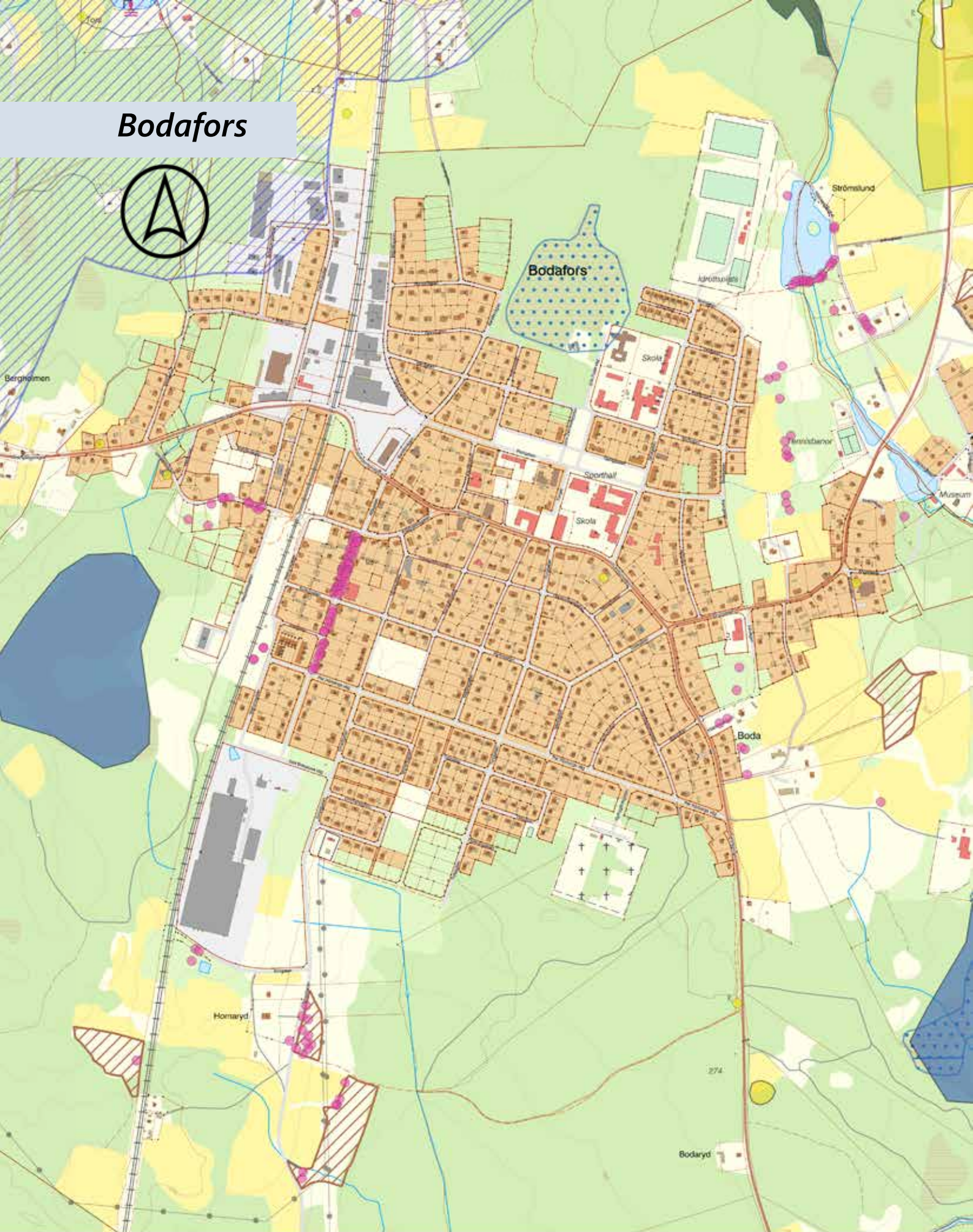
BILD

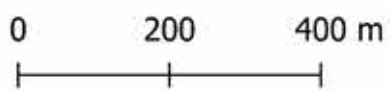
PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR I TÄTORTERNA

I detta kapitel redovisas planeringsförutsättningarna i och i anslutning till tätorterna i form av exempelvis olika risk och hänsynsaspekter som är viktig för planeringen att ta i beaktande. De underlag som redovisas i respektive karta är det underlag som var aktuellt i samband med framskrivandet av översiktsplanen (2022). Vissa av de underlag som redovisas i kartorna kan därför ha uppdaterats efter det att översiktsplanen antogs (2023).

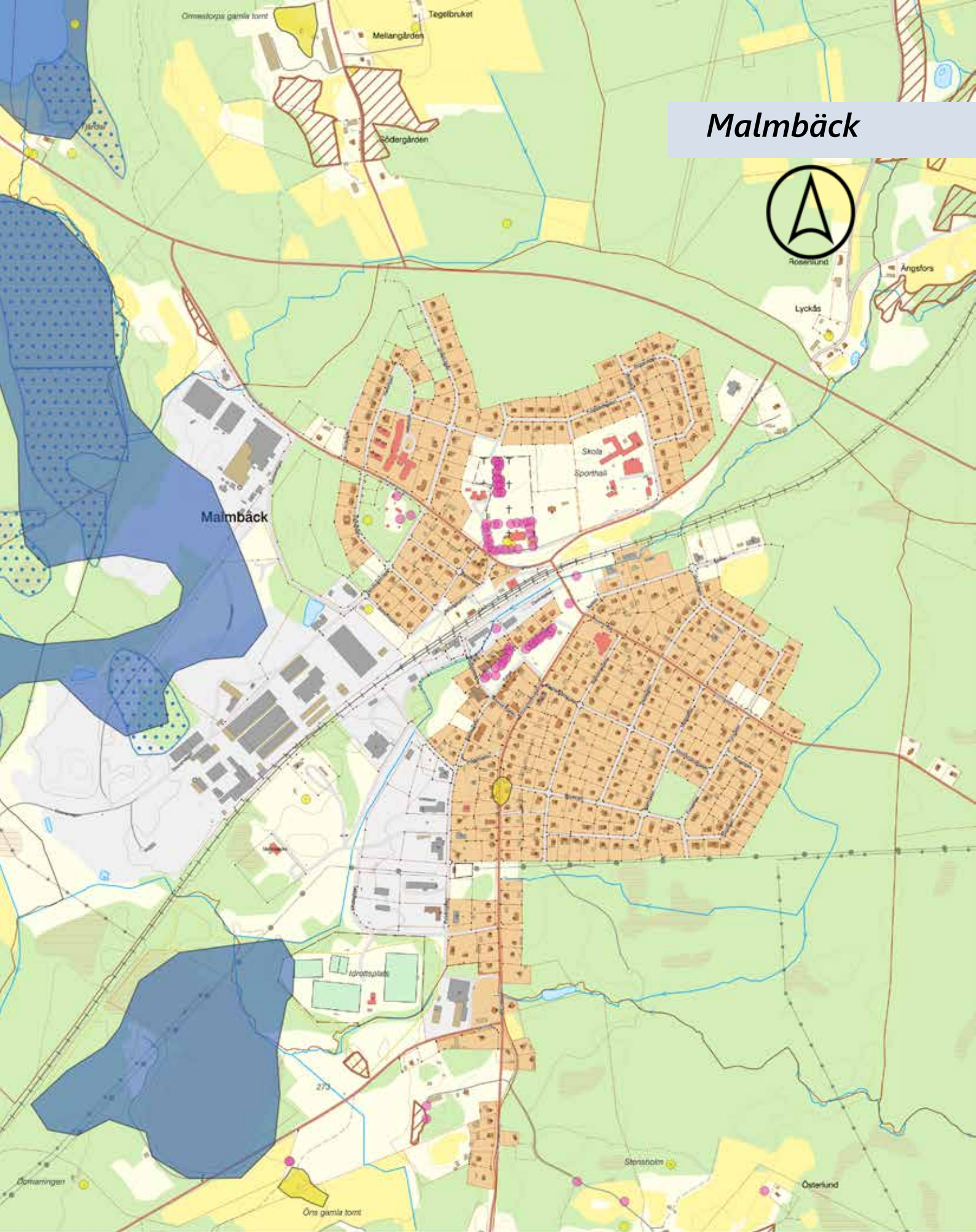
Bodafors

- Värdefulla träd
- Nyckelbiotoper
- ▨ Ängs- och betesmarksinventeringen
- Fornlämningar, yta
- Fornlämningar, punkt
- Våtmarksinventering
- ▨ Vattenskyddsområden
- Sumpskogar

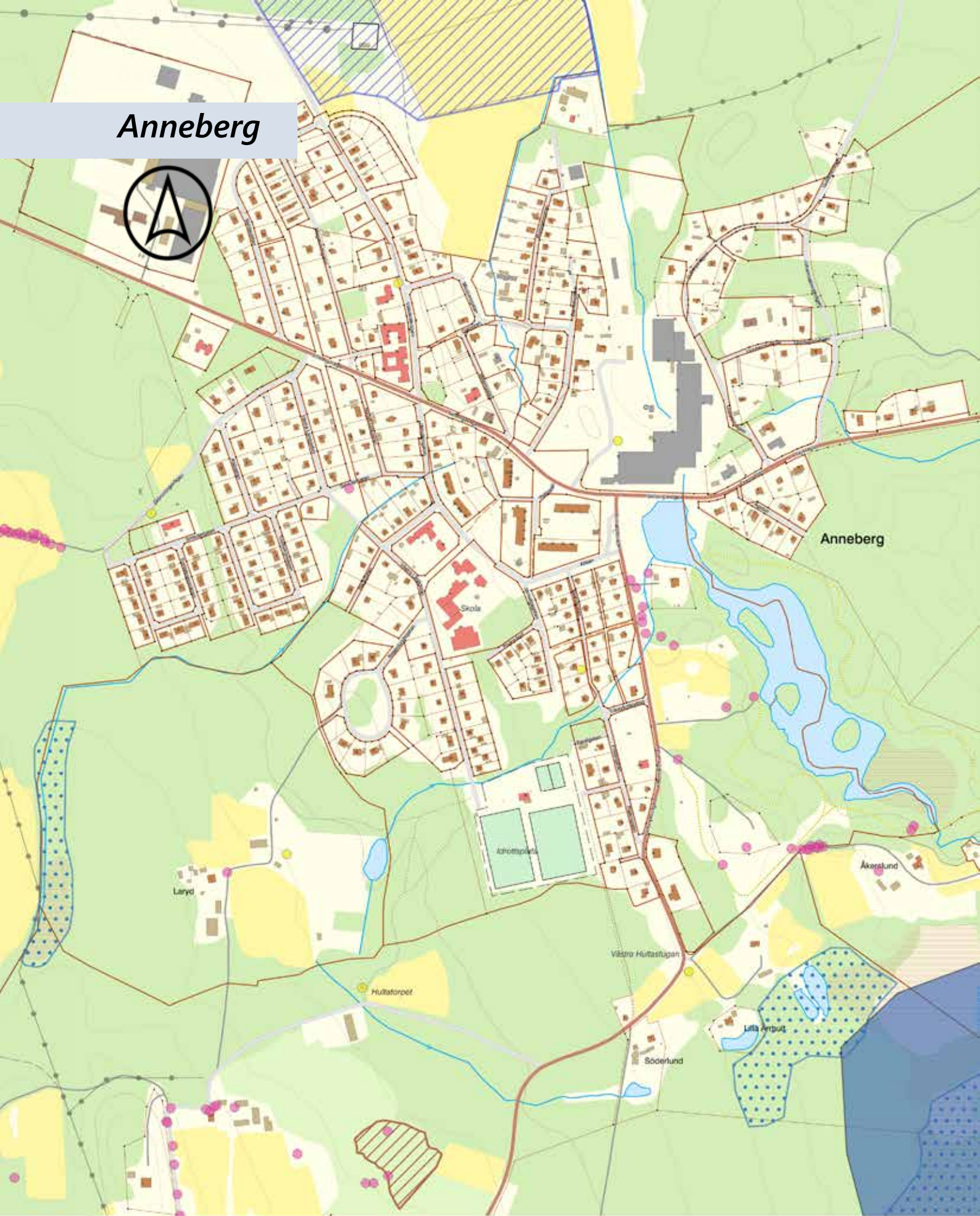
Malmbäck

- Värdefulla träd
- Nyckelbiotoper
- ▨ Ångs- och betesmarksinventeringen
- Fornlämningar, yta
- Fornlämningar, punkt
- Våtmarksinventering
- ▨ Vattenskyddsområden
- ▨ Sumpskogar

0 200 400 m

Anneberg

Anneberg

Långe

Skola

Sportplan

Västra Hultsfågan

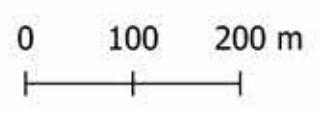
Akerslund

Hultatorpet

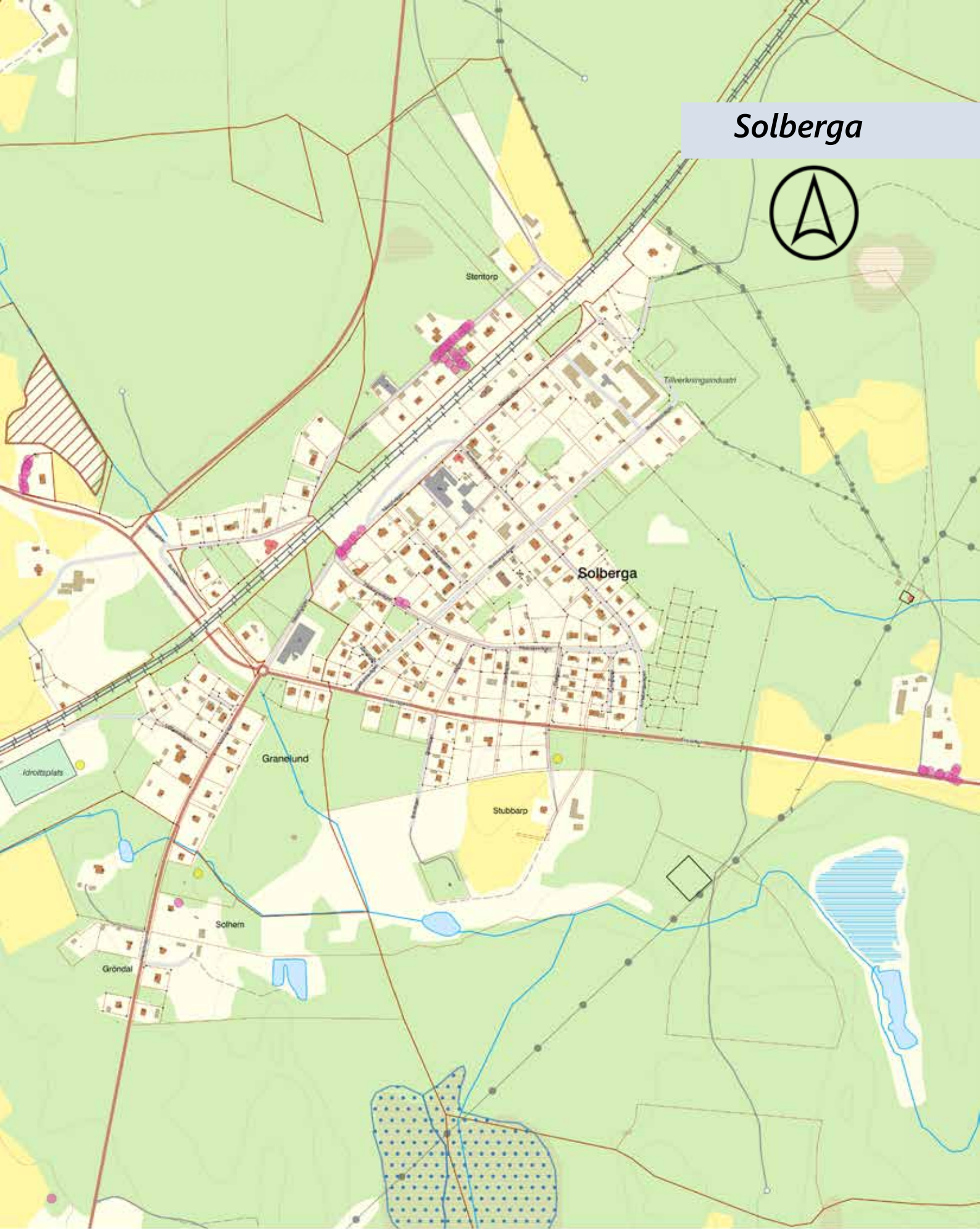
Söderlund

Lilla Arbut

- Värdefulla träd
- Nyckelbiotoper
- ▨ Ängs- och betesmarksinventeringen
- Fornlämningar, yta
- Fornlämningar, punkt
- Våtmarksinventering
- ▨ Vattenskyddsområden
- ▨ Sumpskogar

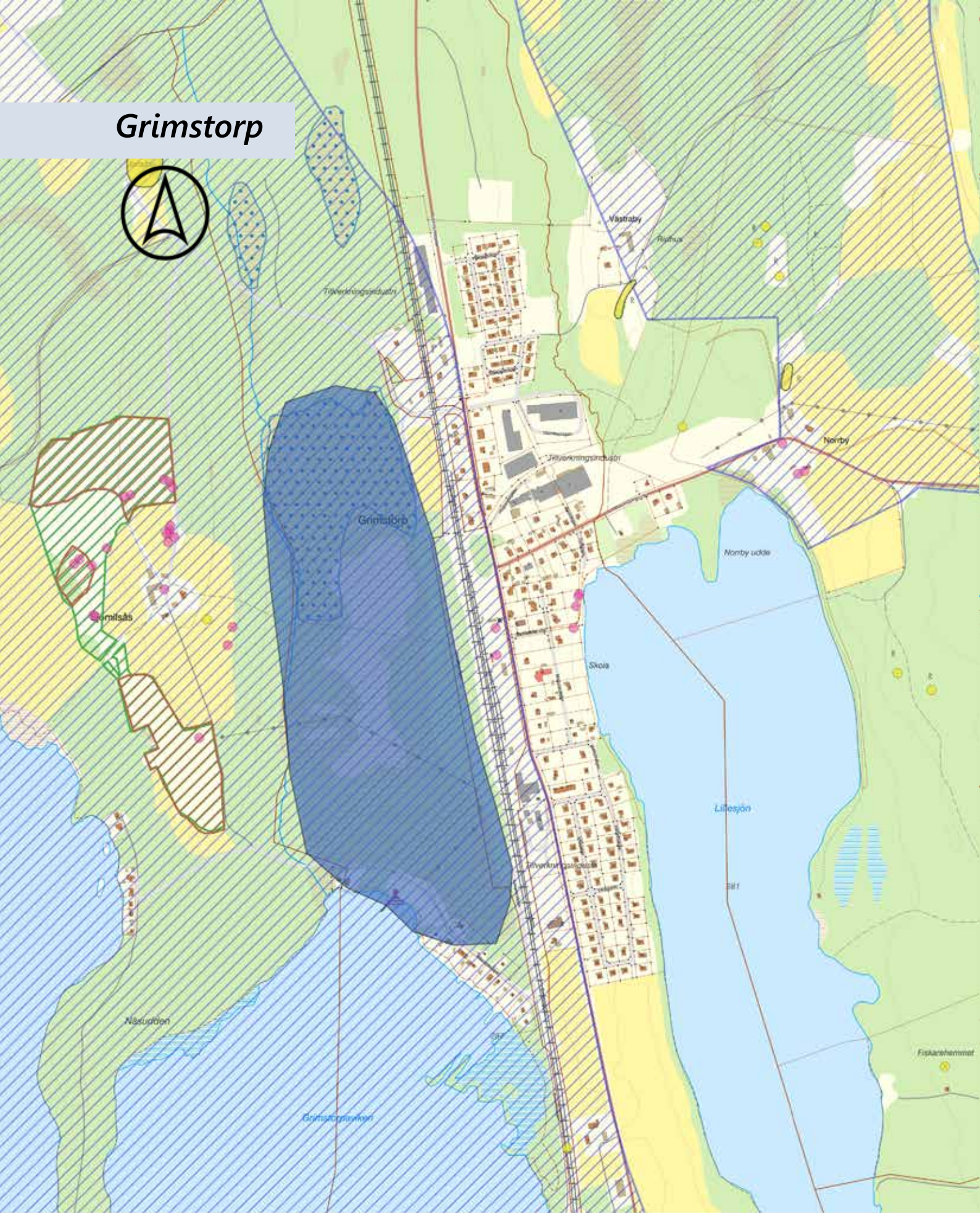
Solberga

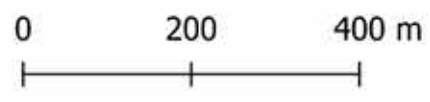
- Värdefulla träd
- Nyckelbiotoper
- ▨ Ängs- och betesmarksinventeringen
- Fornlämningar, yta
- Fornlämningar, punkt
- Våtmarksinventering
- ▨ Vattenskyddsområden
- ▨ Sumpskogar

0 100 200 m

Grimstorp

- Värdefulla träd
- Nyckelbiotoper
- ▨ Ängs- och betesmarksinventeringen
- Fornlämningar, yta
- Fornlämningar, punkt
- Våtmarksinventering
- ▨ Vattenskyddsområden
- ▨ Sumpskogar

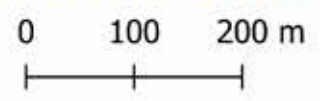

Ång

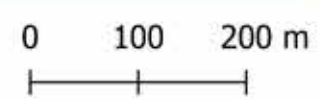
- Värdefulla träd
- Nyckelbiotoper
- Ängs- och betesmarksinventeringen
- Fornlämningar, yta
- Fornlämningar, punkt
- Våtmarksinventering
- Vattenskyddsområden
- Sumpskogar

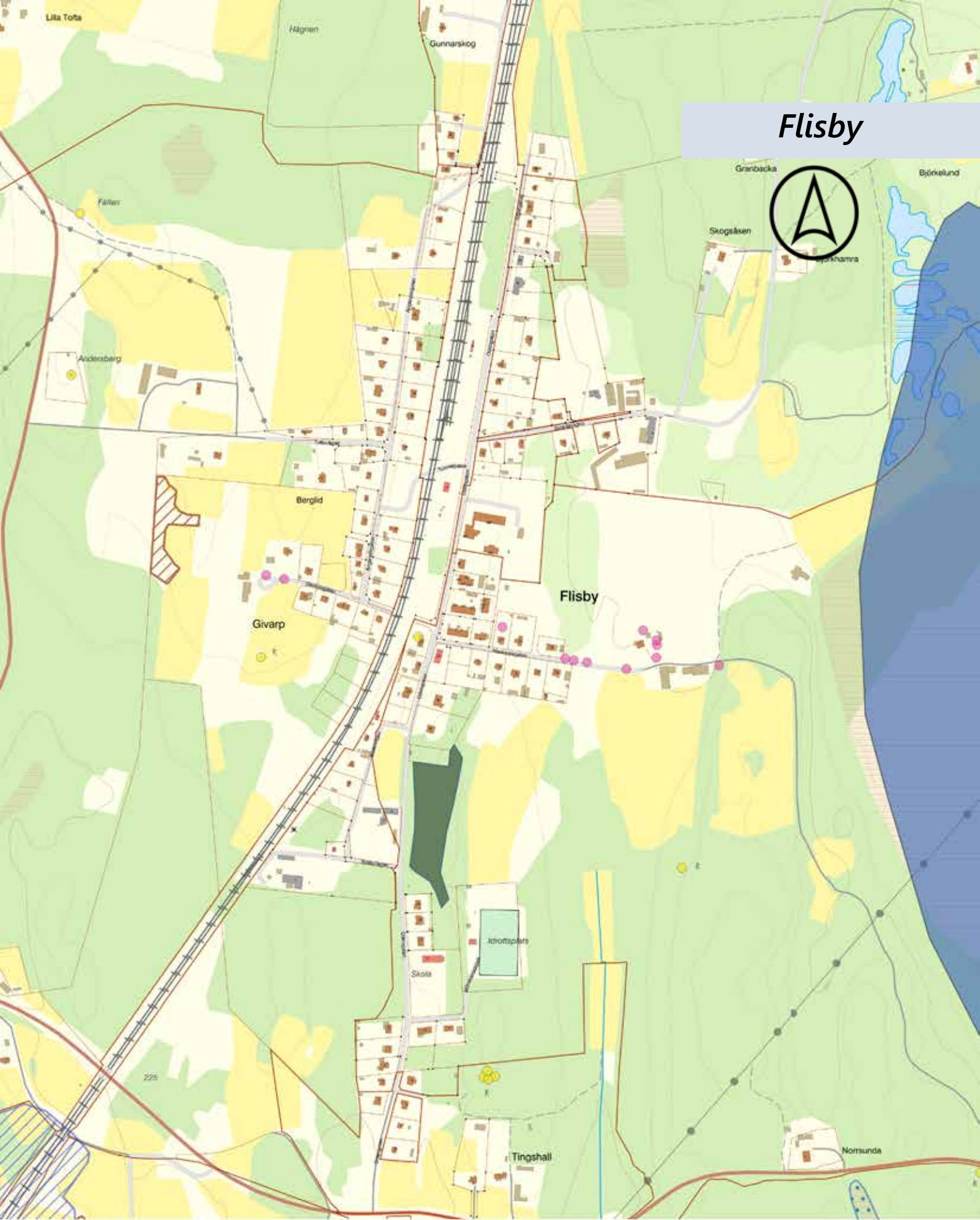

Fredriksdal

- Värdefulla träd
- Nyckelbiotoper
- ▨ Ängs- och betesmarksinventeringen
- Fornlämningar, yta
- Fornlämningar, punkt
- Våtmarksinventering
- ▨ Vattenskyddsområden
- ▨ Sumpskogar

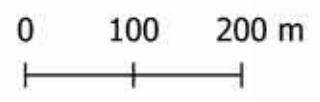

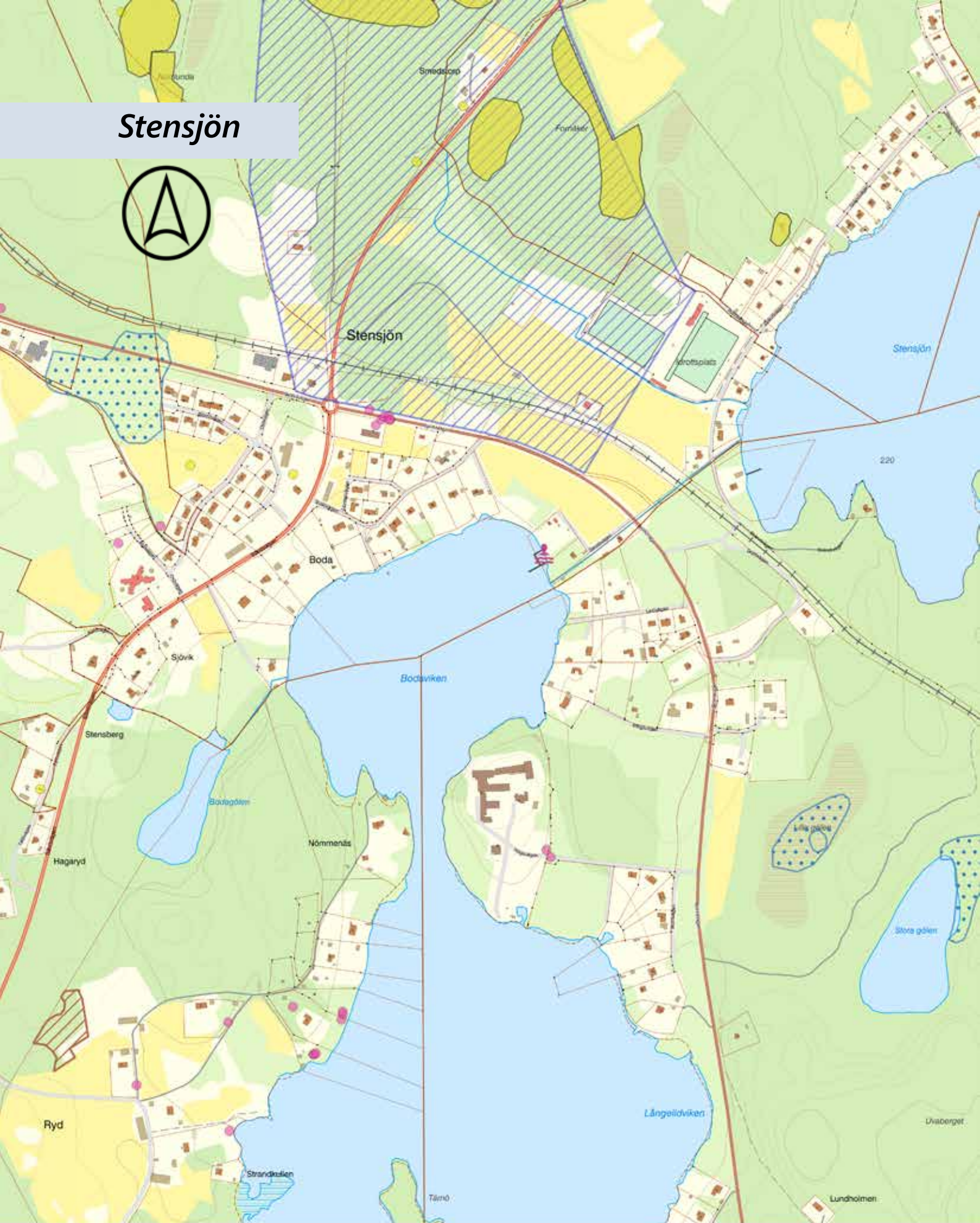
Flisby

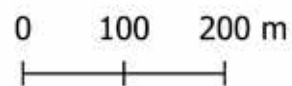
- Värdefulla träd
- Nyckelbiotoper
- Ängs- och betesmarksinventeringen
- Fornlämningar, punkt
- Våtmarksinventering
- Vattenskyddsområden
- Fornlämningar, yta
- Sumpskogar

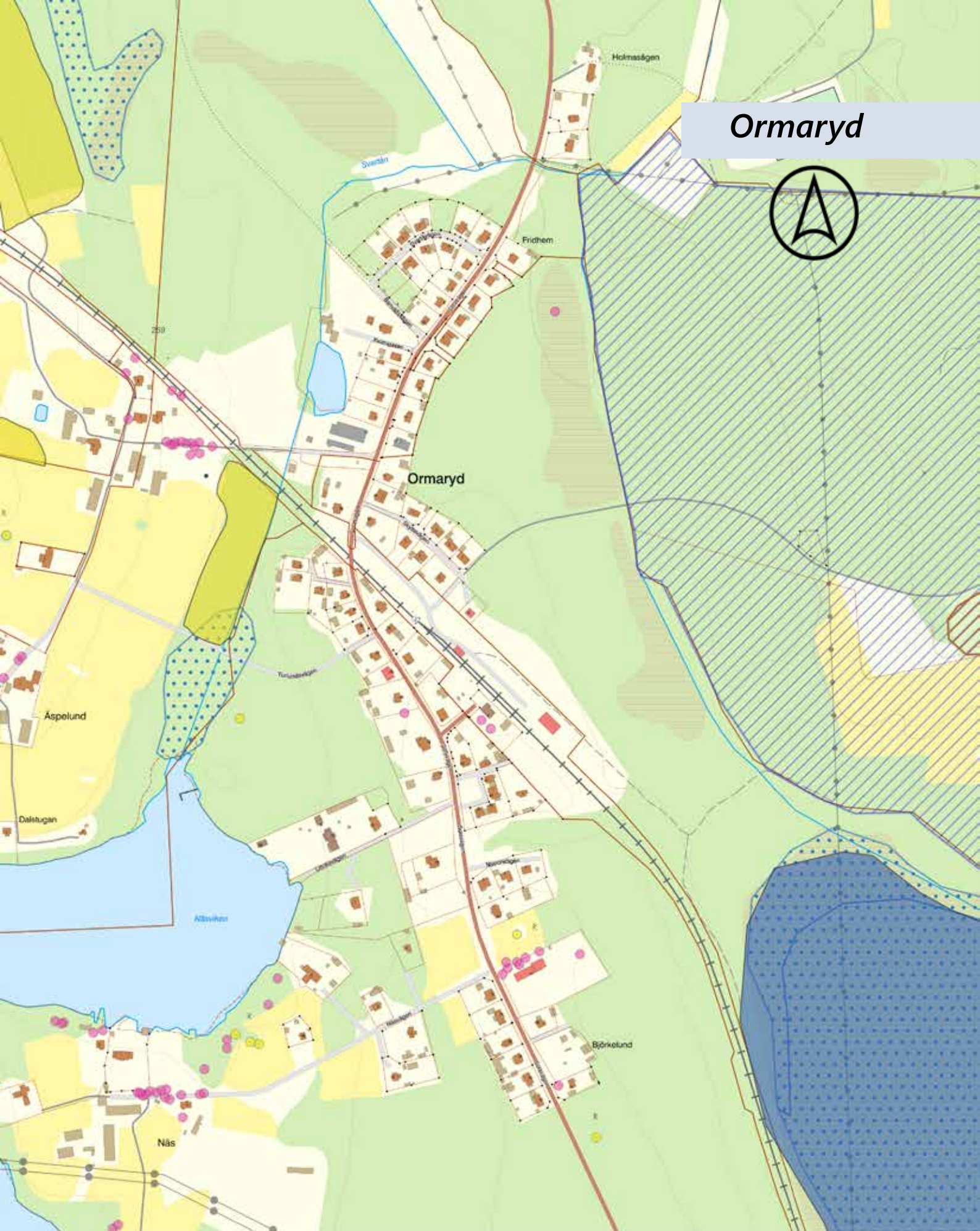
Stensjön

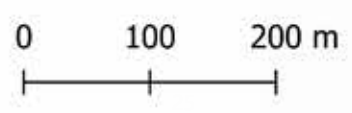
- Värdefulla träd
- Nyckelbiotoper
- ▨ Ängs- och betesmarksinventeringen
- ▨ Fornlämningar, yta
- Fornlämningar, punkt
- ▨ Våtmarksinventering
- ▨ Vattenskyddsområden
- ▨ Sumpskogar

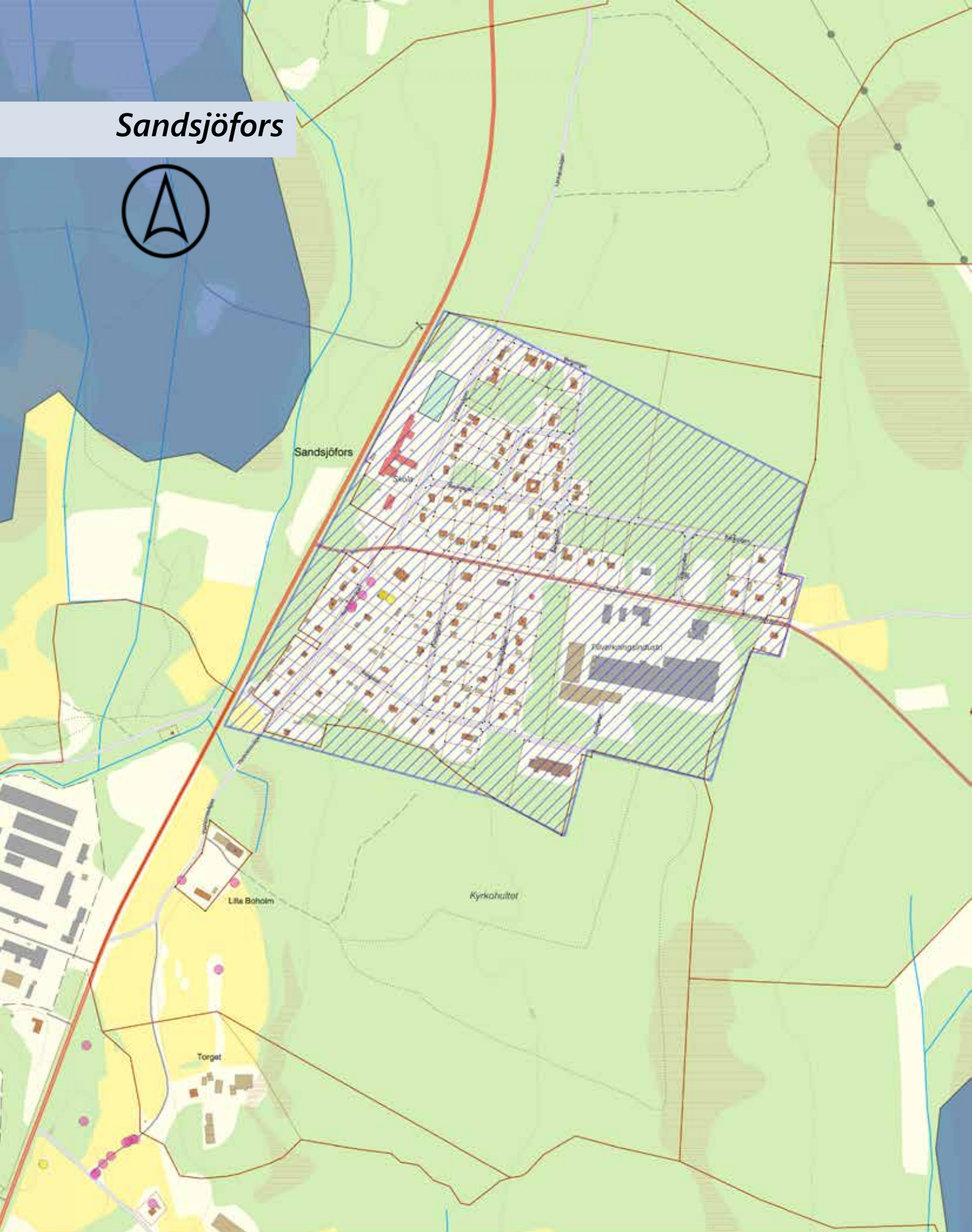
Ormaryd

- Värdefulla träd
- Nyckelbiotoper
- ▨ Ängs- och betesmarksinventeringen
- Fornlämningar, yta
- Fornlämningar, punkt
- Våtmarksinventering
- ▨ Vattenskyddsområden
- ▨ Sumpskogar

Sandsjöfors

- Värdefulla träd
- Nyckelbiotoper
- ▨ Ängs- och betesmarksinventeringen
- Fornlämningar, punkt
- Våtmarksinventering
- ▨ Vattenskyddsområden
- Fornlämningar, yta
- ▨ Sumpskogar

0 100 200 m

ÖVERSIKTSPLAN 2022 - PLANERINGSUNDERLAG

BILD

LANDSBYGDSUTVECKLING I STRANDNÄRA LÄGEN

STRANDSKYDDSREGLERNA

I Sverige omfattas samtliga stränder av strandskyddet. Tack vare strandskyddet har vi möjlighet att promenera längs stränderna, bada, fiska, åka skridskor och göra strandhugg från en båt. Strandskyddet skyddar också djur och växter som lever på och i närheten av stränderna samt i vattnet. Strandskyddet gäller generellt hundra meter från strandkanten och ut i vattnet samt hundra meter från strandkanten upp på land. Det är förbjudet att inom strandskyddsområden vidta vissa åtgärder, som till exempel att anlägga, gräva eller bygga något. Dispens kan ges om det finns särskilda skäl. Ett nytt särskilt skäl är landsbygdsutveckling i strandnära lägen, LIS.

De särskilda skälen är följande:

- Om byggnaden eller anläggningen avses placeras inom område som redan har tagits i anspråk
- Väl avskilt från strandmiljön
- Vid vatten eftersom den för sin funktion måste ligga vid vatten
- Så att en pågående verksamhet kan utvidgas om detta inte kan ske utanför strandskyddat område
- För att tillgodose ett annat angeläget allmänt intresse som inte kan tillgodoses på annan plats
- För att tillgodose ett annat mycket angeläget intresse
- Inom ett landsbygdsutvecklingsområde
- Tas i anspråk för en byggnad eller anläggning som bidrar till landsbygdsutveckling
- Tas i anspråk för enstaka en- eller tvåbostadshus i anslutning till befintligt bostadshus

Landsbygdsutveckling i strandnära lägen är alltså ett av flera särskilda skäl som kan åberopas för upphävande eller dispens från strandskyddsreglerna. LIS-områden ska anges i kommunernas översiktsplaner för att vara giltiga och ska ha sin grund i ett generellt urval utifrån lämpliga kriterier. De ska också vara lämpliga för utvecklingen av landsbygden, väljas ut på ett sådant sätt att

strandskyddets syften långsiktigt kan tillgodoses och endast ha en liten betydelse för att tillgodose strandskyddets syften i eller i närheten av tätorter.

Landsbygdsområden ska:

- Stärka servicen på landsbygden
- Skapa nya stadigvarande arbetstillfällen på landsbygden

SJÖAR DÄR LIS-OMRÅDEN PEKAS UT

Översiktsplanen pekar ut en rad olika områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen. I detta kapitel beskrivs sjöarna och dess omgivning för att ge en fördjupad bild över vilka avvägningar som gjorts i samband med utpekandet av områden för landsbygdsutveckling i strandnära läge.

Storesjön och Emån i Bodafors

Sjön har karaktären av skogssjö i norra delen och i söder som tätortsnära sjö. Storesjön är vattentäkt och planerad reservvattentäkt för Nässjö och är därav regionalt viktig för dricksvattenförsörjningen. Storesjön är även regionalt viktig för dricksvattenförsörjningen. I den södra delen av sjön ligger badplats, campingplats, tomtmark och skog. Möjligheterna till ny bebyggelse begränsas i öster av järnvägen och buller från densamma och i väster av ett riksintresseområde för vindkraft. Avståndet in till Bodafors centrum är en dryg kilometer. I Bodafors finns skola, förskola, dagligvaruhandel, bensinstation, vårdcentral, tandläkare, bank och pizzeria. Här finns både buss och järnvägstrafik med god turtäthet. det är dock längesedan ny bostadsbebyggelse byggdes i Bodafors och för att behålla servicen på sikt är det viktigt att skapa förutsättningar för byggnation. Båda badplatserna vid Storesjön används mycket av boende vid sjön.

Området vid Grimstorp består av badplats med sommarstugebebyggelse, skog, samt ett större sammanhängande jordbruksområde vid Sjömilåsén. Avståndet till Grimstorp är cirka 2 km. Där finns en förskola samt tillgång till bussförbindelser med god turtäthet. Storesjön är klassad som regionalt värdefullt vatten för sina naturvärden och fiskemöjligheter. Området sydväst om sjön är i översiktsplanen utpekad som tätortsnära rekreativområde. Storesjön används både av närboende och besökare bland annat för fiske och bad. Storesjön uppnår i dagsläget miljökvalitetsnormerna för vatten. Södra och norra delarna är belägna i närheten av verksamhetsområde för kommunalt vatten- och avlopp.

Södra och Norra Nömmen

Omväxlande bebyggelse, skog och öppen jordbruksmark, sjöarnas flyktighet delar landskapet i många olika rum.

Nömmen är utpekad som regionalt särskilt värdefullt vatten och även viktig för den regionala dricksvattenförsörjningen. Utmed sjön som är stor finns också flera områden med höga naturvärden. Nömmen uppnår i dagsläget miljökvalitetsnormerna för vatten. Området som ligger för långt bort för att det i närtid ska vara realistiskt med anslutning till kommunalt vatten och avlopp. Vid södra Nömmen är samhället Sandsjöfors 3 km bort. Där finns tillgång till samhällsservice i form av dagligvaruhandel, skola och förskola. Kollektivtrafik i form av busslinje finns i direkt anslutning till området. Vid norra Nömmen finns Service i Stensjön i form av affär och förskola. I Stensjön finns även tåg- och bussförbindelser. Avståndet till samhällsservice är från några hundra meter och upp till 3–4 km.

Lättarpasjön

Sjön har karaktären av ett sjönära kulturlandskap. Söder om sjön ligger gården Lättarp och järnväg och väg som begränsar utbyggnadsmöjligheterna till följd av buller. Södra delen av sjön består främst av jordbruksmark som sluttar ner mot sjön samt ett antal hus och gårdar. I Forserum finns god tillgång till service med mataffärer, skolor, vårdcentral med mera samt tillgång till tåg- och bussförbindelser med god turtäthet. Avståndet till Forserum från den västra delen är 3,2 km. Området som är mycket naturskönt bör kanske i första hand kunna vara lämpligt för turistverksamhet medan området vid Lillesjön som ligger närmare tätorten är lämpligare för bostadsbebyggelse. Området ligger för långt från Forserum för att det ska vara realistiskt att ansluta tillkommande bebyggelse till kommunalt vatten- och avlopp. Sjön är så liten att någon miljökvalitetsnorm inte har fastställts för sjön.

Älmeshultasjön

Sjön har karaktären av skogssjö. Stränderna är till största delarna kuperade. I den södra delen finns en hussamling, därutöver några enstaka hus

spridda utmed sjön. I väster ligger badplatsen. Anneberg med bensinstation, förskola och mataffär är närmaste ort, cirka 4 km bort. I Anneberg finns även buss- och tågförbindelser. Bussförbindelser finns även i anslutning till Älmeshultasjön. Norr om sjön finns ängs- och betesmarker med naturvärden. Sjön är så liten att någon miljö kvalitetsnorm inte har fastställts för sjön.

Hästsjön

Sjöns stränder är omväxlande med skog, öppen mark och hus. Närmaste ort är Solberga ca 3 km bort från nordöstra delen av sjön. I Solberga finns det skola, förskola samt bussförbindelser. I sjön finns en skyddad fågelart och i anslutning till sjön finns ett våtmarksområde med naturvärden. Sjön uppnår måttlig ekologisk status i dag men bedöms riskera att ej uppnå miljö kvalitetsnormerna till 2027. Sjön ligger för långt från Solberga för att det ska vara realistiskt i närtid med en anslutning till kommunalt vatten- och avlopp.

Lillsjön, Forserum

Sjön har karaktären av en skogssjö, öster om sjön är landskapet kuperat, här finns också flera stigar, grillplatser samt möjlighet att bada i sjön, vilket föranleder att området används för rekreation av invånarna i Forserum. I väster och norr är landskapet av en flackare karaktär, söder om sjön finns en idrottsanläggning. Sjön, belägen knappt två kilometer norr om Forserums centrum har ett tätortsnära läge. Detta medför att tillgången till service i form av exempelvis handel, skola och kommunikationer är mycket god. Sjön är så liten att någon miljö kvalitetsnorm inte har fastställts för sjön.

Uppsjön / Sandsjön, Sandsjöbaden

I Sandsjöbaden finns badplats och camping. Området består till stor del av sommarstugebebyggelse och därförutom mest av skog. Sjön har karaktären skogssjö och är delvis oexploaterad. Närmaste samhälle är Sandsjöfors 2 km bort. Där finns tillgång till samhällsservice i form av dagligvaruhandel, skola och förskola. Kollektivtrafik i form av busslinje finns i direkt anslutning till området. Från Sandsjöbaden finns

cykelförbindelse till Sandsjöfors utan att man behöver cykla på väg 128.

Sandsjön uppnår i dagsläget miljö kvalitetsnormerna för vatten. Området ligger däremot på en grundvattenförekomst som är bedömd som risk att miljö kvalitetsnormen inte uppnås till 2015, grundvattenförekomsten uppnår dock normen i dagsläget. Arbete pågår med ny avloppslösning för området. Dricksvattenförsörjningen kommer dock även fortsättningsvis vara enskild.

Sjunnarydssjön

Sjön har karaktären av sjönära kulturlandskap. Stränderna sluttar och består främst av ett småbrutet jordbrukslandskap. Service i form av förskola finns i Ormaryd, avståndet dit är några hundra meter. I Ormaryd finns tågförbindelser, turtätheten är emellertid inte så bra med färre än 8 dubbelturer per dag. Bussförbindelse finns också från södra änden av Sjunnarydssjön. Sjunnarydssjön är markerad som tätortsnära rekreativ område. I den nordöstra delen finns en badplats.

Sjunnarydssjön uppnår i dagsläget miljö kvalitetsnormerna för vatten. Kommunalt vatten och avlopp finns i Ormaryd. Det bör vara möjligt att utreda att utöka verksamhetsområdet för kommunalt vatten och avlopp i samband med planering av ny bebyggelse.

Fredriksdalasjön

Framför allt i de norra delarna av sjön är stora delar ianspråkta av bebyggelse ända ner till strandlinjen. För övrigt är sjöns stränder främst skogbeksklädda. I Fredriksdal alldeles intill finns service i form av förskola. I Fredriksdal finns bussförbindelser. Turtätheten är emellertid inte så god med färre än 8 dubbelturer per dag. Vid sjön finns en badplats. Runt sjön finns ett par ängs- och betesmarksobjekt som är av naturvärde. Fredriksdalasjön är regionalt viktig för dricksvattenförsörjningen.

Området ligger i nära anslutning till befintligt verksamhetsområde för vatten- och avlopp. Det nordvästra området är av Länsstyrelsen utpekade som utredningsområde för vatten- och avlopp. Fredriksdalasjön uppnår god ekologisk status. Sjön är påverkad av försurning och om dagens kalkning upphör för tidigt så finns det en risk att god status inte uppnås. Försurning är dock ett miljöproblem som inte bedöms påverkas av tillkommande bebyggelse.

Svartån, Anneberg

Svartån rinner genom Annebergs tätort. Stora delar av strandkanterna är i dagsläget planlagda för industriändamål, stränderna är flacka och består av skog, öppen mark och i norr industriområde.

Service i form av mataffär, förskola och bensinstation finns i Anneberg. Det finns även bussförbindelser till och från Anneberg. Svartån når i dagsläget inte upp till miljö kvalitetsnormerna för vatten gällande ekologisk status. Vattendraget har fått en tidsfrist fram till 2027 för både övergödning, kontinuitet och morfologiska förändringar. Förutsättningarna för kommunalt vatten- och avlopp i området är dock goda då det gränsar till verksamhetsområde för kommunalt vatten- och avlopp.

Rosjön

Utmed Rosjön finns mycket bebyggelse både fritidshus och permanentbebyggelse. En busslinje går utmed vägen som sträcker sig längs sjön, linjen trafikeras med fler än 8 dubbelturer per dag. I

norra delen av sjön finns en badplats. För delar av bebyggelsen finns kommunalt vatten och avlopp, övriga delar av bebyggelsen är av Länsstyrelsen utpekade som ett område där vatten- och avloppslösningarna behöver utredas. Från Rosjöns fiskevattenområdesförening finns intresse av att utveckla fritidsfiske och fisketurism i området.

Området gränsar till ett stort opåverkat område och riksintresse för naturvärden (Assjön med Bordsjöbäcken). I området finns flera skyddsvärda äng- och betesmarker och även skogsområden med höga naturvärden. Flera fornlämningar finns i området, det rör sig om lämningar från olika tider så som runristningar, torp, milstolpar, gravar med mera.

Den ekologiska och den kemiska statusen är god i Rosjön och sjön bedöms kunna klara miljö kvalitetsnormerna till 2015. Den östra sidan av sjön är av Länsstyrelsen utpekade som område där vatten- och avlopp behöver utredas ytterligare.

Anebysjön

Sjön har karaktären av sjönära kulturlandskap. Västra sidan består främst av jordbruksmark med gårdar och östra sidan av skogsmark med fritidshusbebyggelse. Söder om sjön ligger en större våtmark. Närmaste ort är Flisby, dit är det ca 1,5 km. I Flisby finns det skola och förskola. I Flisby finns bussförbindelser. Turtätheten är emellertid inte så bra med färre än 8 dubbelturer per dag. Några av betesmarkerna på den västra sidan är ängs- och hagmarksobjekt med naturvärden. Området söder om sjön är med i våtmarksinventeringen. Anebysjön uppnår i dagsläget miljö kvalitetsnormerna för vatten. Närmaste kommunala verksamhetsområde för vatten- och avlopp är Flisby som är kopplat till Anneberg. Anneberg börjar dock bli begränsat gällande kapacitet.

FAKTORER SOM PÅVERKAT URVALET AV LIS-OMRÅDEN I ÖVERSIKTSPLAN 2022

Jordbruksmark

Eftersom jordbruksmarken ska behandlas restriktivt är utgångspunkten att LIS-områden ej ska pekats ut på jordbruksmark. I de kartor som ligger till grund för de utpekade LIS-områden som anges i översiktsplanen har områden som ligger inom jordbruksmark aktivt valts bort. Detta för att fortsatt ha ett restriktivt synsätt på hur jordbruksmarken bebyggs.

Byggtrycket är något som varierar beroende på var i kommunen man befinner sig. Hur stort byggtrycket är på respektive plats är därför en faktor som behöver vägas in vid urvalet av utpekande av LIS-områden i översiktsplanen.

Turism och besöksnäring ska skapa arbetstillfällen

Nässjös rika utbud av vacker natur lockar till friluftsliv vilket utgör underlag för besöksnäringen. Turism- och fritidsanläggningar skapar arbetstillfällen och bidrar till landsbygdsutveckling vilket gynnar kommunen som helhet och det lokala serviceutbudet. Flera besöksnäringar på samma ställe kan ge draghjälp åt varandra. Utifrån befintliga besöksverksamheter och förfrågningar till kommunen bedöms framför allt Nömmen, Uppsjön, Sandsjön, Storsjön, Lättarpasjön, Älmeshultasjön samt Rosjön vara intressant för etablering av turistverksamhet. För turistanläggningar kan enstaka bebyggelse som inte ligger i anslutning till befintlig bebyggelse bli aktuellt.

Nya boendemöjligheter ska stödja service och kollektivtrafik

service och kollektivtrafik

Mataffär, skola, förskola och bensinstationer är service som ofta är hotad på landsbygden. Mataffärer och bemannade bensinstationer fyller ofta flera servicefunktioner och fungerar som ortens apoteksombud, postombud med mera. För att på bästa sätt gynna befintlig service bör LIS-områden för bostäder inte ligga mer än 3 km från

kollektivtrafik och service. När det gäller områden som har mindre god tillgång till kollektivtrafik (färre än 8 dubbelturer per dag) bör kollektivtrafik finnas inom 1 km.

Grupper av hus ska prövas med detaljplan. Genom detaljplanläggning ges bättre möjligheter till att lösa vatten- och avloppsfrågorna, fri passage samt gemensamma bad- och båtbygggor. Enstaka en- och tvåbostadshus tillåts endast i anslutning till befintlig bebyggelse i enlighet med bestämmelserna i miljöbalken.

Vindbruksområden

Vindkraft innebär i sig en möjlighet till landsbygdsutveckling för enskilda fastighetsägare. Det finns också ett starkt nationellt intresse i att utveckla vindkraft. Inom riksintresseområden för vindbruk bör ny strandnära bebyggelse endast tillåtas i direkt anslutning till befintlig bebyggelse. I övrigt bör intresset av ett utbyggande av vindkraften ha företräde i dessa områden.

BILD

HÄNSYN Kulturmiljö

De första människorna kom troligen till Nässjöbygden omkring 3000 år f.Kr. De var jägare och fiskare och först 1000 år senare blev man bofasta och började bruka jorden. Nässjöbygden är rik på fornlämningar. Från bronsåldern (1800–500 f.Kr.) finns ett antal sevärda minnesmärken, till exempel båtgraven i Barkansjö och det stora bronsåldersröset i Dejarör vid Axlarp. Att bebyggelsen bredde ut sig under järnåldern (500 f.Kr.-1050 e.Kr.) vittnar många gravmonument om, bland andra de storslagna Fagertofta gravfält, Torsa stenar och Bruadungen.

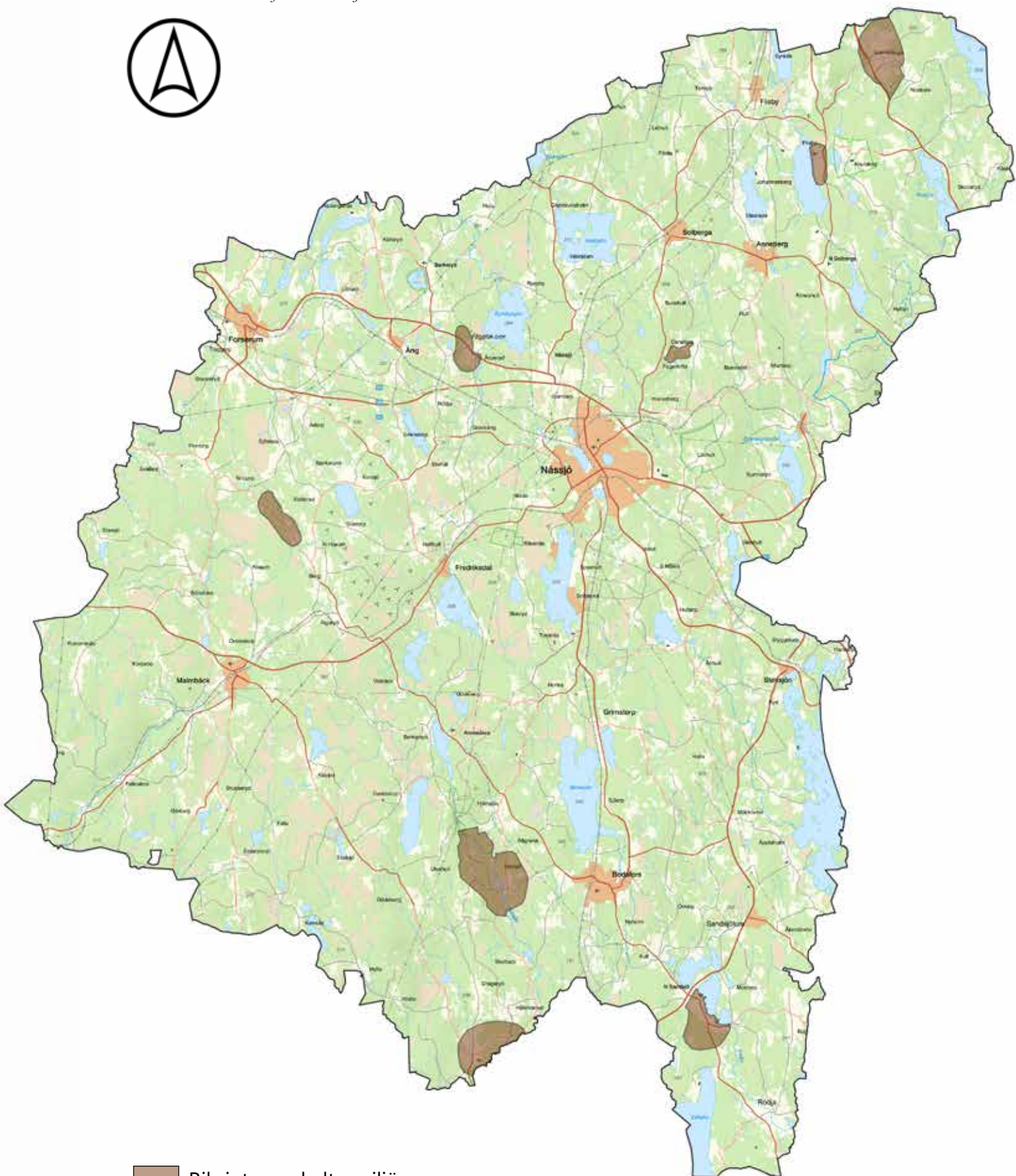
När kristendomen kom till bygden började man bygga kyrkor och kring dessa formades socknarna. Så småningom blir socknen den administrativa grundenheten för samhällets organisation. Till socknens kyrkby förlades en rad byggnader som ofta står kvar än i dag. Kyrka, skolhus, fattigstuga och socken-magasin är sådana exempel. Dessa sockencentrum är betydelsefulla att bevara för att förstå den historiska utvecklingen före industrialismens och urbaniseringens tidevarv. Den äldsta bevarade sockenkyrkan är Bringetofta kyrka, som uppfördes vid slutet av 1100-talet. En stor del av Nässjöbygdens gårdsenheter och byar har troligen uppstått genom nyodling under medeltiden och nyare tid.

Ända till mitten av 1800-talet var Nässjöbygden en glesbygd med lantbruk som människornas huvudsakliga försörjningskälla. En stor del av bönderna har själva ägt sin jord, men många har varit arrendatorer under andra jordägare. Det har funnits gott om frälsegårdar i bygden, d.v.s. sådana gårdar som tillhört kyrkan eller adeln och som därför från början var skattefria. Några magnifika herrgårdsbyggnader från 1700-talet är väl bevarade, till exempel Bodanäs i N Sandsjö, Ribbingsnäs i Barkeryd, Viresjö i Malmbäck och Hårdanäs i Björkö socken. Från tidigt 1800-tal härstammar Knutstorps herrgård i Flisby socken, som anses vara av riksintresse såväl för kulturmiljö- som naturvården. Under 1800-talets starka befolkningsökning bredde torpen och backstugorna ut sig, här liksom i övriga Småland.

Byggandet av stambanan på 1860-talet blev startskottet för industrialiseringen i Nässjöbygden. Stambanan drogs i huvudsak fram genom jordbruksmark ett stycke ifrån tidigare sockencentrum och där uppstod nu nya samhällen. Tätorterna Bodafors, Flisby, Forserum, Fredriksdal, Grimstorp, Malmbäck, Nässjö, Ormaryd, Solberga, Stensjön och Äng uppstod ur denna utveckling. Endast i Malmbäck sammanföll placeringen av järnvägsstationen med platsen för kyrka och sockencentrum.

Till samhällena flyttade allt fler människor och de fick arbete vid fabriker eller tjänster av olika slag. Möbeltillverkningen blev tidigt karaktärsindustri för denna del av Småland, sedan pinnstolen banat väg för fabriksstillverkade möbler. Även en rad andra produkter har tillverkats i Nässjö, från öl och jäst till Rang-kläder och John Silver-cigaretter.

Nässjö kommun har sedan 2020 ett kulturmiljöprogram. Kulturmiljöprogrammet listar olika värdefulla och bevarandevärde kulturmiljöer och återger även en beskrivning av kulturmiljöernas värde. Kulturmiljöprogrammet är ett mycket viktigt planeringsunderlag för såväl översiktsplanering som detaljplanering och bygglovsgivande. Vissa av kommunens kulturmiljöer omfattas även av riksintresse för kulturmiljön.

 Riksintresse kulturmiljö

RIKSINTRESSE FÖR KULTURMILJÖ

Nedan följer en genomgång av de riksintressen för kulturmiljö enligt tredje kapitlet miljöbalken som finns i kommunen.

R1 Esperyd (Äsperyd)

Uttryck för riksintresset: By med byggnadsbestånd från 1800-talet samt till byn hörande garveri, kvarn och såg. Missionshus. Odlingslandskap präglad av aktiv betesdrift. Gravfält från järnåldern, flera rösen från bronsålder samt en domarring. I kommunens nordvästra del ligger fornlämningsområdet och byn Esperyd, ibland stavat Äsperyd. Området är beläget i ett öppet och lätt kuperat odlingslandskap genom vilket den gamla landsvägen mellan Nässjö och Jönköping sträcker sig. Längst i öster passerar Fredriksdalsån. Bebyggelsen uppvisar ett samlat mönster och är företrädesvis belägen utmed landsvägen och koncentrerad till områdets östra delar. Fornlämningssmiljöer från skilda tidsåldrar är spridda inom hela området.

Området karaktäriseras av sitt småskaliga odlingslandskap i lätt kuperad terräng. Bostadshuset är belägna på impedimentklackar, bebyggelsen är rödfärgad med vita omfattningar och röda tegeltak. Enkelstugor i två våningar, omfattande uthus- och ekonomibebyggelse från perioden 1850–1900.

Esperyd by har ett högt kulturhistoriskt värde med sina gårdsgravfält i anslutning till bebyggelsen, vilken är välbevarad med en för agrarmiljö karaktäristiska bebyggelseinslag. Rödfärgade enkelstugor, missionshus, samt ett garveri som en mer ovanlig företeelse på landsbygden. Såg- och kvarnanläggningens långa bruk av vattenflödet får ses som ett värde i sig.

R2 Bringetofta

Uttryck för riksintresset: 1100-talskyrka (utbyggd 1754) med prästgård, sockenstuga, sockenmagasin och ålderdomshem uppfört på 1800-talet. Bostadsbebyggelse från 1800-talet, skola, affär och missionshus från 1900-talets början.

I kommunens sydöstra del, på gränsen mot Sävsjö

kommun, ligger Bringetofta kyrkby. Byn omges av ett öppet, flackt odlingslandskap genom vilket Lillån sträcker sig i nord-sydlig riktning. Längst i öster bildar Toftaån en naturlig gräns mot Sävsjö kommun. Bringetofta utgör en del av det gamla centralområdet Njudungs folkland. Bebyggelsen i kyrkbyn är av gles karaktär, men med den karaktäristiska utformning som är typisk för en kyrkby med kyrkan centralt med omgivande funktionsbyggnader som ofta utgörs av prästgård, skola, sockenmagasin, äldreboende och affär utöver de närbelägna gårdarna. Odlingslandskapet är väl hävdad med bevarade agrarhistoriska lämningar.

Därtill kan området beläggas förhistoriskt med bevarade gravfält, stensättningar och hålvägar. Av fornlämningarna – ett stort antal högar och stensättningar – att döma, fanns en bosättning på platsen redan under 900-talet. Gravfynd av äldre datum har också påträffats inom området. I områdets nordöstra del finns ett flertal hålvägar bevarade. Dessa daterar sig troligtvis till vikingatid och framåt. För mer information, se kulturmiljöunderlagets fornlämningsdel. Kyrkan från 1100-talets senare del dominerar bebyggelsen i området. Det är en tidig stenkyrka av romansk absidtyp, en vanligt förekommande kyrkotyp i Njudungs folkland. Absid, kor och delar av långhuset är ursprungliga men kyrkan förlängdes åt väster troligen under 1500-talet. Området uppvisar en välbevarad och representativ bebyggelsestruktur som en gång utgjorde grund för de flesta av länets kyrkbyar, vilket är av stort historiskt värde. Bebyggelseinslagen finns kvar på sina ursprungliga platser och till stor del i bevarad volym, färg och material.

De medeltida kalkmålningarna har varit övermålad men togs fram vid en restaurering 1923. Sakristian anses härstamma från 1500-talet, medan absidens målningar av helvetet och yttersta domen tillkom under 1600-talet. Under 1750-talet omgestaltades kyrkan med en långhusutbyggnad i trä mot norr. På kyrkogården finns en rödfärgad klockstapel i trä från 1730. Ett krucifix anses härstamma från medeltiden, medan predikstolen skänktes till kyrkan 1659 av överste Jöran Silverhjul från Havsjö.

R3 Havsjö

Uttryck för riksintresset: Stora röjningsröseområden delvis med stensträngar och hägnadsvallar och ställvis i anslutning till järnåldersgravfält samt rösen från yngre bronsålder och andra ensamliggande anläggningar från främst järnålderns äldre perioder.

Havsjö omfattar ett större fornlämningsområde med 29 olika anläggningar. Inom området utmed omgivande höjdparter eller i dalgångar. I områdets skogs- och utmarker finns ett stort antal agrarhistoriska lämningar. Havsjö och stränderna utmed Toftaån har lång historisk kontinuitet som centralbygd under förhistorisk tid i Njudungs folkland. Detta understryks av ett stort och koncentrerat fornlämningsområde med anläggningar från såväl bronsåldern som järnåldern. Väster om Bodafors samhälle på ömse sidor om Toftaån, breder ett större fornlämningsområde ut sig. Fornlämningarna är omväxlande belägna på Taåns båda sidor, finns förhistoriska gravar i form av stensättningar, kvadratiska och runda rösen, fem domarringar och två större högar. En halvög löper också genom området. Merparten av dessa anläggningar dateras till yngre bronsåldern, samt äldre och yngre järnåldern. Från senare tid finns flera torpruiner inom området. Det är rikt på agrarhistoriska lämningar och rymmer ett stort antal hackerör, stensträngar och hägnadsvallar, vilka troligen speglar odling under medeltid och framåt, även om vissa kan representera förhistorisk odling. Trots att de agrarhistoriska lämningarna är talrika inom området kan de vara svåra att avläsa i terrängen. Henrik Mattsson, anställd i konung Johans tjänst, var en av Erik XIV:s fångvaktare under 1570-talet och adlad Silfverhielm av den samme, blev tilldelad platsen för Havsjö säteri som byggdes sent 1500-tal. Säteriet brukades sedan fram till 1810 och huvudbyggnaden stod kvar till tidigt 1900-tal då den revs. Platsen för denna var intill den äldre timrade bod som idag står vid bostadshuset på Havsjö 1:10. Efter att säteriet lades ner och i samband med laga skifte, byggdes många av de gårdar som finns i området idag och de som tidigare låg under säteriet blev egna.

Utöver den höga koncentration av fornlämningar som finns här, är även senare bebyggelse och agrar påverkan av högt värde i området. Detta för att den är relativt intakt, ofta utan påverkan från nyuppförda strukturer.

Byggnadernas placering har inte förändrats märkbart och deras relation till varandra och landskapet ger fortfarande en tydlig bild av hur området såg ut redan i slutet av 1800-talet.

Här är det av vikt att även ett värde tillskrivs gårdarnas uthus, då de utgör en stor del av områdets karaktär och bebyggelsehistoriska värde. Humlahemmet intar en särställning som ett gott exempel på en välbevarad och karaktäristisk agrarmiljö från 1800-talets mitt. Mangårdsbyggnaden på Havsjö 1:26 har en delvis bevarad interiör som ökar dess kulturhistoriska värde.

R4 Sunneränga

Uttryck för riksintresset: Stora mangårds- och bodbyggnader från 1800-talet. Odlingsyta på västslänt av moränrygg. Vägsträckning av 1800-talskaraktär med runsten och milstolpe. Fornlämningar i form av bronsåldersröse, domarringar och stensättningar.

På höjderna öster om riksväg 32 och Viebäckens dalgång, breder bebyggelsen i Sunneränga ut sig med sina karaktäristiska röda parstugor och gårdsmiljöer. Området utmärktes av ett storslaget, kuperat och bördigt odlingslandskap med talrika agrarhistoriska inslag. Genom områdets västra delar sträcker sig den gamla kungsvägen mot Kalmar. Sunneränga kan beläggas som boplats från förhistorisk tid, genom de många fornlämningarna i området. I anslutning till bebyggelsestråket finns bland annat stensättningar och domarringar från äldre järnåldern. Utmed resterna av den gamla kungsvägen står en runsten som vittnar om platsens centrala betydelse under vikingatiden. Strax norr om runstenen finns en milsten från 1700-talet. Bebyggelsen utgörs av ett tiotal gårdar och några bostadshus, av vilka Sunneränga södergård har en intakt bystruktur och delvis bevarade interiörer i

ladugården med bland annat tröskvandring för oxar. På gården finns en mycket välbevarad enkelstuga och ett magasin, båda i liggtimmer. Karaktäristiskt för bebyggelsen i området är mangårdsbyggnaderna som utgörs främst av stora, rödfärgade 1800-tals tvåvåningsparstugor, samt ett par bostadshus med sexdelad plan från samma tid. Till gårdsmiljöerna hör en intressant och tidstypisk ekonomibebyggelse uppförd under perioden 1900–1950, samt några äldre timrade uthus och jordkällare.

Tydligt exempel på by som flyttades ut genom skiftesreformerna under 1800-talet. De bördiga markerna gav goda förutsättningar och i Sunneränga uppfördes ovanligt stora huvudbyggnader runt mitten av 1800-talet. Området har en lång historisk kontinuitet med ett stort antal fornlämningar och den gamla kungsvägen berättar om Sunnerängas tidigare centrala roll. Det väl hävdade odlingslandskapet som samverkar med en till stor del välbevarad bebyggelse förstärker bevarandevärdena.

R5 Flisby sockencentrum

Uttryck för riksintresset: Kyrka från 1850-talet i centrum av öppen odlingsmark, f.d. skola från 1853, prästgård från 1767 (påbyggd 1850) och löneboställe från 1916. Ödekyrkogård med medeltida kyrkoruin samt i anslutning till denna rester av f.d. häradsväg och ett yngre järnåldersgravfält. Längst i söder ett bronsåldersröse och ett äldre järnåldersgravfält.

På västra delen av sluttningen ner mot Flisbysjön, på åschrönet mellan den och Knutstorpssjön, ligger Flisby sockencentrum i ett öppet odlingslandskap. Området är rikt på fornlämningar och byn består idag av karaktäristiska gårdsmiljöer och byggnader som tidigare varit skola, äldreboende och prästgård. Synbara spår från hur människan verkat i årtusenden finns på en mängd platser. Ett stort gravfält med omkring 45 fornlämningar, som utgörs av ett röse, sex högar, 37 runda stensättningar, en rest sten och en ödekyrkogård med en ruin av medeltidskyrka. Fornlämningarna härstammar mestadels från yngre järnålder (400–1050 e. Kr.).

Flisby sockencentrum är ett bra exempel på den förändring många sockencentrum genomgick under 1800-talets mitt. Församlingen växte och en ny kyrka byggdes. Den nuvarande kyrkan är en nyklassicistisk byggnad av ansevärd dimensioner. Den byggdes 1850–53 efter ritningar som bearbetades av J A Hawerman vid Överintendentsämbetet. Från tidigare kyrkobyggnader finns bevarat vissa äldre inventarier: en dopfont från 1100-talet av Bestiarus, ett triumfkrucifix från senare delen av 1200-talet, där den lidande Kristus ännu bär kungakrona, ett rikt skulpterat altarskåp från 1500-talet och en predikstol i ek med bilder från intarsia från 1642. Orgeln byggdes av Sven Nordström 1855–56.

Det är av stor vikt att bevara byns struktur, färgskala och omgivande öppna landskap, då utformningen berättar om förändringen som skedde i många sockencentrum under 1800-talet. Kyrkomiljön med kyrka, kyrkogård, prästgård, skola och kyrkstallar samt det intilliggande gravfältet är av högt kulturhistoriskt värde.

R6 Sniparp

Uttryck för riksintresset: Småskaligt odlingslandskap med två gravfält av äldre järnålderstyp. Områdets södra del har karaktär av ladmarksland med enkla ängs- och redskapslador. Äldre vägsträckning. Cirka fem kilometer nordost om Malmbäcks samhälle i kommunens västra del ligger Sniparp-Rummenområdet med en större fornlämningskoncentration längst i norr. I nord-sydlig riktning genom området slingrar sig den gamla vägsträckningen mellan Forserum och Almesåkra. Vägen som följer åschrönet, kantas på båda sidor av svagt sluttande och öppna odlingsmarker som är helt dominerade av jordbruksdrift. Längst i söder är inslaget av ängs- och hagmarker stort och det finns flera ängslador bevarade. Längst i öster bildar Rummaån och dess dalgång en naturlig gräns för området. Vid Rommen i områdets norra del finns vid ”Skansen”, två bevarade gravfält från yngre järnåldern. Dessa omfattar cirka 30 gravanläggningar i form av stensättningar, resta stenar, rösen och två domarringar. Just domarringar är vanliga längs

de vattendrag som under förhistorisk tid använts som transportleder. För mer information, läs kulturmiljöunderlagets fornlämningsdel.

Området har lång kontinuitet av jordbruksdrift som bland annat visar sig i en hög fornlämningskoncentration och det för Småland, ovanligt stort antal ängslador. Dessa är av högt kulturhistoriskt värde då de i låg grad är ombyggda och till stor del välvårdade. De förmedlar en god bild av hur landskapet brukats och sett ut.

R7 Norra Sandsjö

Uttryck för riksintresset: Romansk kyrka ombyggd på 1600-talet, prästgård med manbyggnad från 1897, sockenmagasin uppfört 1814, löneboställe från 1940 och f.d. prästgårdsbyggnad från 1700-talet. Prinsnäs säteri med år 1860 ombyggd manbyggnad från 1600-talet. Inägomark med inslag av fossil åkermark, totalt 1,5 x 0,4 km stor och med ett 50-tal åkerparceller, delvis begränsade av terrasskanter, hägnadsvallar/stensträngar eller röjningsrösen samt ställvis i anslutning till gravar av äldre järnålderstyp. Märklig runsten vars text redovisar sex släktled.

Sockencentrum i öppet odlingslandskap kring en kyrka som ursprungligen uppfördes under 1100talets senare hälft. Området sträcker sig väster om och i anslutning till Sandsjön. På Runåsen, ett par hundra meter öster om kyrkan, står en 2½ meter hög runsten (Sm71) som är ovanlig då den nämner sex släktled smålänningar: Ärinvad lät resa denna sten efter Hägge, sin fader, och Hära, hans fader, och Karl, hans fader, (och) Hära, hans fader, och Tegn, hans fader, (och) efter dessa fem förfäder. Namnet Tegn tolkas som ”friboren man” och han kan ha levt redan under 800-talet e Kr. Övriga fornlämningar i området är rösen, runda stensättningar, en rest sten, jordbrukshistoriska lämningar som fossil jordbruksmark, fornlåkrar och stensträngar, sentida byggnader respektive byggnadslämningar, två minnesstenar samt platser med traditionsuppgifter, en milsten och en stensättning. Kyrkan uppfördes med ett absid avslutat kor och märken efter medeltidskyrkans fönster och en igenmurad dörr, syns fortfarande på den södra långväggen. Sin nuvarande utformning

fick kyrkan 1696–1709 med sin rektangulära plan, vitputsade fasader och sadeltak. Taket är högt, brant och belagt med tjärade spån. 1709 fullbordades den storslagna barockinteriören, där taket har ett högt tunnvalvt parti i mitten och plana sidopartier dekorerat av Johan Columbus. Predikstolen och altarpupsatsen är rikt utsmyckade, med målningar föreställande Nattvarden, Kristus i Getsemane och Korsnedtagningen. De är inramade av kolonner, listverk och skulpturer i barock. Här finns även en epitafiemålning av Johan Printzensköld och hans familj, bredvid vapensköldar från traktens adelssläkter.

Dopfunten är från 1100-talet med reliefer av fabeldjur, troligen huggen av Bestiarius. Kyrkan har ett triumfkrucifix från 1400-talet samt en klockstapel i trä från 1600-talets mitt. Kyrkomiljön utgör en viktig del områdets kulturhistorisk intressanta värden med sin klockstapel, sädesmagasin och prästgårdar. Området visar även på samhällets tillväxt kring kyrkan och socknens industriella utveckling med sina smedjor från senare delen av 1700-talet. Trots den förhållandevis glesa bebyggelsen, visar den upp en variation av byggnadstyper som med sina varierande funktioner visar det som varit en förutsättning för landsbygdens verksamheter. Flera byggnader är mycket välbevarade med många ursprungliga detaljer som skapar ett högt kulturhistoriskt värde.

R8 Område Fagertofta-Danstorp

Uttryck för riksintresset: Hävdad beteslandskap med ställvis många odlingsrösen. Ett gravfält och ensamliggande fornlämningar med fornlämningsbestånd av mindre rösen, kvadratiska stensättningar och stenkretsar samt domarringar.

Fornlämningskoncentration på moränmark och hagmark (Mallängen) öster om denna. Där ligger ett gravfält bestående av cirka 40 fornlämningar. Dessa utgörs av ett röse, en rund stensättning, en treudd och arton domarringar samt en krets av järnåldersdösar. De enstaka fornlämningarna utgörs av ett röse, troligen från bronsåldern, samt fem kvadratiska och sex rektangulära stenkretsar. Området är röjt och restaurerat 1940, då man fann

brända ben, kol och aska. Stensättningarnas form hänför gravfältet till folkvandring- och vendeltid, 400–800 e. Kr. Fornlämningarna inom området spänner sålunda tidsmässigt mellan 1800 f. Kr. och 70

e. Kr. och vittnar om den betydelse bygden haft ända sedan förhistorisk tid. Området uppvisar en hög fornlämningskoncentration av högt kulturhistoriskt värde. Läs mer på kulturmiljöunderlagets fornlämningsdel.

Byggnadsminnen

I Nässjö kommun finns fem byggnadsminnen, Knutstorp 2:1 (BM1), Knutstorps herrgård Kungörnen 7–10 (BM2), Bröderna Karlssons köpmansgård Örnen 1 (BM3), Nässjö stadshus Södra Äng 2:2 (BM4 - 110), Villa Sola Nässjö 13:5 och Lokstallarna i Nässjö.

Rutnätsstaden i Nässjö

Kommunen har föreslagit till Länsstyrelsen att området ska pekas ut som riksintresse för kulturmiljövärden. Bilden på nästa sida visar de delar av centrum som utformats som rutnätsstad i enlighet med den första stadsplanen och som avses ingå i avgränsningen av riksintresset. Eftersom området är avgränsat till Nässjö stad och därmed också till den fördjupade översiktsplanen för Nässjö stad, behandlas det inte i översiktsplanens planförslag.

Sj:s förste chefsarkitekt Adolf Wilhelm Edelsvärd utformade en idealplan för järnvägsstäder. Nässjö stadsplan är tillsammans med Hässleholms de främsta och kanske mest konsekventa exemplen på Edelsvärds idealplan och därför i det närmaste unika i detta sammanhang. Nässjös historia är starkt förknippad med järnvägen, därför är det särskilt viktigt att lyfta fram idealplanen.

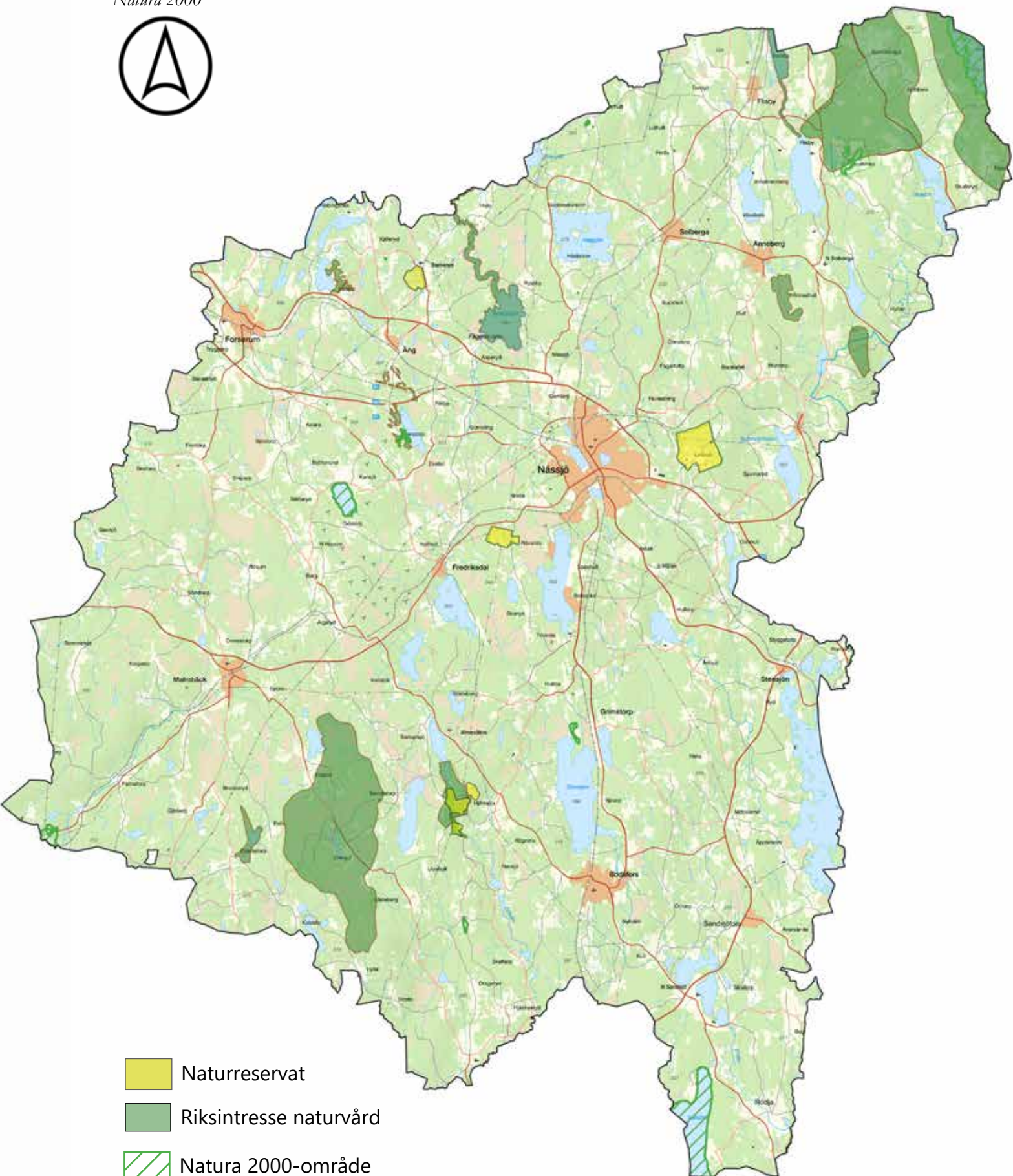
När Södra stambanan år 1864 drogs fram där Nässjö stad nu ligger gjordes det över oexploaterad mark med en ensam markägare i nuvarande centrumområdet. Detta gjorde det möjligt att förverkliga en idealplan.

Den första inofficiella planen över Nässjö ritades

av lantmätare Esping. Denna plan kom trots sin brist på juridisk förankring att ligga till grund för tomtförsäljning. Planen utformades så att den i centrum blev identisk med Edelsvärds idealplan. 1922 fastställdes den första stadsplanen för Nässjö. Planen ritades av Albert Lilienberg som utformade den så att de centrala delarna förblev intakta och fortsatt följde idealplanen.

Edelsvärds idealplan bygger på en tydlig symmetri med en rutnätsplan och en central axel. I Axeln placerade Edelsvärd stationshuset som en monumental fond sedd från centrum. I andra ändan placerades en offentlig byggnad eller en park. Axeln bestod av esplanader och i mitten ett torg.

KARTA: Riksintresse för naturvård samt
Natura 2000

- Naturreservat
- Riksintresse naturvård
- Natura 2000-område

Naturvård

NATURVÄRDEN

Nässjö kommun har många värdefulla naturområden och flera av dessa områden har naturvärden av olika slag knutna till sig. Naturvärdena är knutna till flera olika naturtyper så som exempelvis ängs- och hagmarker, skog, våtmarker samt sjöar och vattendrag. Nedan följer en översiktlig beskrivning av kommunens värdefulla natur, en mer ingående beskrivning finns att läsa i Nässjö kommuns naturvårdsprogram. Vetenskapliga fakta och värderingar ligger till grund för urvalet och utpekandet av dessa områden. Nässjö kommun har tolv områden av riksintresse för naturvård, vissa har även status som Natura-2000 område.

Naturvärden med anknytning till vatten

Många av naturvärdena i Nässjö kommun har kopplingar till sjöar, vattendrag eller våtmarker. I listan nedan återfinns en förteckning över dessa samt en beskrivning av respektive vattenförekomst ur ett naturvårdsperspektiv:

- Vikskvarnområdet: Storkvarnsån bedöms ha ett högt naturvärde och är klassificerad som särskilt regionalt värdefull. I ån finns ett livskraftigt bestånd av såväl strömlevande öring som lake, gädda och elritsa. Ån påverkad av dammar vid Vikskvarnen och Storkvarnen. Även forsärla och strömstare har noterats röra sig längs med ån.
- Ryssbysjön och Huluån: Utterförekomst i området.
- Anebysjön och Svartån: Utterförekomst i området.
- Assjön: en relativt opåverkad sjö med hög vattenkvalitet.
- Svartåmaden: en varierad och örtrik våtmark. Det mineralrika vattnet gör att flera olika typer av mossor gynnas, i området finns det även gott o kärlväxter, cirka 40 olika arter förekommer inom området.
- Fallamosseområdet: Fallamossen är en av de högst belägna mossarna i Sverige räknat i meter över havet. Myrkomplexet är relativt opåverkat av mänsklig aktivitet och den omgivande skogen som är av äldre karaktär bidrar till att ge

området ett orört intryck.

- Kansjön: Värden knutna till sjön.
- Vallsjön: Värden knutna till sjön.
- Erikstorp och Slätteryd: Förekomst av vattensalamander.
- Fusån: Utterförekomst i vattendraget.
- Barkerydssjön: ett värdefullt våtmarks komplex med ett rikt fågelliv. Flera olika arter använder årligen sjön som häckningslokal däribland storspov, trana och kricka. Sjön utgör en mycket viktig rastlokal för våtmarkslevande fåglar under flytt. Barkerydssjön klassas även som en artrik fladdermuslokal då inte mindre än sju olika arter av fladdermöss har påträffats inom området.

VÅTMARKER

Våtmarker innefattar myrar (även mossar och kärr), sumpskogar med övergångszoner, stränder som påverkas av sjö, hav eller vattendrag samt övriga våta marker såsom fuktängar. Dessa marker är normalt mycket artrika. Våtmarken ingår som en viktig del i vattnets kretslopp. Den utgör ett effektivt, naturligt fördröjningsmagasin som utjämnar effekterna av nederbördsrika perioder. Samtidigt utgör våtmarkerna en viktig komponent i det förorenade vattnets självreningprocess. Länsstyrelsen har pekat ut nationellt och regionalt värdefulla vatten för fiske och för naturvård. Dessa redovisas i tätortskartorna. Nässjö kommun täcks till cirka 13 % av våtmarker, varav mer än 80 % av dessa är mossar. Den östra kommundelen har endast ett fåtal våtmarker på grund av att det genomsnittligen faller mindre nederbörd där. Cirka 15 % av våtmarksarealen i kommunen innehar den högsta naturvärdesklassen enligt våtmarksinventeringen. Av de större potentiellt möjligt brytningsvärda ytorna är motsvarande andel cirka 30 %. Om den näst högsta naturvärdesklassen läggs till faller cirka 70 % av arealen bort från exploateringspotentialen.

NATURRESERVAT

I kommunen finns i dagsläget följande naturreservat:

- Barkerydssjön med myrmarker: värdefullt våtmarkskomplex
- Bäckafall: omväxlande natur med ovanliga växter och insekter
- Lövhult: värdefullt för friluftslivet, värdefull natur (kommunalt naturreservat)
- Knutstorp: värdefullt och vackert odlingslandskap.
- Eketorp: varierat skogsområde med mycket död ved.
- Vikskvarn: storslaget och varierat naturområde med stora naturvärden

Framtida naturreservat

Länsstyrelsen i Jönköpings län har planer på att föreslå nybildande av naturreservat, de områden som föreslås för detta är:

- Svartåmaden
- Fallamosse, norra & södra delen
- Emån-Åhult
- Klintaberget-Vittingsberget
-

Ytterligare information om naturreservaten i kommunen finns att hämta på Länsstyrelsens hemsida.

NATURA 2000

Natura 2000 områden är enligt Miljöbalken 4. Kap 1§ av riksintresse och även utpekade som värdefulla och skyddsvärda även ur ett europeiskt perspektiv. I kommunen finns tre Natura 2000-områden.

Natura 2000 är EU:s nätverk för värdefull natur. Utöver de områden som listas i tabellen nedan har även följande områden inom kommunen Natura 2000 status enligt habitat- eller fågeldirektivet. I listan anges även det primära naturvärdet som är knutet till respektive område:

- Barkerydssjön: enligt fågeldirektivet.
- Erikstorp: större vattensalamander.
- Fusån: Eksjö och Nässjö kommuner, utterförekomst.
- Kansjön: sjövärden, föreslaget skydd är samrådsområde.
- Knutstorp: naturbetesmarker, idag är Knutstorp skyddat i form av naturvårdsområde.
- Linneryd: odlingslandskapet.
- Mattarp: bokskog, är idag biotopskyddsområde.
- Sjömilsås: odlingslandskapet.
- Slätteryd: större vattensalamander.
- Vallsjön: sjövärden, idag är det ett fiskevårdsområde och skyddsområde för vattentäkt, föreslaget skydd är samrådsområde.
- Västra Fagerhult: odlingslandskap, ängs och gräsmarker

RIKSINTRESSE FÖR NATURVÅRD

Riksintresseområdena är ett urval av områden med de bästa exemplen på landskapstyper, naturtyper och andra naturvärden som är karakteristiska för landets olika naturgeografiska regioner.

Alarp

Alarp är ett representativt och välbevarat odlingslandskap med öppen hagmark, björkhagar och äng i form av hackslått. Arter som förekommer här är bland annat svinrot, kattfot, ängsskallra, slättergubbe, fältgentiana och smörbollor. För att förvalta och vårda riksintresset behövs fortsatt jordbruk och betesdrift samt restaurering av ängsmark där det är möjligt. Skogsplantering på jordbruksmark, energiskogsodling, spridning av gifter, gödselmedel, bebyggelse och andra infrastrukturella ingrepp skulle påverka området på ett negativt sätt och bör därför undvikas.

Assjön med Bordsjöbäcken

Assjön-Bordsjöbäcken är ett utav kommunens stora opåverkade områden och utgör tillsammans en garanti för det sjölevande öringsbeståndet i Västra Lägern. Assjön har en hög vattenkvalité och ett rikligt fågelliv. I Bordsjöbäcken finns ett reproducerande bestånd av den sällsynta flodpärlmusslan och en i övrigt skyddsvärd bottenfauna. Vattensystemet är opåverkat av försurningen och är härigenom en viktig referens.

Sjön omges av skogsmark med spridda gårdar. Skogsmarken är en blandning av blåbärsdominerad granskog och tallskog med ljung, lingon och kruståtel. I öster är markerna uppodlade och en bård av klibbal skiljer åkermarken från stranden. Några mindre mossar med martall och skvattram gränsar till sjön i väster. Öarna i Assjön är klippöar och på de större växer tall. Sjöns vatten är så gott som opåverkat av avloppsutsläpp och vattenkvalitén är mycket hög. Bland häckande sjöberoende fågel märks storlom, fiskgjuse, småskrake, lärkfalk och fisktärna.

Sjöns och vattendragets värde kan påverkas negativt av ändrade vattenregimer, näringstillförsel av organiska miljögifter, tungmetallnedfall eller olika utsläpp, fiskodling, inplantering av främmande arter och skogsavverkning längs stränderna. Dikningar och större kal-avverkningar inom sjöns avrinningsområde kan försämra vattenkvalitén. Assjön är ett Natura 2000-område och sedan 1974 gäller ett särskilt förbud enligt 8§ miljöskyddslagen (numera miljöbalken kap 9 4§) mot utsläpp av avloppsvatten.

Bredestad-Knutstorp

Bredestad-Knutstorpområdet har en mängde formelement från isavsmältningen vilket gör området unikt för södra Sverige. I området ingår ängs- och hagmarksobjekten Knutstorp och Sunneränga m.fl. med öppen äng och naturbetesmarker i form av betad skog, ekhage, öppen hagmark, annan träd- och buskbärande hage, annan öppen utmark och björkhage. Växtsamhällena är art- och individrika med arter som backglim, backsippa, kattfot, rödkämpar och

smörbollar. Flera hotade arter finns inom området.

Området geologiska värden hotas särskilt av täkt, schaktningar, utfyllningar och andra markarbeten. Terrängkörning kan också skada värdena. Ängs- och hagmarkerna är beroende av fortsatta naturvårdsinriktad betesdrift och skötsel av landskapselement. Restaurering av igenvuxna ängar och naturbetesmarker. områdets värden kan påverkas negativt av: minskad eller upphörd jordbruks- eller betesdrift, skogsplantering på jordbruksmark, energiskogsodling, spridning av gifter eller gödselmedel, bebyggelse, nydikningar, täkt, luftledningar och vägdragningar.

Delar av området, Knutstorp, är avsatt som naturvårdsområde 1984 Delar av Knutstorp är Natura 2000-område.

Fallamosseområdet

Fallamossen är ett mossekomplex med bland annat värdefull sluttande mosse. I området ligger också Fagerhultamossen vilken är ett värdefullt mossekomplex. Fallamosseområdets myrar präglas av underlagets storformer. Här finns flera exempel på kärr men både geologiska och botaniska värden. De många olika kärren, gölarna och slukhålen har också hydrologiska värden. Området är i liten utsträckning påverkat. SSO Malmbäck ligger en värdefull mad vid en sjö.

Ingår i myrskyddsplan för Sverige. De flesta myrarna är endast svagt påverkade av små ingrepp som dikning och husbehovstäkt av strötorv. Kalkning sker i Ekelsjöån i områdets norra del. Området gränsar till Kassasjön som kalkas. I sydvästra delen av området kalkas källflödena till Hjortsetån och Grimmavadet.

Huskvarnaån (Fr.o.m. Ryssbysjön till Stensjön)

Området utgörs av Huskvarnaån från Stensjön t.o.m. Ryssbysjön med vattendrag och sjöar där emellan. Området avvattnar de centrala delarna av småländska höglandet.

Ryssbysjön har länge varit recipient för reningsverk och industrier i Nässjö, vilket medfört att sedimenten blivit alltmer näringsberikade. Detta har gynnat den yppiga vassvegetationen som bland annat förekommer vid Nässjöans mynning. Den södra viken (Södra Oset) med varierad vegetation och runda bottnar erbjuder lämpliga lokaler för häckande simfåglar som exempelvis vattenrall och rörhöna. De södra delarna är även rastlokal för flyttande fågel under både vår- och höststräcken. Vid lågvatten under sensommaren blottas dybankar utanför Nässjöans mynning, vilket är en lämplig rastplats för vadare. Ryssbysjön har en rik flora med i regionen sällsynta växter såsom vattenskräppa, kalmus och långnate.

Sjöarna Ylen, Stora och Lilla Nätaren bildar ett sammanhängande sjösystem (1650 ha) åtskilda enbart genom en kort åsträcka eller sund. De sänktes under perioden 1842–71 och regleras sedan 1922 via dämme vid Ylens utlopp.

Åsträckan Ylen-Ramsjön är 6 km lång med en fallhöjd på 30 m. Fyra fördämningar och små kraftverksdammar reglerar vattenföringen. I närheten av Strömsholm finns ett större sumpskogsparti med kvarvarande korvsjöar.

Ramsjön (166 ha), en måttligt näringsrik sjö med relativt humöst vatten, är till största delen omgiven av blandskog. Vid sjöns västra del finns stora berg- och klippmassiv. Grundbrotten består till större delen av sand med vissa inslag av sten. I anslutning till Ramsjön finns ett av Europas fåtal kända lokaler för strimgröe. Ramsjön hyser även en artrik bottenfauna med förekomst av den hänsynskrävande mindre snytessnäcken och den regionalt sällsynta dagsländan.

Åsträckan från Ramsjön till Stensjön går genom

övervägande jordbruksmark. Fallhöjden är liten och ån bildar här och var meanderslingor. Strömsholmsskogen i den norra delen av objektet är en högt värderad och sällsynt strandsumpskog med botaniska värden. Klibbal dominerar med inslag av gråal och björk. Partier med topogena kärr ligger insprängda i sumpskogen. Vegetationen är av rikkärrstyp. I kärren växer korallrot, kärrsälting, slätterblomma samt mossorna purpurvitmossa, stor fickmossa och röd skorpionmossa.

Långåsa

Representativt och välbevarat odlingslandskap med naturbetesmarker i form av buskrik utmark, öppen hagmark och blandlövhage med arter som svinrot, kattfot, ängsskallra, slättergubbe, fältgentiana och smörboll.

Fortsatt naturvårdsinriktad betesdrift och skötsel av landskapselement. Restaurering av igenvuxna ängar och naturbetesmarker. Områdets värden kan påverkas negativt av: minskad eller upphörd jordbruks-/betesdrift, skogsplantering på jordbruksmark, energiskogsodling, spridning av gifter eller gödselmedel, bebyggelse, nydikningar, täkt, luftledning och vägdragningar.

Ingår i länsstyrelsens program för bevarande av natur- och kulturmiljövärden i odlingslandskapet (objekt nummer 82-73) och i nationell bevarandeplan för odlingslandskapet (objekt nummer F8504 82-202).

Ingår i länsstyrelsens program för bevarande av natur- och kulturmiljövärden i odlingslandskapet (objekt nummer 82-73) och i nationell bevarandeplan för odlingslandskapet (objekt nummer F8504 82-202).

Ingår i länsstyrelsens program för bevarande av natur- och kulturmiljövärden i odlingslandskapet (objekt nummer 82-73) och i nationell bevarandeplan för odlingslandskapet (objekt nummer F8504 82-202).

Svartåmaden

Svartåmaden är ett värdefullt våtmarkskomplex som är präglad av Svartån. Området har högt värderade soligena kärr och svagt välvda mossar. Svartåmaden är mångformig och har en intermediär flora. Bevarandet av våtmarkernas värde kräver att områdets hydrologi skyddas mot dränering, vattenreglering, dämning och torvtäkt. Avverkning av sumpskogar, skogar på fastmarksholmar, vid vattendrag och i kantzoner bör ej utföras.

Svartåmaden är ett värdefullt våtmarkskomplex som är präglad av Svartån. Närmast ån är maden blöt och domineras av högvuxen starrvegetation och fräkenväxter. Området upptas av plana (soligena) kärr som sluttar svagt mot ån och svagt välvda mossar. Kärran är glest bevuxna med björk och gran och övergår mot fastmarken i tallmossar. Svartåmaden har en örtrik vegetation och i den norra delen finns rika översilningskärr. Där växer ett 40-tal kärlväxter, till exempel smalfräken, slätterblomma, klotpyrola, korallrot, missne och Jungfru Marie nycklar. I bottenkiktet växer gyllenmossa, purpurvitmossa och vattenkrokmossa.

Svartån (från Flisbysjön t.o.m. Säbysjön) och Noån (från Ralånget t.o.m. Noen)

Området är ett av de sista i södra Sverige med en relativt god utterstam. Området, främst Hyllingen och Ralången, har även viktiga fågellokal. Svartådalen och Noåns dalgång utgör en viktig del i landskapsbilden med ett kuperat odlingslandskap rikt på lövträd och har en tilltalande kulturbygd. Noåns dalgång har en intressant flora med flera sällsynta växter. Sjöarna hyser även en artrik flora och fauna med flera hotklassificerade arter.

Ingrepp som näringstillförsel, tillförsel av organiska gifter, tungmetallnedfall eller utsläpp, avloppsutsläpp och fiskodling medför att områdets naturvärde skadas. Svartåns vattenkvalitet har under senare år förbättrats men belastningen på vattnet är fortfarande hög. Utterstammen vill ha mycket fisk (vitfisk), vilket det är i ett näringsrikt vatten. Näringsrikedomen i ån är i sig därför inget hot mot utterstammen utan ett hot mot naturvärdena i Sommen. Hyllingen är naturreservat sedan 1968

och är Natura 2000-område (SPA).

Tärsbo

Vid Törsbosjön ligger ett representativt och välbevarat odlingslandskap med lång hävdhistoria med sötvattenstrandäng och naturbetesmarker i form av öppen hagmark, och björkhage. Vanliga vegetationstyper är gräshed av rödventyp, friskäng av rödventyp, rished av blåbär-lingontyp, örtrik friskäng, fårsvingelvariant av rödvenhed, torräng av fårsvingeltyp, friskäng av skogsnävatyp, fuktäng av gräs-lågstartyp och fuktäng av högörttyp. Växtsamhällena är art- och individrika. Bland de hävdgynnade arterna förekommer fältgentiana (hotkategori 4), brudsporre, svinrot, kattfot, ängsskallra, slättergubbe och smörboll.

Fortsatt naturvårdsinriktad betesdrift och skötsel av landskapselement. Restaurering av igenvuxna ängar och naturbetesmarker. Områdets värden kan påverkas negativt av: minskad eller upphörd jordbruks-/betesdrift, skogsplantering på jordbruksmark, energiskogsodling, spridning av gifter eller gödselmedel, bebyggelse, nydikningar, täkt, luftledning och vägdragningar.

Ingår i Länsstyrelsens program för bevarande av natur- och kulturmiljövärden i odlingslandskapet (objekt nummer 82-73) och i nationell bevarandeplan för odlingslandskapet (objekt nummer F8504 82-156).

Vikskvarn med storkvarnån

Vikskvarn med Storkvarnån är med sin blottning av stora delar av Almesåkraformationen en geologisk nyckellokal. Området tillhör de klassiska studielokalerna för berggrundsgeologi. Området bjuder på storslagen natur. Rasbranterna mot ån är mäktiga. Utmed ån finns ett antal värdefulla skogsnyckelbiotoper bland annat bestående av barrblandsumpskog, hållmarksskog, rasbrant och naturlig skogsbäck. Inom dessa områden har bland andra brokig tagellav, brunpudrad nållav och gränsticka påträffats. Berggrundslokalens skyddas mot ingrepp. Avverkning av sumpskogar eller naturskog, skogar på fastmarksholmar och i kantzoner bör ej utföras.

Vittingsberget

Ingrepp i berggrunden inom området kan skada Vittningsdalen utgör delvis sankmark präglad av gran, björk, gullpudra, harsyra, kabbeleka och älggräs. Västra dalsidan har ett rikt inslag av ekbräken och hultbräken, ormbär, blåsippa, vitsippa och ekorrbär. Bevarandet av området kräver att det skyddas från bergtäkt, gruvdrift, väganläggningar eller andra anläggningar, bebyggelseexploatering samt borttagande av bergarter och mineral.

Smälleberget i norr saknar Vittingsbergets skarpa branter. Strax söder om toppen är floran rik, bland andra förekommer bergslok, skogsviol och liljekonvalj. Inom området förekommer de hotade arterna asphättemossa, vedtrappmossa, grön sköldmossa storgroë och repestarr. Ligger inom ett område av riksintresse för totalförsvaret (skjutfält).

Den geologiska bildningen vid Vittingsberget är en parallell med Skurugata i Eksjö kommun. Vittingsberget som huvudsakligen består av smålandsgranit har kontakt med Almesåkraformationens diabaskonglomerat i väster. Berget reser sig med en ca 40 meter hög tvärbrant mot Vittningsdalen. Svart diabaskonglomerat skjuter upp som en bred kil i västra kanten av berget och bygger delvis upp själva branten. Konglomeratgången kan spåras ända upp mot Sunneränga i norr och är på vissa ställen nära 100 meter bred.

Bildningen kan kortfattat förklaras ha uppkommit på följande sätt. Sedan Almesåkraseriens bergarter bildats ökade spänningarna i området under en period. Där berggrunden sprack, uppkom ofta s k förkastningar. Utefter dessa trasades berggrunden sönder och berggrundsblocken på ömse sidor om en spricka försköts i vertikalled i förhållande till varandra. I dessa sprickor kunde magma från jordens inre tränga upp och stelna till diabas eller liknande bergarter. I många fall bakades småsten och grus (av framför allt kvartsit) in i diabasen - bergarten kallas då diabaskonglomerat.

Emån

Emån är ett riksintresse enligt fjärde kapitlet miljöbalken vilket innebär att det är geografiskt definierat i lagtexten.

Emån har sina källor uppe på det småländska höglandet ca 330 meter över havet i Nässjö kommun och rinner efter 22 mils mycket varierande lopp ut i Östersjön vid Em i norra delen av Kalmar Sund. Emån är det största vattendraget i sydöstra Sverige, avrinningsområdet är ca 4500 km² stort och berör huvudsakligen åtta kommuner i Jönköpings- och Kalmar län. Kommunerna är med början vid källorna: Nässjö, Eksjö, Sävsjö, Vetlanda, Hultsfred, Högsby, Mönsterås och Oskarshamn.

Emåns huvudfåra och flera biflöden är av riksintresse för naturvården och delar av avrinningsområdet är också av riksintresse för kulturmiljövården och friluftslivet.

Vattenkraft samt vattenreglering eller vattenledning för kraftändamål får inte utföras i Emån med tillhörande käll- och biflöden.

ÖVERSIKTSPLAN 2022 - PLANERINGSUNDERLAG

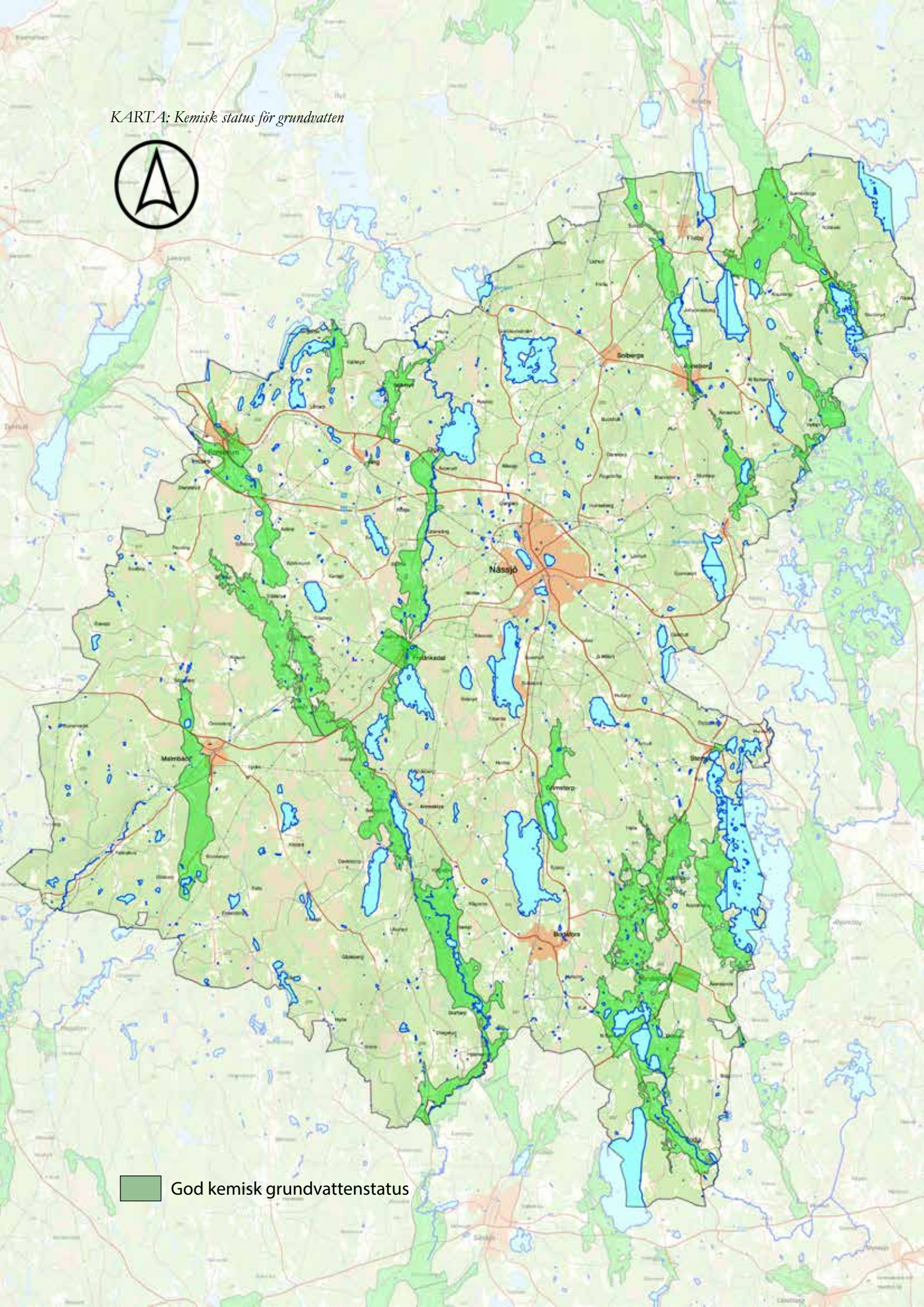
ÖVERSIKTSPLAN 2022 - PLANERINGSUNDERLAG

Riksintresse naturvård	Beskrivning	Gynnande åtgärder	Missgynnande åtgärder	Natura 2000
1.Assjön med Bordsjöbäcken	Assjön med Bordsjöbäcken är ett av kommunens stora opåverkade områden och utgör tillsammans en garanti för det sjölevande öringsbeståndet i Västra Lägern.		Ändrade vattenregimer, näringstillförsel av organiska miljögifter, fiskodling, skogsavverkning längs stränderna, dikning i sjöns avrinningsområden.	JA
2.Bredestad-Knutstorp	Bredestad-Knutstorp området har en mängd formelement från isavsmältningen vilket gör området unikt för södra Sverige. I området ingår ängs- och hagmarksobjekten Knutstorp och Sunnerånga m.fl.	Fortsatt naturvårdsinriktad betesdrift och skötsel, restaurering av igenvuxna ängar och betesmarker	Minskad eller upphörd jordbruks- och betesdrift, skogsplantering på jordbruksmark, energiskogsodling, spridning av gifter eller gödselmedel, bebyggelse, nydikningar, luftledning och vägdragningar.	JA
3.Huskvarnaån (fr.o.m. Ryssbysjön till Stensjön)	Området utgörs av Huskvarnaån från Stensjön t.o.m. Ryssbysjön med vattendrag och sjöar där emellan.		Avverkning vid strandkanter och sumpskogar	NEJ
4.Svartåmaden	Svartåmaden är ett värdefullt våtmarkskomplex som är präglad av Svartån. Området har högt värderade soligena kärr och svagt välvda mossar.	Bevara områdets hydrologi och vegetation	Hydrologin ska skyddas mot vattenreglering, dränering, dämning och torvtäkt. Avverkning av sumpskog, skogar på fastmarksholmar och kantzoner.	NEJ
5.Vittingsberget	Berget reser sig 40 meter över omgivningen och består huvudsakligen av smålandsgranit.	Skydd från bergtäkt, gruvdrift, väganläggande och exploatering	Ingrepp i berggrunden	NEJ
6. Svartån och Noån	Åarnas dalgång utgör en viktig del av landskapsbilden. Området är även ett av de sista i södra Sverige med en relativt god utterstam.		Näringstillförsel, tillförsel av organiska gifter, tungmetall nedfall, avloppsutsläpp och fiskodling.	JA
7. Alarp	Alarp är ett representativt och välbevarat odlingslandskap med öppen hagmark, björkhagar och äng i form av hackslätt.	Fortsatt jordbruk, betesdrift och restaurering av ängsmark	Skogsplantering på jordbruksmark, energiskogsodling, spridning av gifter, gödselmedel, bebyggelse och andra infrastrukturåtgärder.	NEJ

ÖVERSIKTSPLAN 2022 - PLANERINGSUNDERLAG

Riksintresse naturvård	Beskrivning	Gynnande åtgärder	Missgynnande åtgärder	Natura 2000
8.Långåsa	Representativt och välbevarat odlingslandskap med naturbetesmarker i form av buskrik utmark, öppen hagmark och blandlövha-ge med arter som svinrot, kattfot, ängsskallra, slå-tergubbe, fältgentiana och smörbollor.	Fortsatt naturvårdsin-riktad betesdrift och skötsel, restaurering av igenvuxna ängar och betesmarker	Minskad eller upphörd jordburks- och betetsdrift, skogsplantering på jordbruksmark, energiskogsodling, spridning av gifter eller gödselmedel, bebyggelse, nydikningar, luftledningar och vägdragningar.	NEJ
9.Törsbo	Vid Törsbosjön ligger ett representativt och välbevarat odlingslandskap med lång hävdhistoria med sötvattenstrandäng och naturbetesmarker i form av öppen hagmark, och björk- hage.	Fortsatt naturvårdsin-riktad betesdrift och skötsel, restaurering av igenvuxna ängar och betesmarker	Minskad eller upphörd jordburks- och betetsdrift, skogsplantering på jordbruksmark, energiskogsodling, spridning av gifter eller gödselmedel, bebyggelse, nydikningar, luftledningar och vägdragningar.	JA
10.Vikskvarn, Storkvarnån	Vikskvarn med Storkvarnån är med sin blottning av stora delar av Almesåkraformationen en geologisk nyckellokal. Området bjuder på stor-slagen natur.	Bergrundlokalens skyddas från ingrepp	Avverkning av sumpsko-gar eller naturskog, skogar på fastmarksholmar och i kantzoner	JA
11. Fallamosse-området	Fallamossen är ett mossekomplex med bland annat värdefull sluttande mosse. Området är i liten utsträckning påverkat.	Skyddas från ingrepp enligt myrskyddsplan för Sverige, som syftar till att ge de värdefullaste myrarna ett långsiktigt skydd.	Avverkning av sumpsko-gar, skogar på fastmarks-holmar, vid vattendrag och i kantzoner.	NEJ
Emån, geo-grafiskt riksintresse enligt 4 kap MB	Emån har sina källor uppe på det småländska hög-landet ca 330 meter över ha- vet i Nässjö kommun och rinner efter 22 mils mycket varierande lopp ut i Östersjön vid Em i norra delen av Kalmar Sund		Vattenkraft samt vatten-reglering eller vattenled-ning för kraftändamål får inte utföras i Emån med tillhörande käll- och biflöden	

KARTA: Kemisk status för grundvatten

God kemisk grundvattenstatus

Miljökvalitetsnormer

Miljökvalitetsnormer är en bestämmelse om en viss miljökvalitet som ska uppnås eller bibehållas i syfte att vårda naturen. Det är även ett juridiskt instrument för att försäkra en godtagbar miljökvalitet för människors hälsa samt för miljön. Ett av syftena med miljökvalitetsnormer är att stävja problematiken med diffusa utsläppskällor. De direktiv som preciseras i miljökvalitetsnormerna genomförs sedan bland annat genom ställningstaganden och åtgärder i den fysiska planeringen. I översiktsplanen utgör miljökvalitetsnormer för såväl luft som vatten ett viktigt planeringsunderlag, inte minst för områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen.

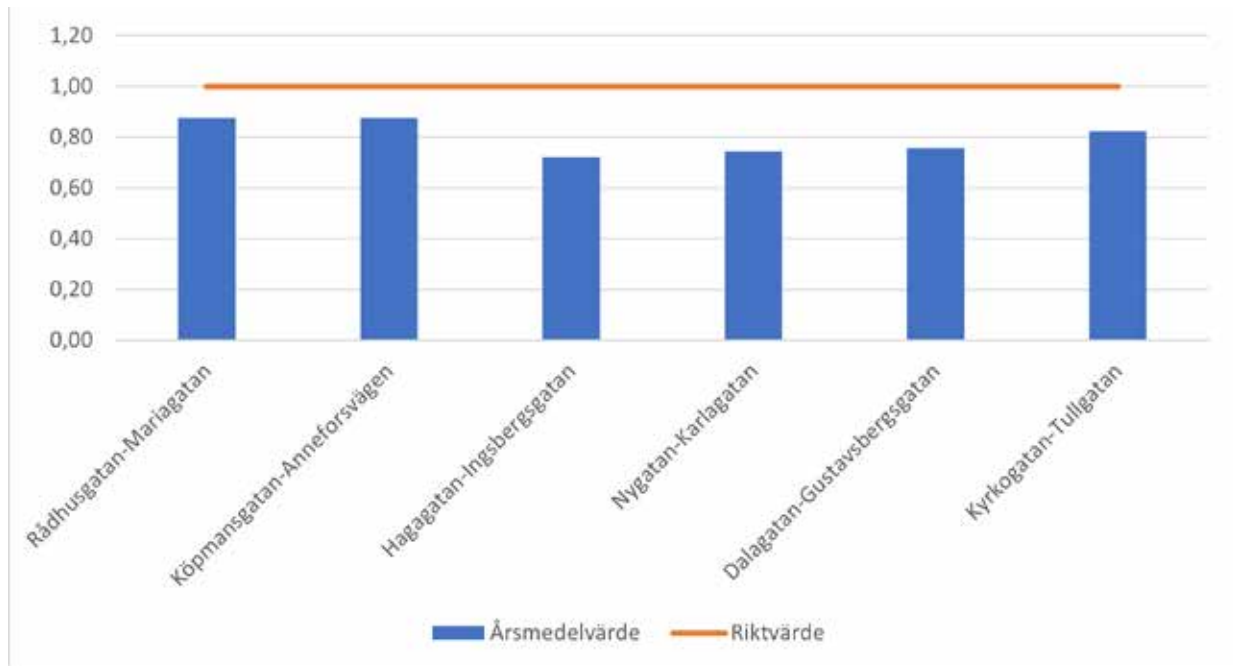
Miljökvalitetsnormer för luft

Miljökvalitetsnormer för luft finns för kvävedioxid/kväveoxider, svaveldioxid och bly, partiklar (PM10 och PM2,5), bensen och kolmonoxid. Dessa ska uppfyllas. Miljökvalitetsnormerna för ozon, kadmium, nickel och bens(a)pyren ska eftersträvas. Normerna baseras huvudsakligen på krav i EU-direktiv och finns även instiftade i svensk lag. I Jönköpings län anses biltrafiken orsaka de största hälsoproblemen, speciellt i tätorter. Problemmiljöer återfinns ofta vid högt trafikerade gator och trafikplatser. De ämnen som är i störst behov av bedömningar och eventuella mätningar i länet med koppling till miljökvalitetsnormerna är kvävedioxid (NO₂) och partiklar (PM 10).

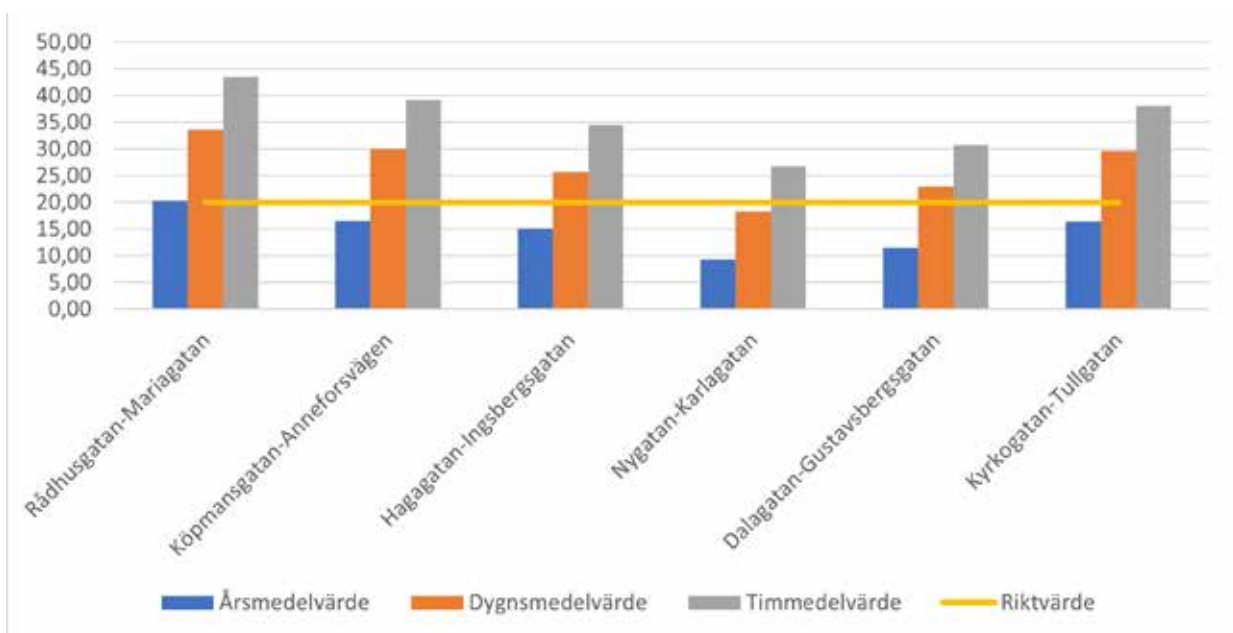
Det har förvisso skett stora förbättringar sedan 1970- och 80-talen gällande luftkvaliteten i många svenska tätorter. Detta beror främst på att fordonens miljöegenskaper och förmåga att ta omhand på skadliga partiklar och utsläpp har förbättrats snarare än att trafiken i städerna faktiskt har minskat. De trafikmätningar som gjorts i Nässjö stad visar på en ökad biltrafik, som en följdverkan av detta ökar också halterna av luftföroreningar. Mätningarna av luftkvaliteten i Nässjö stad har gjorts genom simuleringar, detta då simuleringar bedöms vara ett tillförlitligt sätt att beräkna luftkvaliteten med hänsyn till trafikbelastningen räknat till antalet passerande bilar samt till klimatet.

I diagrammen på följande sidor (s. X-X) redovisas partikelhalten (PM10) samt halterna av kväveoxid (NO₂) och bensen, diagrammen redovisar ett riktvärde, ett dygnsmedelvärde och ett årsmedelvärde för respektive luftförorening. För kväveoxid redovisas även ett timmedelvärde. De värden som redovisas i diagrammen nedan är framtagna genom en beräkningsmetod vilken är beräknad efter 2020 års värden. För så gott som samtliga luftföroreningsvärden går det att se en minskade trend under 2020 gentemot föregående år. En bidragande faktor till detta är den pandemi som drabbade världen under 2020, vilket föranledde ett minskat resande såväl på ett globalt som ett regionalt och lokalt plan. Även ett antal vägarbeten som genomförts under året har påverkat trafikströmningen på de olika gatorna i Nässjö centrum, vilket också är en faktor som är viktig att ta i beaktning vid jämförelse med tidigare årsvärden.

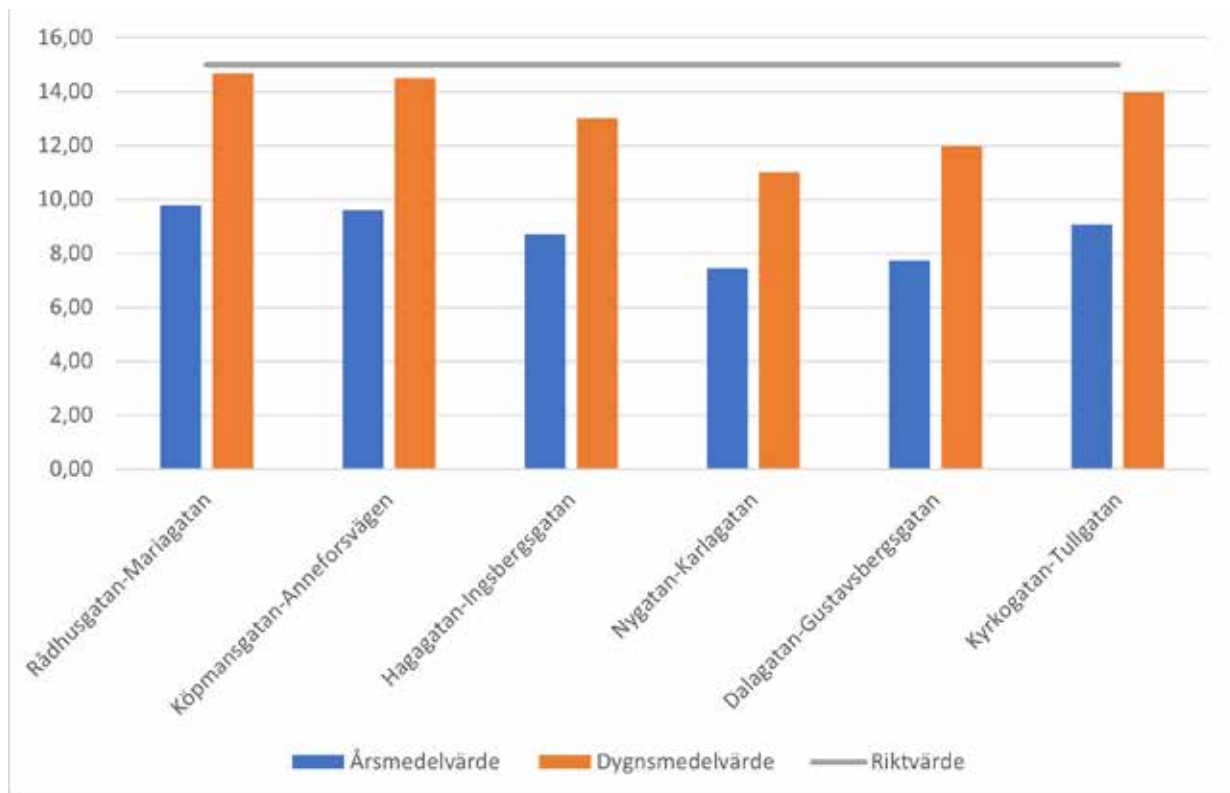
Bensen

Kvävedioxid (NO₂)

Partiklar (PM₁₀) - 2020

Miljökvalitetsnormer för vatten

Vattenmyndigheterna beslutar löpande om miljökvalitetsnormer för samtliga vattenförekomster, besluten går i så kallade förvaltningscykler. En förvaltningscykel sträcker sig över cirka fem år. Dessa nya miljökvalitetsnormer ska följas vid översiktsplanering och detaljplanering. Miljökvalitetsnormerna är en del av införlivandet av EU:s vattendirektiv i svensk lagstiftning.

Vattenmyndigheten har tillsammans med andra myndigheter pekat ut så kallade vattenförekomster. Dessa vattenförekomster utgörs av större sjöar, vattendrag och grundvattenmagasin. För varje vattenförekomst har fastställts olika status avseende för ytvattnekologi och vattenkemi samt för grundvatten kvantitativ status och vattenkemi. Målsättningen är att samtliga vattenförekomster ska ha minst god status till 2021. Länsstyrelsen har gjort bedömningen av statusen för respektive sjö och vattendrag. Bedömningarna är gjorda för större delsträckor. Ett sämre värde nedströms kan alltså göra att en hel delsträck bedöms inte uppnå god status. De två stora miljöpåverkansfaktorer i Nässjö kommun är försurning och övergödning. Främst de västra delarna av kommunen är försurningsdrabbade och fortsatt kalkning är här en förutsättning för att kunna motverka försurningen. Övergödning är ett vanligt förekommande problem i flera av kommunens vattendrag och avlopp. Skogs- och jordbruk är några av de huvudsakliga källorna till övergödningen.

ÖVERSIKTSPLAN 2022 - PLANERINGSUNDERLAG

Jordbruksmark

Jordbruksmark är ett samlingsnamn för flera olika markanvändningstyper, främst åkermark och betesmarker men även slätterängar ingår i begreppet. Åkermark är den mark som just nu brukas eller som kan brukas till växtodling och betesmark är den mark som nyttjas eller som kan nyttjas till bete. Betesmark kan även delas upp i kultiverade betesmarker eller naturbetesmarker. Den växtlighet som bör frodas på betesmarken är gräs eller örter som kan användas till djurfoder. Slätterängar är mark som nyttjas på sensommaren och används då till att skörda foder. Denna mark varken plöjs, betas eller gödslas (Länsstyrelsen 2020:11).

Jordbruksmark är en platsbunden och viktig resurs för allt liv på planeten. Den bördiga jorden som marken är beroende av har skapats under en lång tids odling och bete. Jordbruksmarken har ett stort värde utifrån flera olika aspekter som exempelvis livsmedelsproduktion, energiproduktion, arbetstillfällen, biodiversiteten och kulturmiljön. Tätortsnära marker bidrar även till stora sociala, rekreativa och pedagogiska värden (Länsstyrelsen 2020:11).

Jordbruksmarkens betydelse

I början av 1900-talet var andelen jordbruksmark per person i Sverige som störst med cirka 0,7 ha åkermark per medborgare. Sedan dess har andelen jordbruksmark minskat kraftigt samtidigt som det har skett en befolkningstillväxt och därmed har arealen per person minskat markant. År 2010 fanns 0,28 ha åkermark per person och minskningen fortskrider. För att sätta siffrorna i perspektiv behövs idag 0,41 ha åkermark per person för att producera den mängd livsmedel som idag konsumeras (Länsstyrelsen 2020:22). Minskningen av åkermarken är både en effekt av att jordbruksmarken växt igen, samt att den har exploaterats till nybyggen av bland annat bostäder och vägar. En igenväxning beror främst på att marken ger dålig avkastning och därmed blir jordbruket inte lönsamt för lantbrukaren. Samtidigt som andelen jordbruksmark sjunker ställs högre krav på avkastning från den kvarvarande jordbruksarealen (Länsstyrelsen 2020:12, 16, 22).

Den nedåtgående spiral som just nu sker i Sverige, med färre livsmedelsproducerande företag och minskad areal för jordbruksmark bidrar till en större sårbarhet vid kriser och försämrade förutsättningar i landet (Länsstyrelsen 2020:21). Sedan mitten på 1990-talet har livsmedelsberedskapspolitiken avvecklats på grund av tre olika skäl: Väpnade hot mot Sverige minskade, 1995 gick Sverige med i EU vilket stärkte utrikeshandeln samt att det blev högre allmänna krav på stadsbudgetens besparingar. På senare år har dock krisberedskapen börjat ta form igen och nu ligger ansvaret om att tillgodose livsmedelsförsörjningen vid en eventuell kris delvis på kommunnivå (Länsstyrelsen 2020:30).

I dagsläget är Sverige beroende av importerade livsmedel för att mätta medborgarna. Vid en eventuell krissituation i världen kan dock den internationella livsmedelshandeln minska kraftigt och då måste Sverige ha en plan för att kunna försörja sina medborgare. För att minska sårbarheten är det av stor vikt att det finns mark att odla på men även att det finns exempelvis lokal arbetskraft och en tydlig produktionsinriktning. Importbehovet av olika insatsmedel så som drivmedel, gödsel, foder och växtskyddsmedel måste även minska för att landet ska stå stark i en kris. Det finns i dagsläget tekniska lösningar för att framställa dessa insatsmedel, problemet ligger dock i att de inte kan produceras i tillräcklig utsträckning. Exempelvis så krävs det ytterligare jordbruksmark för att producera exempelvis alternativa bränslen och gödsel, jordbruksmark som idag inte finns (Länsstyrelsen 2020:31–32, MSB 2018:5, 21). 70 % av växthusgasutsläppen som är relaterade till livsmedelsindustrin kommer dessutom från importen. Trots detta minskar jordbruksenheterna i Sverige och importen fortsätter att öka (Länsstyrelsen 2019). I och med de pågående klimatförändringarna med höjda temperaturer kan Sverige förväntas få ett bättre odlingsklimat medan läget i många andra länder förväntas försämrats. I framtiden kan detta leda till att den svenska jordbruksmarken blir en viktig beståndsdel i global livsmedelsförsörjning (Prop. 2016/17:104, s.15).

Ekosystemtjänster är de tjänster som människan får av naturen och dessa är starkt kopplade till jordbruksmarken. Vanligtvis delas de upp i fyra olika kategorier: stödjande, reglerande, försörjande och kulturella. Den förstnämnda utgör de grundläggande funktionerna inom ekosystemet som bland annat jordmånsbildning, biologisk mångfald och fotosyntesen. De reglerande tjänsterna inkluderar exempelvis naturens förmåga att rena luften, pollinering, förbättrat lokalklimat och skydd mot extremväder. Därmed förbättrar de och skapar en tryggare livsmiljö för allt levande. De försörjande ekosystemtjänsterna är det vi människor får av naturen som gör det möjligt att leva på den, exempelvis, råvaror, vatten och andra livsmedel. De kulturella tjänsterna ger människan ett både fysisk och psykiskt mentalt välbefinnande genom exempelvis rekreation (Boverket, 2019, Länsstyrelsen 2020:25). Trots att dessa tjänster är viktiga för människans välfärd glöms de ofta bort att ta med i beräkningen vid viktiga samhällsbeslut. Delvis kan det tänkas bero på att många av ekosystemtjänsterna inte går att mäta i marknadspriser. Istället läggs störst fokus på de försörjande ekosystemtjänsterna, som är mätbara (Naturvårdsverket u.å.).

Nulägesbeskrivning, Nässjö kommun

I Jönköpings län består ca 12 % av markytan av jordbruksmark. Totalt hade Nässjö kommun 11 807 hektar jordbruksmark år 2019. Av jordbruksmarken är ca 65 % åkermark och 35 % betesmark (SCB). Jämfört nationellt är andelen betesmark relativt hög i kommunen då riksgenomsnittet ligger på 15 %. Andelen betesmark ökar generellt sett i länet på bekostnad av åkermark som inte längre är brukningsbar (Länsstyrelsen 2020:19). Jönköpings läns jordbrukslandskap är präglad av ett relativt hårt klimat och består främst av mindre brukningsenheter i en skogsbygd vilket har genererat att länet främst står för vallodling och animalieproduktion. Nationellt sett har länet en hög andel jordbrukare som arrenderar sin mark (Länsstyrelsen 2020:18).

Gällande länets livsmedelsproduktion så är mjölk- och nötköttproduktion den mest framträdande

då 55 % av länets jordbruksföretag är inriktade på hushållsskötsel, vilket är 26 % högre än riksgenomsnittet. På dessa två livsmedel har länet en hög självförsörjningsgrad, mjölkproduktionen ligger på 177 % och nötköttproduktionens självförsörjningsgrad på ca 122 %. Tyvärr speglas inte detta i ett regionalt perspektiv där ingen av dessa livsmedel är i närheten av att vara självförsörjande. I och med den befolkningsökningen som sker både nationellt, i länet och i kommunen så behöver produktionen öka för att behålla den självförsörjningsgrad som råder idag. Tyvärr är det inte den utvecklingen som har skett de senaste åren då andelen mjölkföretag har halverats sedan 2009, däremot har andelen mjölkkor enbart minskat med 10 % och andelen mjölk minskat med 5 %. Den här utvecklingen är oroväckande och kräver högre avkastning från varje enskild ko (Länsstyrelsen 2020:20–21).

Med hänsyn till att Jönköpings län är ett animalieproducerande län så är både åkermarken och betesmarken av stort värde. Utan åkermarken har djuren inget foder under vinterhalvåret och utan betesmarken så har djuren ingen plats under de varmare månaderna.

Vad säger lagen?

Miljöbalken är den lag som reglerar hur mark- och vattenområden ska hushållas. Det är miljöbalken 3 kap 4§ som reglerar exploateringen av jordbruksmark. Paragrafen lyder: *"Jord- och skogsbruk är av nationell betydelse. Brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk. Skogsmark som har betydelse för skogsnäringen skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra ett rationellt skogsbruk."*

Brukningsvärd jordbruksmark

Brukningsvärd jordbruksmark beskrivs i proposition 1985/85:3 som jordbruksmark som med hänsyn till läge, beskaffenhet och övriga förutsättningar är lämpad för jordbruksproduktion. Det händer ofta att enbart jordbruksmark som i närtid brukas eller har brukats anses vara brukningsvärd, vilket inte är fallet då även mark som i dagsläget inte brukas kan ha ett brukningsvärde. Även om lagen enbart reglerar just brukningsvärdet är det viktigt att komma ihåg att marken ofta är knuten till fler värden som exempelvis naturvärden, sociala värden, kretsloppsvärden (ex rening av utsläpp binda kväve, svavel och koldioxid), samt landskapskaraktärsvärden (Länsstyrelsen Norrbotten 2019:2–3). Mark och miljööverdomstolen (MÖD) anser att brukningsbar mark inkluderar åkermark och kultiverad betesmark. MÖD betonar även vikten av att se skillnad på begreppen brukningsbar och brukningsvärd, där brukningsbar enbart syftar till om marken ens är möjlig att bruka (Mark- och miljööverdomstolens dom den 1 april 2016 i mål nr P 4087-15).

För att reda ut markens värde kan man använda sig av Länsstyrelsens matris (bilaga 1). Det är dock viktigt att komma ihåg att matrisen inte är heltäckande utan ger endast en indikation om vilka värden som behöver beaktas ifall jordbruksmarken skulle byggas bort. Matrisen hjälper till att reda ut vilka synliga värden som marken erhåller och rekommenderas att använda i ett tidigt skede för att exempelvis bedöma alternativa lokaliseringar. Matrisen är uppdelad i två olika kolumner: betesmark och odlingsmark. De olika faktorerna att ta hänsyn till är sedan uppdelade i tre olika kategorier: markbundna faktorer, ekosystemtjänster och faktorer för aktuellt brukande. Vissa av aspekterna är inte relevanta för just den typen av jordbruksmark och har då färgmarkerats. De gråa rutorna innebär att aspekten är svår att gradera, även om aspekten i sig är relevant (Länsstyrelsen 2020:37).

Genom att integrera ekosystemtjänsterna i

planeringen går det att främja för en bättre hälsa och välfärd (Boverket 2019). Då jordbruksmarken är en ändlig platsbunden resurs är det viktigt att ta vara på den bördiga jorden. I takt med befolkningsökningen så ställs högre krav på jordbruksmarken, men även behovet av bostäder, vägar och ytterligare infrastruktur ökar. Detta genererar att det inte är ovanligt att jordbruksmark exploateras för att fylla dessa behov. Trots att jordbruksmarken är värdefull ur flera aspekter, bland annat för både ekosystemet och ekonomin, så har det tidigare ansetts vara något som finns i överflöd. Då exploateringen av jordbruksmark sker succesivt, långsamt med små bitar åt gången så går förändringen ofta obemärkt förbi, även om den kumulativa effekten blir stor (Länsstyrelsen 2020:12). När jordbruksmark exploateras, hårdläggs, tas generellt sett det översta matjordsskiktet bort. Det är framför allt detta jordskik som står för de markrelaterade ekosystemtjänsterna och jordens bördighet. Matjordsskiktet är dessutom extra värdefullt då det räknas som en ändlig resurs i och med att det tar århundraden för en centimeter av jordskiktet att återskapas (Länsstyrelsen 2020:25). Jordbruksmark som har vuxit igen går till viss del att återskapa i efterhand, även om det är resurskrävande.

Jordbruket skapar en rad jobb möjligheter och bidrar därmed till tillväxt (WSP 2016:7). Jordbruket, tillsammans med skogsbruket, ingår i de delar av näringslivet som vid ökad omsättning genererar flest nya jobb. Detta grundar sig i att gårdarna är väl integrerade med sin omgivning, vilket leder till att när avkastningen ökar så gynnas även de som säljer tjänster till gården, företag som förädlar de produkter som jordbruket producerar och i slutändan handeln (Lantbrukarnas riksförbund 2016:3).

Även om jordbruksmarken för med sig många positiva effekter är det viktigt att komma ihåg att utvecklingen av hur jordbruksmarken brukas inte går i en positiv riktning. Sedan ungefär 1950-talet har användandet av olika brukningsmetoder, bekämpningsmedel, konstgödsel och djurhållningen genererat att biodiversiteten och den biologiska

mångfalden fått negativa effekter. För att minimera dessa effekter är det av stor vikt att andelen hållbart brukande ökar.

Jordbruksverket har även de skapat en tabell som rekommenderas att användas för att göra en sammanställning av olika värden som finns inom olika områden i kommunen, antingen på en övergripande nivå eller inom specifika områden. Sammanställningen kan sedan användas för göra en överskådlig jämförelse områden emellan. Några aspekter som kan påverka markens brukningsvärde är exempelvis:

- Jordbruksmarkens storlek – de maskiner som brukar marken är generellt sett anpassade efter åkermarkens storlek, därav är det bra om närliggande jordbruksmarker är ungefär lika stora då mindre områden blir svårare att bruka med stora maskiner. Fastighetsgränser påverkar inte markens storlek.
- Närhet till annan jordbruksmark – jordbruksmark som ligger i nära anslutning till annan jordbruksmark är generellt sett bra då förflyttningen mellan de båda markerna blir tidseffektiv och ekonomisk. Ju mindre en åkermark är dessutom viktigare är det att den ligger i nära anslutning till övrig mark.
- Koppling mellan äng- och åkermark – dessa kopplingar kan förenkla transporten mellan olika områden
- Både åkermark och betesmark är brukbar – hur marken brukas eller vad som odlas på jorden har ingen betydelse för brukningsvärdet. Det är dessutom oväsentligt om det är heltids- eller deltidjordbruk som pågår på marken. I de fall som marken inte bedöms som brukningsvärd behöver inte de andra frågorna besvaras.

Väsentligt samhällsintresse

Vad som ingår i begreppet väsentligt samhällsintresse är inte alltid självklart. Den rådande definitionen kommer ifrån proposition 1985/85:3 anser att följande punkter kan anses vara väsentliga samhällsintressen:

- Behovet av bostäder
- Lokalisering av bostäder och arbetsplatser nära varandra
- Att skapa väl fungerande och lämpliga tekniska försörjningssystem
- Säkerhetsställa viktiga rekreationsintressen

Beroende på hur stor tätorten, samhället eller byn är där jordbruksmark förslås exploateras för att tillgodose bostadsförsörjningsbehovet kan exploateringen omfång variera för vad som räknas vara ett väsentligt samhällsintresse. Några föreslagna riktlinjer gällande detta kan vara att i de aningen större orterna, exempelvis Forserum och Bodafors, eventuellt även Malmbäck och Anneberg, bör den föreslagna exploateringen bestå av minst tio villatomter avsedda för en- eller tvåbostadshus eller minst åtta lägenheter i flerbostadshus. På mindre platser/orter/byar på landsbygden bör det nya bostadsområdet bestå av minst fem tomter avsedda för en- och tvåbostadshus eller minst fyra lägenheter i flerbostadshus för att avses vara ett väsentligt samhällsintresse. Generellt sett anses ett enstaka bostadshus inte vara ett väsentligt samhällsintresse och därför är det vid dessa tillfällen extra viktigt att motivera skälen varför det kan vara väsentligt i det enskilda fallet.

Jordbruksverket rekommenderar att värdera värdet av samhällsintresset på fyra olika nivåer: lokal, regional, nationell och internationell, för att på så vis få grepp om vilka som kan dra nytta av intresset. Viss typ av exploatering, exempelvis utbyggnad av ett sjukhusområde kan anses vara ett samhällsintresse på både lokal, regional och nationell nivå medan exempelvis exploatering i form av ett bostadsområde enbart har ett värde på lokal nivå. Privata intressen kan generellt sett enbart räknas som väsentligt samhällsintresse i sällsynta fall (Jordbruksverket 2015a). Miljööverdomstolen anser att bostadsförsörjning är ett väsentligt samhällsintresse på både lokal, regional och nationell nivå då det i stora delar av landet råder bostadsbrist. Däremot kan uppförandet av ett enbostadshus enbart utgöra ett väsentligt samhällsintresse i enstaka fall.

För att en exploatering ska räknas som ett väsentligt samhällsintresse krävs det att exploateringen stödjer en långsiktig hållbar utveckling men även att exploateringen är platsspecifik och därmed kan förbättra hållbarheten på platsen. Exempelvis kan det ske genom att exploateringen förbättrar förutsättningarna till kollektivtrafik, utvecklar en bykärna eller lokala serviceutbud och mötesplatser (Jordbruksverket 2015b).

I de fall som den tänkta exploateringen, av exempelvis enstaka bostadshus, ladugård eller förråd, kan bidra till ett fortsatt brukande kan detta anses vara ett väsentligt samhällsintresse. Även här ska dock lösningar som minimerar intrång eller annan negativ påverkan eftersträvas. Vid nybyggnation av bostad ska den placeras i närhet till eventuell bykärna, i anslutning av allmän väg och övrig nödvändig infrastruktur.

Alternativ lokalisering

För att en exploatering ska få ske på jordbruksmark måste en utredning ske ifall exploateringen inte kan ordnas på ett tillfredställande sätt på annan mark. Vad som definieras som tillfredställande definierar regeringen som att den alternativa placeringen ska vara teknisk och funktionellt lämplig men även ekonomiskt rimlig (Proposition 1985/86:3, s.158). En alternativ lokalisering kan även ske på annan jordbruksmark. Om enbart jordbruksmark visar sig vara lämplig för en lokalisering bör exploateringen ske på den mark som anses ha lägst brukningsvärde. Exploateringen ska även placeras och utformas på sådant vis som i minsta möjliga mån skadar jordbruksmarken.

En rimlig alternativ lokalisering kan exempelvis identifieras av följande egenskaper:

- Rimligt avstånd för att ansluta till teknisk infrastruktur och annan befintlig service
- Lämpligt gällande risker för hälsa och säkerhet
- Redan planlagd eller hårdlagd mark bör i första hand nyttjas ifall den lämpar sig för den aktuella exploateringen. Exempelvis nedlagda industriområden eller områden med förorenad mark.

- Det kan ibland finnas flera mindre områden som lämpar sig för den aktuella åtgärden. Då kan ibland det planerade området delas upp i mindre delar.
- Vem som äger fastigheten ska inte påverka den alternativa lokaliseringen

Planeringens olika steg

Generellt sett för samtliga planeringsnivåer gäller att jordbruksmark inte ska exploateras och i stället ska ett arbete ske för att stärka jordbruksmarken. Om jordbruksmark ändå måste tas i anspråk bör alltid dessa tre frågor besvaras:

1. Är jordbruksmarken brukningsvärd?
2. Är den aktuella förändrade markanvändningen ett väsentligt samhällsintresse?
3. Varför är förutsättningarna att ta annan mark i anspråk inte tillfredsställande?

Begreppsdefinition om vad som kan anses som brukningsvärd, väsentligt samhällsintresse samt alternativ lokalisering går att läsa ovan. Det kan vara lämpligt att svara på frågorna i den ordning de presenteras då svaret på en ovanstående fråga kan generera att övriga frågor inte behöver besvaras.

Översiktsplanen

Översiktsplanens syfte är att ange inriktningen för kommunens långsiktiga utveckling av den fysiska miljön. Även om översiktsplanen inte är juridiskt bindande ska den ge vägledning om hur mark- och vattenområden ska användas samt hur den byggda miljön ska utvecklas. Här nedanför kommer det presenteras strategier och punkter som hur översiktsplanen kan förhålla sig till jordbruksmarken.

Först och främst är det viktigt att översiktsplanen presenterar generell information om jordbruksmarken och dess värden utifrån flera olika perspektiv.

Tänkbara perspektiv som kan vara viktiga att ta upp är:

- Historiskt
- Ekosystemtjänster
- Klimatförändringar
- Livsmedelsförsörjning och självförsörjningsgrad
- Arbetsstillfällen
- Globalt och internationellt perspektiv
- Ekonomi
- Jordbrukets roll för en hållbar samhällsutveckling
- Konsekvenser av förlorad jordbruksmark
- Jordbruksmarken som ett allmänintresse

Översiktsplanen ska även presentera information kring jordbruksmarken i Nässjö kommun. Exempelvis bör kommunen:

- Kartlägga kommunens jordbruksmark
- Värdera jordbruksmarken och sedan redovisa de särskilt värdefulla områdena för jord- och skogsbruk. Utifrån värderingen kan det sedan vara lämpligt att diskutera vilka typer av intressen som kan tänkas vara prioriterade över vilken typ av ”värderingsklass”. Eller vilka riktlinjer som gäller de olika områdena.
- Hur ser jordbrukslandskapet ut i dagsläget
- Hur ser fördelningen av åkermark och betesmark ut

- Vilka råvaror produceras främst
- Markägandestrukturer

Miljöbalken 3 kap 4§ är den paragraf som rör ärenden gällande eventuell exploatering på jordbruksmark, men exakt hur den ska tolkas har visat sig svårdefinierat. Därför bör översiktsplanen:

- Beakta MB 3:4
- Definiera begreppet ”brukningsvärd mark”
- Definiera begreppet ”väsentligt samhällsintresse”. Vilka intressen kan kommunen tycka vara värda att ta jordbruksmark i anspråk för? Motivera.

I de fall som jordbruksmark pekas ut för eventuell exploatering bör även alternativa lokaliseringar analyseras och presenteras. Det bör sedan motiveras varför den alternativa lokaliseringen inte ansågs lämplig. Det finns även en rad nationella och globala mål som har en koppling till jordbruksmarken exempelvis generationsmålet, några av de 16 miljökvalitetsmålen samt de globala målen, Agenda 2030. Målen och dess relation till jordbruksmarken kan vara intressant att få med i översiktsplanen. Ett av de största problemen till varför jordbruksmark har exploaterats så mycket på senare tid är att det råder stor okunskap om jordbruksmarkens värde hos kommunerna. Därför kan det vara lämpligt att vid framtagandet av en översiktsplan föra en tidig dialog med exempelvis jordägare, arrendatorer, jordbrukare och berörda företagare. Det är lämpligt att översiktsplanen presenterar vilka strategier och riktlinjer kommunen har gällande jordbruksmarken. Dessa strategier ska vara tydliga och vägledande vid detaljplanering och bygglovshandläggning. I detta fall bör den främsta strategin vara att undvika att exploatera på jordbruksmark. En annan riktlinje kan förslagsvis vara att om jordbruksmark tas i anspråk måste det ske med reversibel markanvändning så att den kan nyttjas som en markreserv i framtiden och vid en eventuell kris.

Generellt sett är det den tätortsnära jordbruksmarken som utgör störst risk för att exploateras. Denna mark är generellt bördig och

har ett högt natur- och rekreationsvärde. En strategi för att begränsa tätorternas expansion är att förtäta. Ifall förtätning väljs som strategi är det dock viktigt att det definieras tydliga principer för hur förtätningen ska ske, så det inte sker på bekostnad av exempelvis grönytor. Ett sätt att skydda den tätortsnära jordbruksmarken är genom att utveckla rekreationsvärdet på platsen.

Ibland kan det uppstå intressekonflikter där det är viktigt att göra avvägningar om vilket intresse som väger högst, samt redovisa både positiva och negativa aspekter för de båda. Ett exempel kan vara att en strategi är att inte exploatera jordbruksmark och den andra är att bygga längst med kollektivtrafikstråk.

I de fall som jordbruksmark planeras att tas i anspråk bör det redogöras för följande frågor:

- Eventuella konsekvenser av den förändrade markanvändningen
- Möjliggör exploateringen för en långsiktigt hållbar resurshantering?
- Kan exploateringen ske på en alternativ plats?

Detaljplanering och bygglov

De ovan nämnda tre viktiga frågor, bör även besvaras och motiveras vid både upprättandet av en detaljplan och vid bygglovshandläggning då jordbruksmark förväntas att tas i anspråk.

1. Är jordbruksmarken brukningsvärd?
2. Är den aktuella förändrade markanvändningen ett väsentligt samhällsintresse?
3. Varför är förutsättningarna att ta annan mark i anspråk inte tillfredsställande?

Frågorna kan vara lämpliga att översiktligt besvara redan i samband med planbesked eller planuppdrag. Vid bygglov kan det i vissa fall lämpa sig att besvara dem redan vid förhandsbeskedet. I ett senare skede kan det, beroende på planens komplexitet, behövas göra en utförligare utredning.

Innan en detaljplan påbörjas eller vid ett bygglovsärende bör planeraren första och

främst konstatera om marken är taxerad som lantbruksenhet, då det är det som bestämmer om marken omfattas av MB 3:4 eller inte.

Även om översiktsplanen inte är juridiskt bindande är det av stor vikt att detaljplanen efterföljer de strategier och riktlinjer som presenteras i översiktsplanen. I planhandlingarna är det även bra att redovisa översiktsplanens riktlinjer.

Om det råder osäkerheter kring om den planerade exploateringen efterföljer MB 3:4 bör det alltid samrådas med länsstyrelsen. Innan en åtgärd som innebär att jordbruksmark tas ut för produktion vidtas måste det, enligt MB 12:9, anmälas till länsstyrelsen. Detta gäller däremot inte om åtgärden är av ringa betydelse för jordbruket på brukningsenheten eller för natur- och kulturmiljön.

I vissa fall har detaljplanen möjlighet att anpassa detaljutformningen så att den aktuella jordbruksmarken påverkas i minsta möjliga mån vid exploatering. I och med lagändringen som skedde i augusti 2018 går det exempelvis att reglera att det krävs marklov för markåtgärder som kan påverka markens genomsläpplighet.

I de fall som jordbruksmark detaljplaneras bör det föras ett resonemang angående avvägningen mellan den nya markanvändningen samt möjligheterna till den fortsatta jordbruksdriften.

Vid bygglovshandläggning är det lämpligt att alltid göra ett platsbesök vid exploatering av jordbruksmark. Det kan även vara bra att be den sökande presentera en alternativ lokalisering.

För planer som antas medföra betydande miljöpåverkan ska alltid en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) upprättas. I en MBK bör konsekvenserna för de värden som är kopplade till jordbruksmarken samt möjligheterna till fortsatt jordbruksdrift behandlas. I de planer där en MKB inte behöver upprättas bör dock en enkel beskrivning av vilka konsekvenser som kan tänkas uppstå av att jordbruksmarken tas i anspråk redovisas.

Innan ett område planläggs är det viktigt att ta ställning till om den tänkta exploateringen är långsiktigt hållbart. Det är också av stor vikt att samtliga värden till jordbruksmarken utreds och hanteras, detta görs lämpligen i en lämplighetsprövning.

Kompensationsåtgärder

I de fall som jordbruksmark exploateras bör det ske olika typer av kompensationsåtgärder för att inte alla de värden som finns i marken ska gå förlorade. Det är dock viktigt att ha i åtanke att kompensation är en sista ”lösning” i planeringen när påverkan på jordbruksmark inte går att undvika eller minimera. Det är viktigt att komma ihåg att kompensationsåtgärder sällan kompenserar för exploateringen helt och hållet utan kan enbart kompensera för en andel av de ekosystemtjänster som går förlorade. Generellt sett, för att minimera effekterna, bör kompensationsåtgärderna ske innan eller samtidigt som den tänkta exploateringen sker.

LRF rekommenderar att den jordbruksjord som tas i anspråk vid exploatering ska tas tillvara på för att sedan kunna återgå till jordbruksmark igen, genom att exempelvis förbättra jord av sämre kvalitet eller vid nyodling. Det är då viktigt att jorden hanteras varsamt under bortschaktningen, lagringen och transporten så att inte olika jordtyper blandas. Om jordbruksmark exploateras på en plats, är det lämpligt att ungefär samma areal mark återställs i ett annat område där exempelvis marken tidigare vuxit igen. Lämpligen börexploatören av marken står för kostnaderna av ”nyodlingen”.

Vid en planläggning av jordbruksmark går det att vidta vissa åtgärder för att minimera påverkan på jordbruksmarken, hushålla med naturresurserna och underlätta för fortsatt brukande:

- Yteffektivt byggande
- Bevara odlingsbara ytor inom planområdet i största möjliga mån
- Bevara en bra arrondering för den återstående marken
- Förhindra eventuella hinder som kan påverka framkomligheten av jordbruksmaskiner. Vid en

exploatering är det även av stor vikt att undvika onödiga skador på marken som inte direkt berörs av själva exploateringen som exempelvis kan uppstå efter att stora maskiner har kört runt på marken.

- Underlätta generationsskiftet för aktuella brukare
- Bevara alternativt ersätta biotoper för berörda arter som exempelvis pollinerare (WSP 2019: 116).

Genom att välja lämpliga material och konstruktionslösningar kan förlusten av vissa markfunktioner minimeras. Exempelvis kan det vara bra att i stället för att hårdgöra en stor del av ytan nyttja genomsläppliga material vilket exempelvis upprätthåller förbindelsen mellan markytan och de undre jordlagren, minskar vattenavrinningen samt risk för översvämning och vattenerosion. Genomsläppliga ytor har generellt sett även lägre livslängdskostnader än hårdlagda.

I vissa fall går det även ta ut en avgift av exploatören då jordbruksmark tas i anspråk för att sedan använda den penningen för att investera den till marksyddåtgärder eller andra miljöinsatser. Tyskland och Nederländerna är två länder som är föregångare när det kommer till kompensationsåtgärder. De båda länderna har kompensationsåtgärder integrerade i lagstiftningen. De anser att kompensationsåtgärder ska ske vid exploatering av all jordbruksmark och inte enbart på den mark som besitter särskilda värden. Processen börjar med att konsekvenserna av planen kartläggs genom att graderas deras varaktighet och allvar. Därefter ska exploatören redovisa hur skadan ska undvikas eller minimeras. För att ett ingrepp ska räkas som utjämnat måste naturfunktionerna återställas till samma status som innan ingreppet, inom en rimlig tid på samma plats. I de fall där det inte går att återskapa värdena på samma plats går det att kompensera inom ett annat område. Det krävs ofta mer än en kompensationsåtgärd för att återskapa värdena. Alla åtgärder bekostas vanligtvis av exploatören och efter färdigställandet sker en besiktning. Skulle inte kompensationsåtgärderna vara utförda eller otillfredsställande tas en avgift ut.

ÖVERSIKTSPLAN 2022 - PLANERINGSUNDERLAG

BILD

Klimatförändringar

Jönköpings län går mot ett torrare, blötare och varmare klimat. Detta kommer i sin tur att bidra till större risker för översvämning, ras, skred och erosion. Hur stora konsekvenserna av klimatförändringarna blir, beror på arbetet med att minska utsläppen av växthusgaser och hur anpassat samhället är för att klara av högre temperaturer, ökad nederbörd och stigande vattennivåer. Det är nödvändigt att kommunen och andra aktörer i samhället arbetar för att kunna anpassa våra samhällen till dagens och framtidens klimat. Och även om de stora problemen ofta ligger på ett globalt plan finns ofta lösningarna lokalt. Länsstyrelsen har den samordnande rollen att leda klimatanpassningsarbetet i länet och se till att kommunerna har möjlighet att arbeta med rätt underlag och få vägledning i frågor kring klimatanpassning. Kommunen har i sin tur i uppgift att säkerställa att ett varmare klimat inte påverkar samhället på ett skadligt sätt.

Med ett förändrat klimat kommer också konsekvenser på vår vardag. Vid översvämning kan infrastruktur, teknisk försörjning, bebyggelse, areell näring, natur- och kulturvärden påverka negativt och viktiga samhällsfunktioner kan slås ut. Länsstyrelsen har tagit fram en klimatanalys med lokala beräkningar kring ett framtida klimat då medeltemperaturen väntas stiga med 5 grader. Gällande en ökad nederbörd är det främst i kommunens västra delar som en ökad nederbörd väntas. Högländets varierade topografi påverkar i detta fall och högre nederbördsmängder har historiskt observerats runt Malmbäckstrakten. Med en 5 gradig ökning av medeltemperaturen kommer också ett varmare klimat som påverkar dricksvattenförsörjningen och ställer högre krav på kylning av lokaler där framförallt äldre och sjuka vistas. Inom redan bebyggda områden där stor del av marken är hårdgjord genom asfaltering och bebyggelse är extra känslig för en ökad temperatur. Det är därför viktigt att sådana områden får gröna inslag i form av träd eller liknande. Träd fungerar utmärkt som kylande åtgärd i varma områden. Med ett torrare klimat ökar också risken för vattenbrist och förändringar i lokala ekosystem.

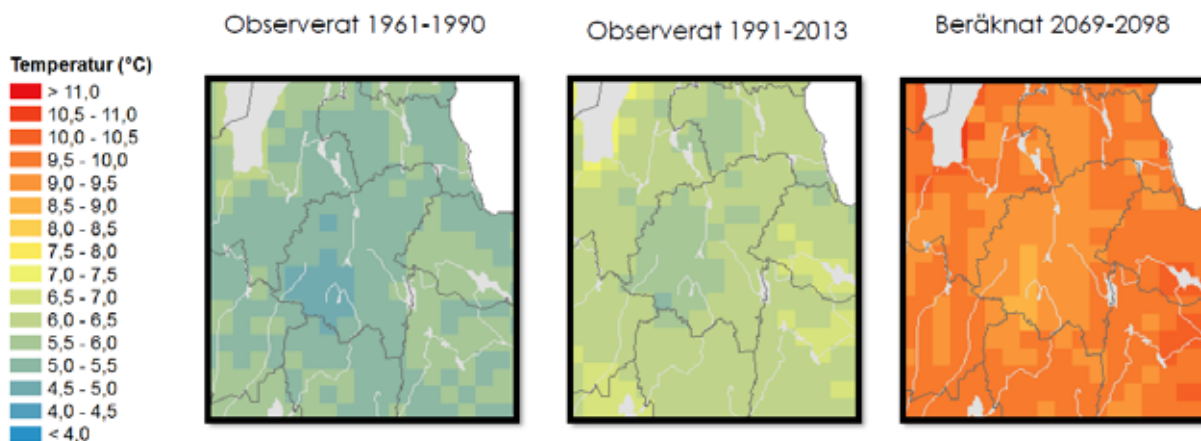
För att våra samhällen ska kunna fungera i den takt och efter den standard vi efterfrågar innebär det också att risker uppstår i samhället. Det finns olika risker vilka faktorer påverkar både miljön och liv och hälsa. Den 1 augusti 2018 ändrades plan- och bygglagen. Syftet med ändringen var att förbättra kommunernas beredskap på klimatförändringen. Då klimatförändringar kan påverka många olika verksamheter inom kommunen finns ett behov av att både samordna arbetet och att arbeta med frågan i respektive verksamhet. Eftersom klimatet inte följer administrativa gränser är det också viktigt att arbetet med klimatförändringarna sker regionalt och med ett mellankommunalt perspektiv.

Hur kommunen arbetar med klimatförändringar påverkar andra kommuner nedströms kommunens avrinningsområden, det är därför viktigt med samverkan mellan kommunerna i denna fråga.

Länsstyrelsen Jönköpings län har sammanställt prognoser för hur klimatet kan komma att förändras i framtiden. Dessa förändringar får en påverkan på hur vi kan leva i och utveckla Nässjö kommun. Grunden i länsstyrelsens analys är att det kommer bli varmare, blötare och torrare i framtiden.

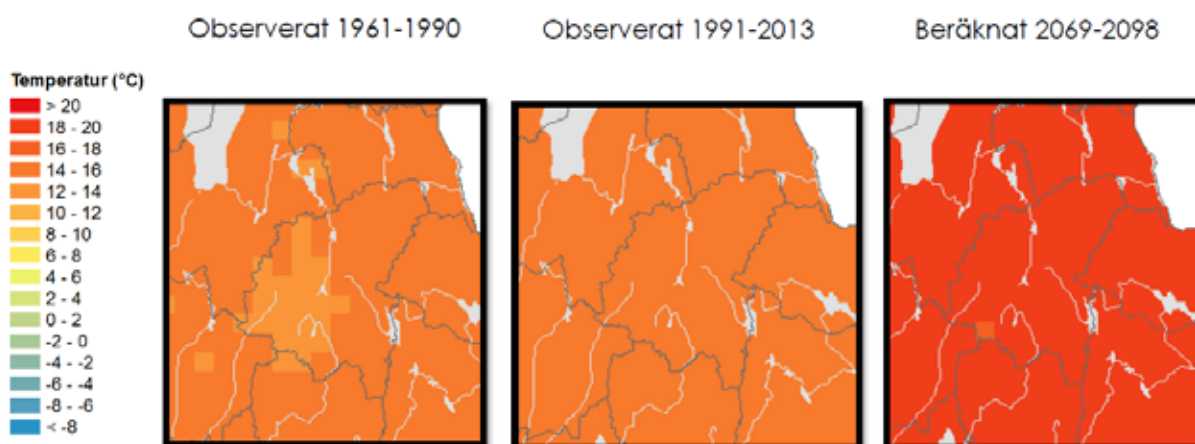
På kommande sidor följer underlaget som visar en prognos för ett varmare klimat. Konsekvenserna av ett varmare klimat kommer, enligt länsstyrelsens analys, att vara vattenbrist och en ökad dödlighet kopplad till värmeböljor.

Värmeutveckling i Nässjö kommun

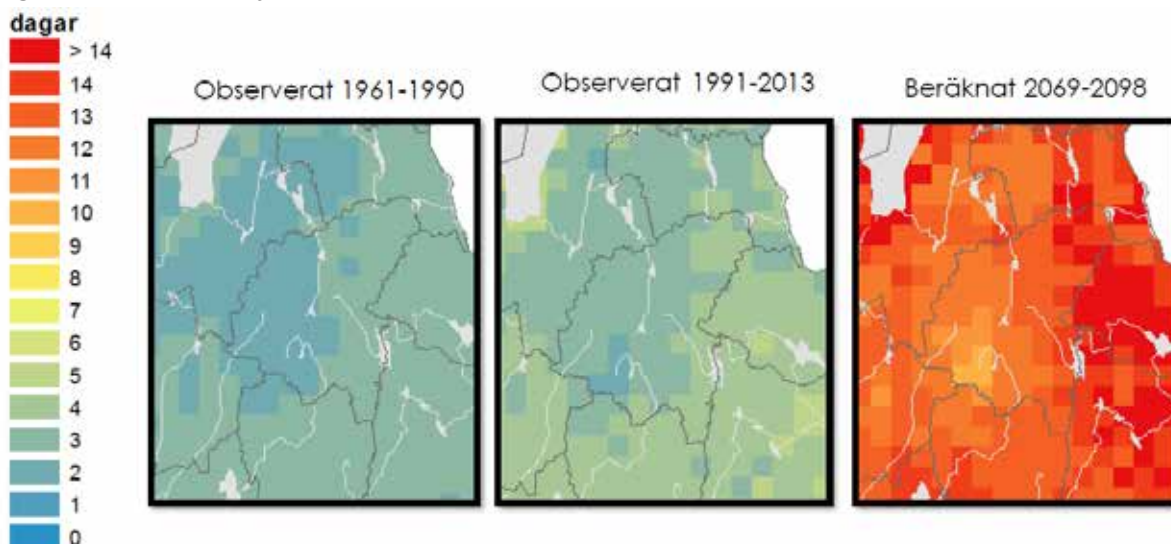
Kartorna ovan redovisar den observerade värmeutvecklingen från 1961 fram till 2013, samt den beräknade värmeutvecklingen 2069–2098. För Nässjö kommun syns precis som för övriga delar av länet en värmeutveckling på cirka 2–4 grader mellan den senaste observationen 2013 fram till det beräknade värdet 2069.

Medeltemperatur sommar

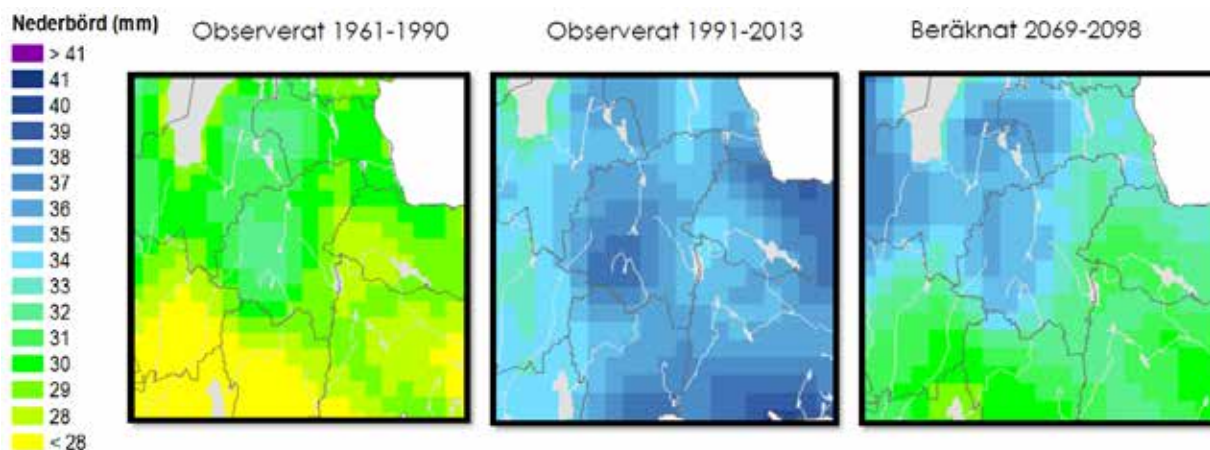
Kartorna ovan redovisar den observerade sommarmedeltemperaturen för åren 1961–2013 samt en beräkning av sommarens medeltemperatur 2069–2098. Under åren 1961–1990 hade kommunen en medeltemperatur för sommaren som varierade mellan 12–16 grader, för perioden 1991–2013 låg sommarmedeltemperaturen på mellan 14–16 grader. Den beräknade sommarmedeltemperaturen för åren 2069–2098 beräknas uppgå till mellan 18 till över 20 grader. Vilket kommer att innebära stora konsekvenser för samhället.

Dagar med värmebölja

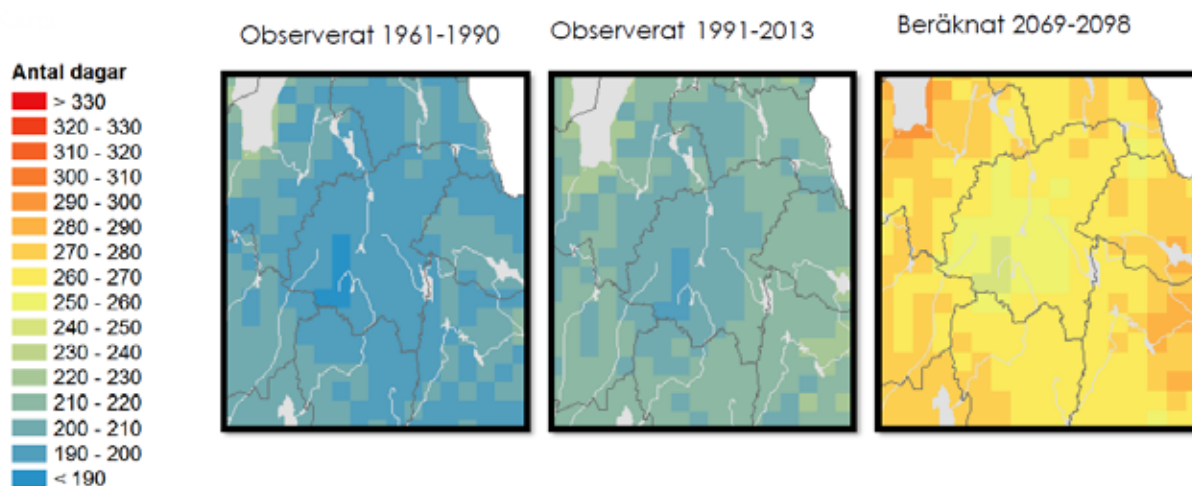
Kartorna ovan redovisar antal observerade dagar med värmebölja (årligen) under åren 1961–2013 samt en beräkning över antalet dagar med värmebölja (årligen) under perioden 2069–2098. Under perioden 1961–1990 observerades mellan två och fem dagars värmebölja per år. För perioden 1991–2013 observerades mellan två och sex dagars värmebölja per år. Beräkningen för perioden 2069–2098 pekar på att Näs sjö kommun kommer att ha mellan åtta och fjorton dagars värmebölja per år.

Nederbörd

Kartorna ovan redovisar antal observerade dagar med värmebölja (årligen) under åren 1961–2013 samt en beräkning över antalet dagar med värmebölja (årligen) under perioden 2069–2098. Under perioden 1961–1990 observerades mellan två till fem dagars värmebölja per år. För perioden 1991–2013 observerades mellan två till sex dagars värmebölja per år. Beräkningen för perioden 2069–2098 pekar på att Näs sjö kommun kommer att ha mellan åtta till fjorton dagars värmebölja per år.

Vegetationsperiodens längd

Kartorna ovan redovisar vegetationsperiodens observerade längd under åren 1961–2013 samt vegetationsperiodens beräknade längd för åren 2069–2098. För Nässjö kommun varade vegetationsperioden cirka 190–210 dygn under perioden 1961–1990. För perioden 1991–2013 hade vegetationsperiodens längd ökat till att omfatta cirka 200–220 dygn. Beräkningar för åren 2069–2098 pekar på att vegetationsperioden kommer att ha ökat ytterligare och då omfatta cirka 240–280 dygn.

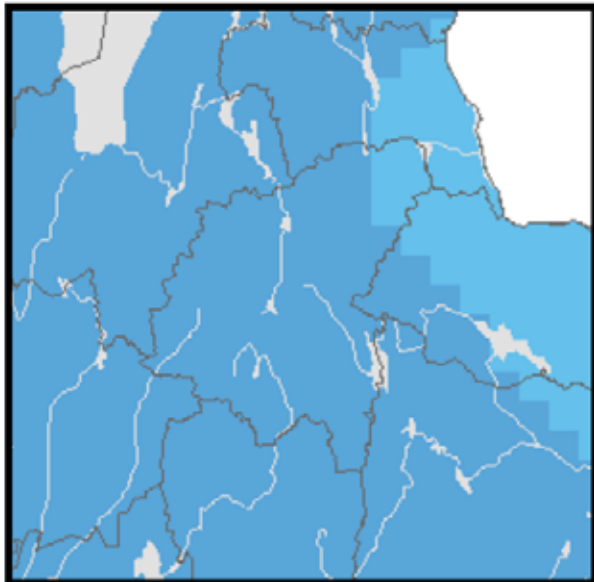
Enligt den klimatanalys som Länsstyrelsen i Jönköpings län tagit fram väntas medeltemperaturen i länet öka med 5 grader. Detta innebär att vi kommer få längre perioder med högre temperaturer än vi är vana vid. Högre temperaturer kommer framför allt på ökad brist på vatten i våra vattentäkter samt kan bidra till en ökad dödlighet. Under perioden 1990–2013 har värmeböljor observerats under som längst fem dagar. Enligt klimatanalysen beräknas en värmebölja kunna pågå under 1½ -2 veckor eller längre i delar av kommunen. Värmeböljor och en högre medeltemperatur skadar påtagligt samhället i vissa produktionskedjor som exempelvis jordbruket där vattenbrist också får stora konsekvenser. Ett varmare klimat skapar också värmeöar, områden där den byggda miljön bidrar till koncentrerat högre temperaturer. Dessa områden kan utgöras av miljöer där en stor del är hårdgjord genom exempelvis asfalt eller bebyggelse. Genom att

skapa möjlighet för växtlighet samt att överväga materialval och färg på byggnader kan vara sätt att minska värmeöeffekten och på så sätt bidra till en bättre miljö lokalt. Träd och växtlighet tar upp värme och ger skugga för en stor omgivning, det renar även luften som inte enbart blir varm av solljus utan även luftföroreningar från trafik, industri och människor. Även färgval på byggnader kan påverka värmeöeffekten.

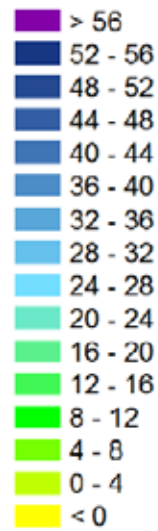
En annan konsekvens av att klimatet förändras är att när det väl regnar kommer det att regna mer än vad det gör idag. Perioder av kraftigt regn kommer att följas av perioder av torka. Konsekvenserna av att klimatet kommer att bli blötare är, enligt länsstyrelsens analys, en ökad översvämningfrekvens särskilt i de områden som i dagsläget ligger lågt eller är översvämningdrabbade.

ÖVERSIKTSPLAN 2022 - PLANERINGSUNDERLAG

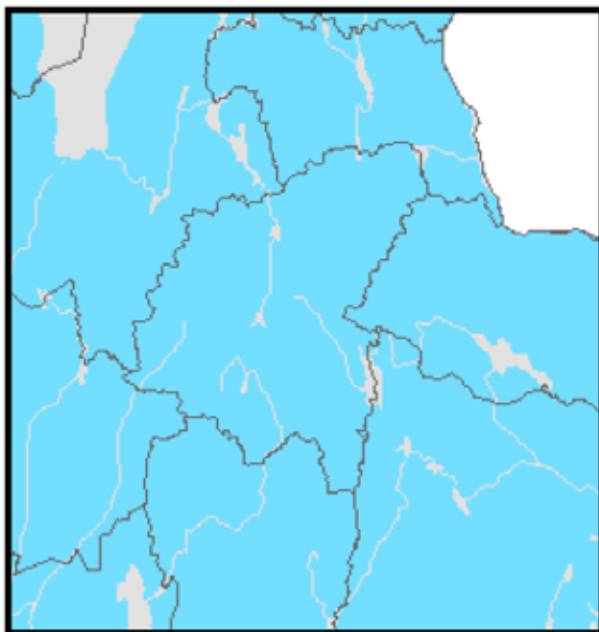
Förändring på vintern 2098, ca +30%

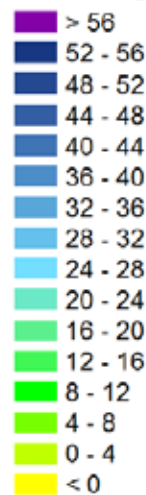
Förändring (%)

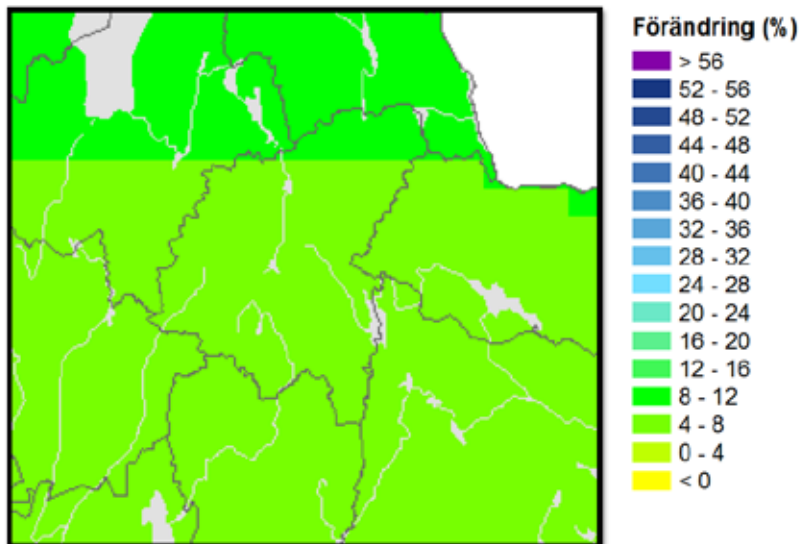
Förändring på våren 2098, ca +25%

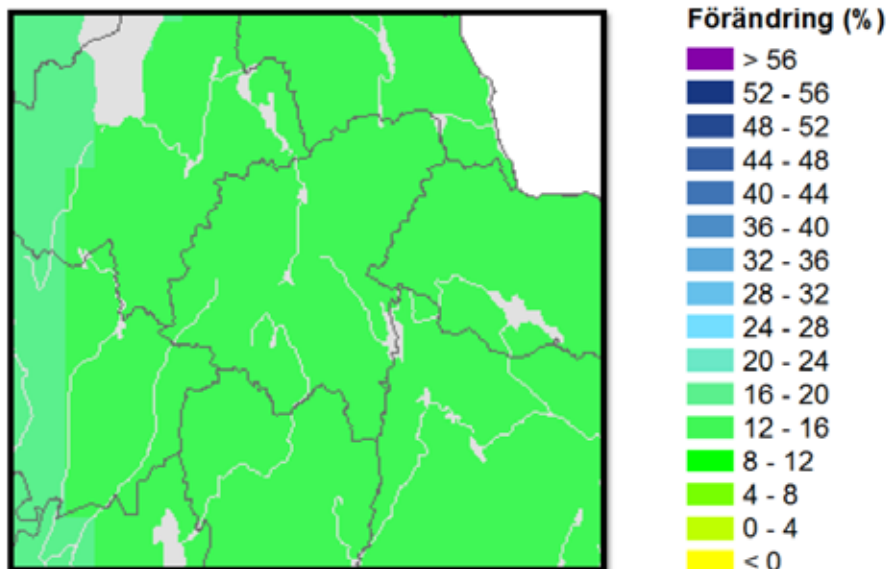
Förändring (%)

Förändring på sommaren 2098, ca +10%

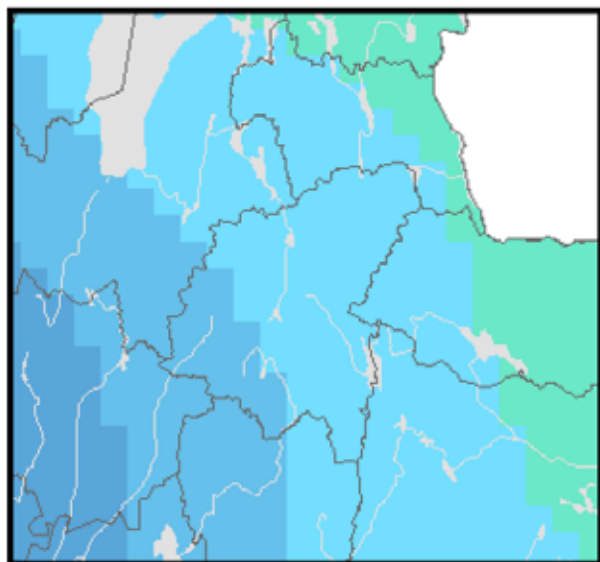

Förändring på hösten 2098, ca +15%

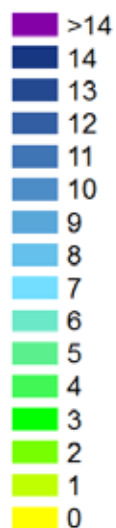

Kartorna redovisar förändring avseende årstidsmedelnederbörd mellan perioderna 1961–1990 och 2069–2098 fördelat i procent. Störst procentuell ökning går att se på vintern och våren, då Nässjö kommun i framtiden enligt beräkningar kan förvänta sig ett blötare klimat.

Antal dagar med mer än 10 mm nederbörd

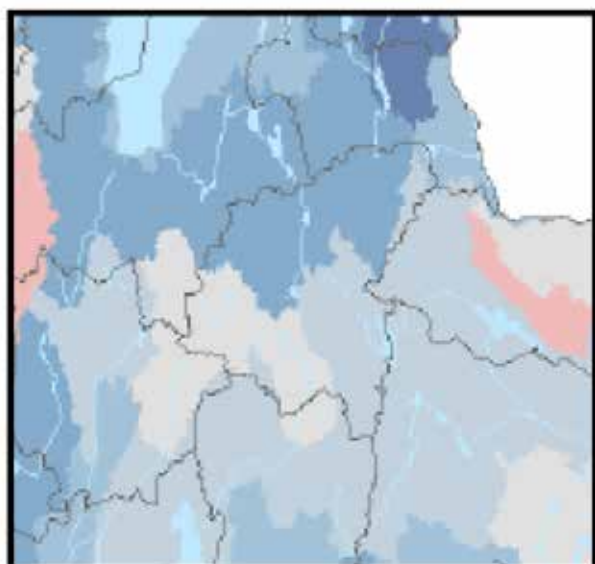

Antal dagar

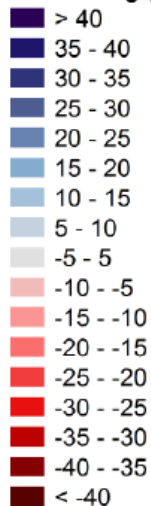

Kartan redovisar antalet fler dagar per år med en nederbördsmängd >10 mm / dygn under perioden 2069–2098 i jämförelse med perioden 1961–1990. För Nässjö kommuns del beräknas det bli mellan 7–9 fler dygn per år med en dygnsnederbörd >10.

Förändrad lokal 10-årstillrinning

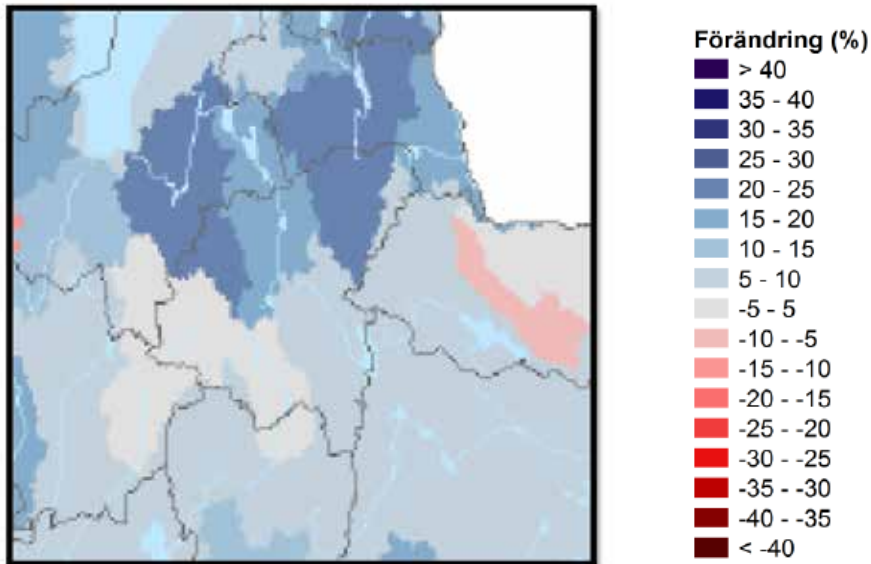
Förändring (%)

Kartan redovisar förändrad lokal 10-årstillrinning under perioden 2021–2050 i jämförelse med perioden 1963–1992.

Det blötare klimatet som illustreras i kartorna ovan kommer att följas av perioder av torra. Konsekvenserna av dessa är, enligt Länsstyrelsens analys, vattenbrist och en påverkan på ekosystemet. Torkan kommer också att göra det svårt för marken att ta upp det vatten som kommer under perioderna med kraftigt skyfall.

Förändrad lokal 100-årstillrinning

Det blötare klimatet som illustreras i kartorna ovan kommer att följas av perioder av torka. Konsekvenserna av dessa är, enligt länsstyrelsens analys, vattenbrist och en påverkan på ekosystemet. Torkan kommer också att göra det svårt för marken att ta upp det vatten som kommer under perioderna med kraftigt skyfall.

ÖVERSIKTSPLAN 2022 - PLANERINGSUNDERLAG

Energi

Nässjö kommun tog 2016 fram en energi- och klimatstrategi. Strategin innehåller bland annat en energiplan, vilket varje kommun behöver ha enligt gällande lagstiftning. Strategin utgör även ett ramverk för kommunens energi- och klimatarbete. Nässjö kommun har sedan 1990 minskat utsläppen av växthusgaser från cirka 181 000 ton koldioxidekvivalenter (CO₂-ekv) till cirka 136 000 ton 2013. Koldioxid står för den största delen av växthusgaserna (cirka 60%), under perioden mellan 1990 och 2013 minskade koldioxidutsläppen med cirka 37 000 ton.

En sammanställning från 2013 visar att utsläppen av växthusgaser per invånare i Nässjö kommun är lägre än genomsnittet i Jönköpings län och även i övriga landet. Varje invånare i Nässjö kommun släpper igenomsnitt ut 4,60 ton växthusgaser per år, samma siffra för Jönköpings län är 5,62 ton och för riket är siffran 5,66 ton per invånare och år.

Energikällor

En stor del av kommunen är intressant för vindkraftsexploatering. Nässjö kommun tog 2010 fram en vidbruksplan som ett tematiskt tillägg till översiktsplanen. De vindkraftsparker som planeras ligger främst i kommunens sydvästra delar. Strax väster om Fredriksdal finns kommunens största vindkraftområde med sammanlagt 19 uppförda vindkraftverk inom en area på cirka 10 kvadratkilometer.

Solenergi är en energikälla som de senaste åren blivit allt mer populär, dock används den inte ännu i någon större skala. Det främsta skälet till att solenergi inte används i någon större skala är för att anläggningskostnaderna för större solenergianläggningar fortfarande är höga i förhållande till den totala energiproduktionen. Den tekniska utvecklingen inom området kommer sannolikt att i framtiden bidra till mer kostnadseffektiva anläggningar och att solenergin också får en större betydelse för den totala energiförsörjningen.

Gällande fjärrvärme finns det i skrivande stund inga planer på större utbyggnad av fjärrvärmenätet.

Däremot kan det befintliga fjärrvärmeverket få en högre anslutningsgrad genom så kallade förtätningar samt genom expansion i äldre bostadsområden. Nybyggda bostäder är idag så energieffektiva att det inte är ekonomiskt motiverat att anlägga fjärrvärmenät till nya områden för småhus.

I Nässjö kommun finns tio vattenkraftverk i drift. Dessa producerar tillsammans 2080 MWh per år. Totalt finns 17 dammar i kommunen. Från de vattenkraftverk inom kommunen som ägs av Nässjö Affärsverk (NAV) producerades det 2015 cirka 4,5 GWh el. Hur mycket el som går att producera på kommunens vattenkraftsanläggningar beror mycket på hur vädret är och hur stora nederbörds mängderna blir. Ett nederbördsfattigt år kan leda till minskade flöden, vilket i sin tur genererar en lägre elproduktion från vattenkraften. El från vattenkraftverk utgör en viktig del av Sveriges energisystem. De flesta små vattenkraftverken i Sverige finns i Värmland, Västergötland och Småland.

En sammanställning av den totala energiproduktionen inom Nässjö kommun återfinns i kommunens energi och klimatstrategi.

Ledningsnät

Genom Nässjö kommun går ett flertal regionala ledningar men även flera ledningar som tillhör det svenska stamnätet. Nässjö kommun är en viktig knutpunkt för det svenska stamnätet. Svenska kraftnät färdigställde 2021 projektet Sydvästlänken som i sin helhet består av 19 mil markkabel, 25 mil luftledning, tre nya växelströmsstationer och två nya omriktningstationer. Det främsta syftet med Sydvästlänken är att möjliggöra överföring av stora mängder el från mellersta till södra Sverige. Under kalla vinterdagar skapas det ofta en ”flaskhals” i stamnätet, denna flaskhals kan man genom genomförandet av Sydvästlänken ta sig förbi. Barkeryd, strax norr om Nässjö utgör en knutpunkt för Sydvästlänken.

Från Barkeryd går en 18 mil lång luftledning för 400 kV växelström norrut till Hallsberg i Örebro län, söderut går en 25 mil lång likströmsförbindelse till Hörby i Skåne län. Den södra delen består av två länkar varav förbindelsen mellan Nässjö och Värnamo kommer utgöras av en luftledning medan överföringen från Värnamo och vidare söderut kommer att ske via markkabel. Den södra delen (Barkeryd-Hörby) togs i drift den 27 juli 2021 medan den norra delen (Barkeryd-Hallsberg) togs i drift redan i april 2015.

ÖVERSIKTSPLAN 2022 - PLANERINGSUNDERLAG

BILD

Risker

Kommunledningen har det yttersta ansvaret för Nässjö kommuns säkerhetsarbete. Räddningstjänsten har i uppdrag att skydda människors liv, hälsa, egendom och miljö mot olyckor. Höglandets räddningstjänstförbund verkar i Vetlanda och Nässjö kommuner. I sitt skadeförebyggande arbete verkar räddningstjänsten för att riskerna i kommunen minskar. Räddningstjänsten är också delaktig i kommunens byggprocess och planarbete. 2019 tog räddningstjänsten tillsammans med kommunen fram en risk och sårbarhetsanalys för åren 2020–2023. Analysen innehåller en lokal riskbild för Nässjö kommun som visar att det är fallolyckor tillsammans med suicid och trafikolyckor som orsakar flest dödsfall och sjukhusvistelser. De kriser och extrema händelser som resulterar i störst påverkan på kommunens verksamhet är elavbrott, väderrelaterad störning och brand i egen lokal.

FARLIGT GODS

Den största mängden transporterat farligt gods på landsvägar utgörs av petroleumprodukter. Sannolikheten är därför störst att dessa produkter kan vara inblandade i eventuella olyckor med farligt gods. Denna olyckstyp kan ge allvarliga skador på grund- eller ytvatten men även orsaka brand och explosion. Andra ämnen kan dessutom vara frätande och/eller giftiga. Länsstyrelsen har beslutat att rekommendera följande vägar, för genomfartstrafik, för transport av farligt gods:

- Väg 31/40
- Väg 32
- Väg 128

En ny förbifart väster om Nässjö stad (västra vägen) är utbyggd. Denna kommer att tillsammans med en utbyggnad i söder (södra vägen) att avlasta stadens centrala delar och även flera bostadsområden med mera från risker med transport av farligt gods. På järnväg fraktas farligt gods ur samtliga klasser, bland annat stora mängder kondenserade gaser såsom ammoniak, svaveldioxid och klor. Farligt gods går framför allt på Jönköpingsbanan och Södra stambanan.

ÖVERSVÄMNINGAR

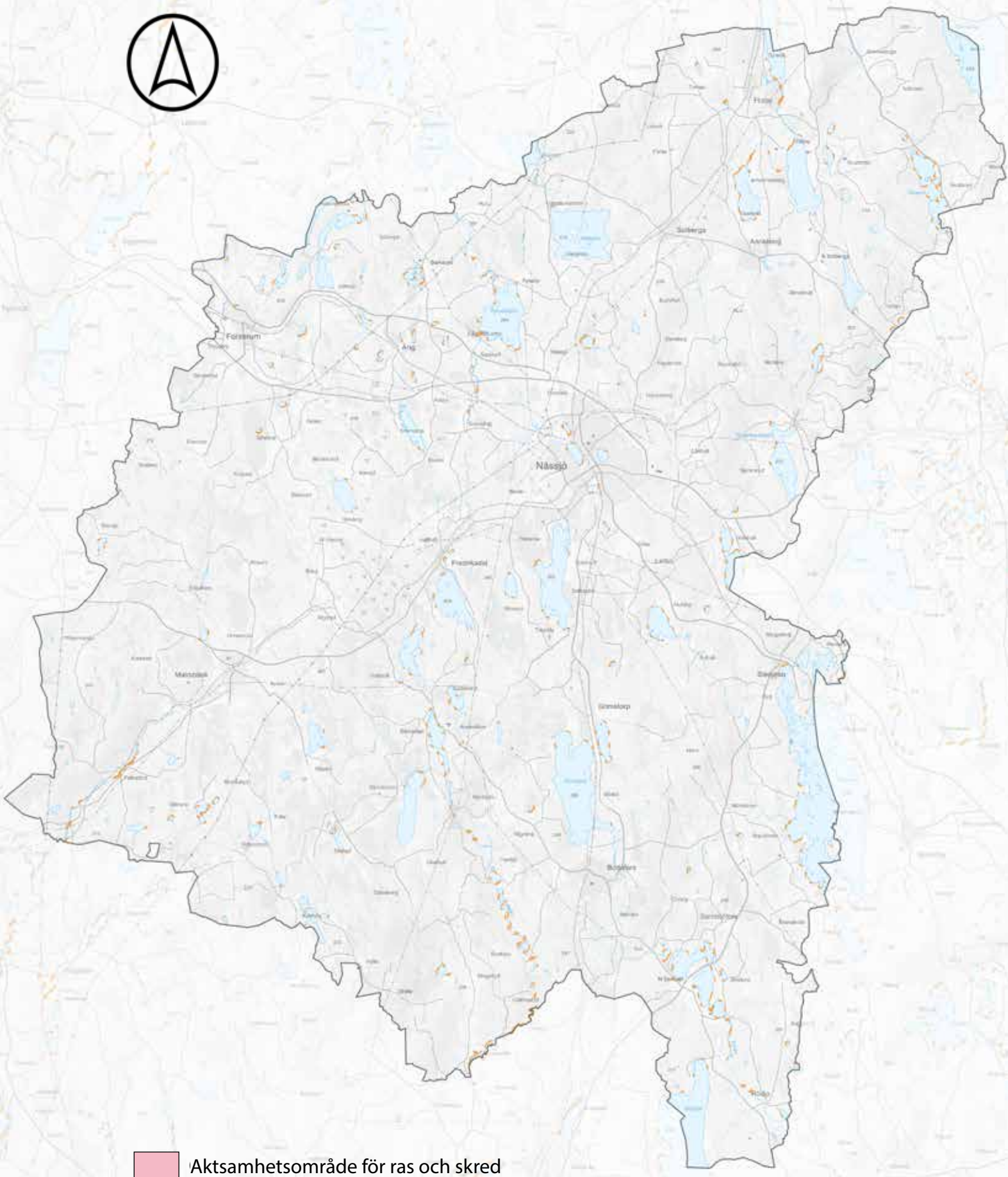
Nässjö kommun ligger högst upp i avrinningsområdet vilket föranleder ett stort ansvar att reglera sjöar och vattendrag så att vatten behålls i landskapet. I kommunen har det inte förkommit några allvarliga problem med höga flöden i sjöar eller vattendrag, dock har mindre incidenter förekommit i samband med skyfall, snösmältning samt långvarig nederbörd. De problem- med översvämningar som förekommit i tätorterna är kopplade till kraftiga skyfall där dagvattensystemet varit fullt och översvämningen inte kunnat hanteras på ett tillfredställande sätt via markytan. För att förekomma dessa typer av problem måste bland annat ytliga rinnvägar skapas, detta ska ske i samband med detaljplaneläggning. Försiktighet bör alltid iaktas vid lokalisering av bebyggelse utmed stränder. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har i uppdrag att ta fram kartor över översvämningshotade områden. Vattendragen i Nässjö kommun ingår inte bland de vattendrag som myndigheten till följd av översvämningens riskerna bedömt att de ska ta fram underlag för.

Trots kommunens gynnsamma höjdläge och topografi i övrigt finns vissa lokala områden som kan påverkas vid förändrat klimat och ökande nederbördsmängder. Bebyggelsen i de flesta av dessa områden används i huvudsak som fritidshus men en tendens finns att de efter ny- eller tillbyggnad övergår till permanentbostäder.

De områden som kan bli särskilt utsatta vid kraftiga regnmängder och/eller häftig snösmältning är:

- Norra delen av Spexhultsområdet
- Norr om Vallsjön
- Gisshultasjöarnas bebyggelse vid östra och norra stranden
- Norra delen av Storesjön
- Fallnaforsområdet utmed Malmbäcksån.
- Svartån vid Anneberg
- Flisbysjön nedströms

KARTA: Aktsambetsområden för ras och skred

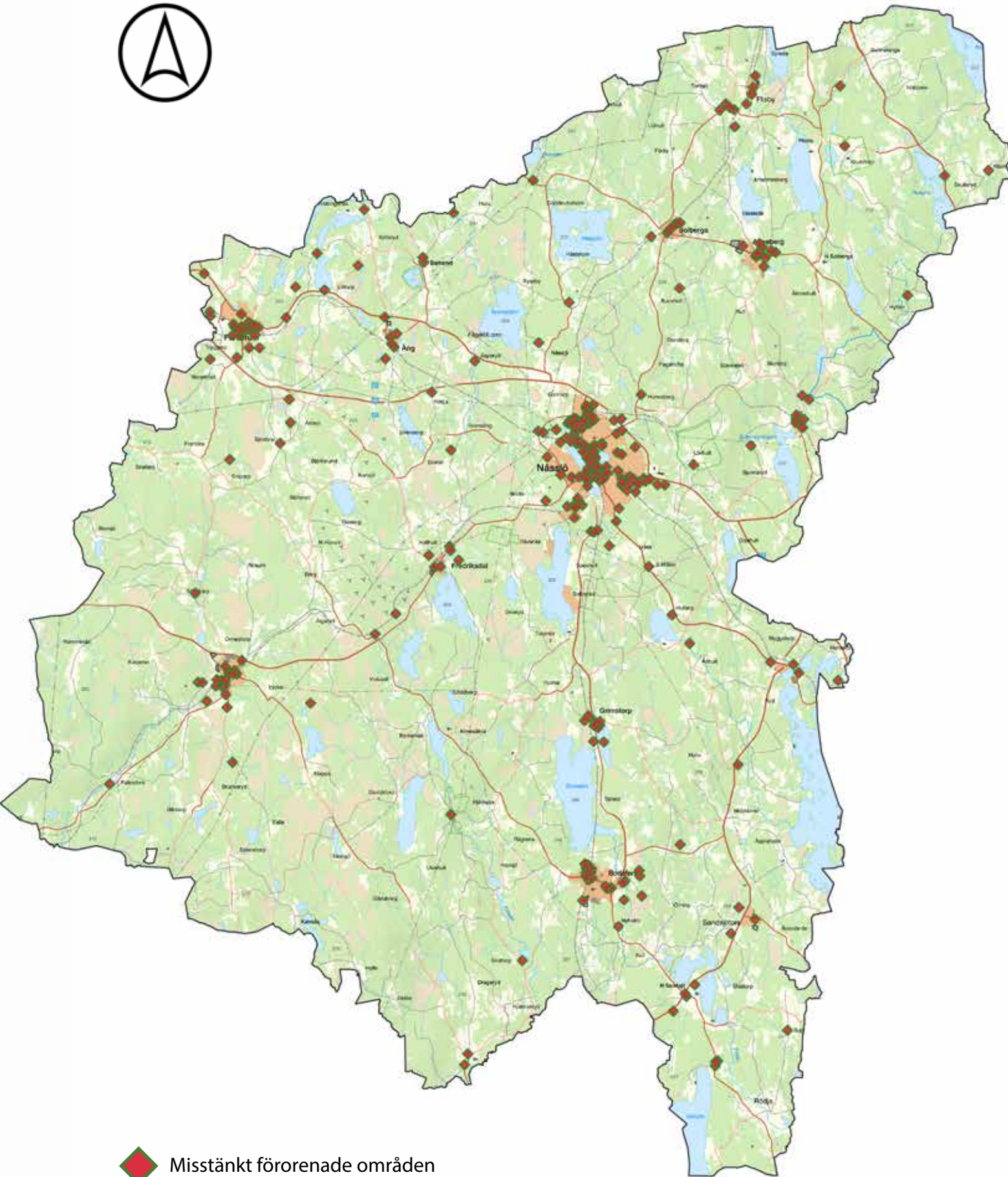

 Aktsambetsområde för ras och skred

RAS OCH SKRED

Förekomsten av ras och skred beror på ett antal olika faktorer, bland annat vilken belastning som finns på jorden i en slänt samt jordens hållfasthet. Erosion, klimatförändringar och mänskliga ingrepp i skredkänsliga områden är något som drastiskt ökar risken för förekomsten av ras och skred. Områden där risken för ras och skred är som högst ligger ofta i anslutning till sjöar eller vattendrag, det är också i dessa områden som erosionen är mest påtaglig. I branta markpartier som utgörs av friktionsmaterial eller berg finns det även en risk för att blocknedfall och ras förekommer. Det är därför viktigt att risker för ras och skred grundligt utreds i samband med byggnation och i synnerhet inom områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen. Frågan är viktig att beakta genom hela plan- och byggprocessen. Kartan redovisar akksamhetsområden för skred i finkornig jordart.

KARTA: Föreenade områden

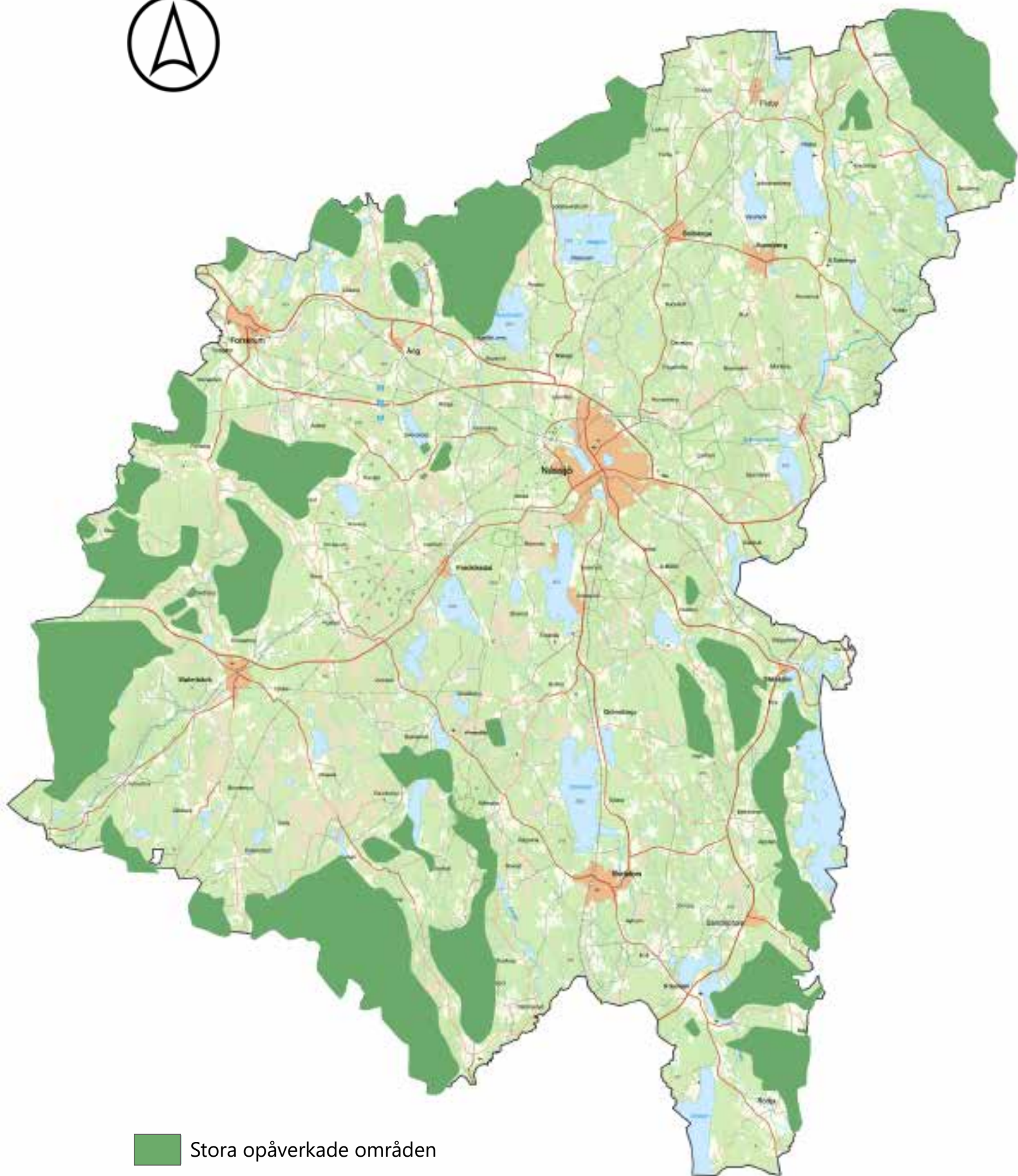
 Misstänkt föreenade områden

FÖRORENADE OMRÅDEN

Länsstyrelsen har upprättat ett register över misstänkt förorenade områden i Jönköpings län. Detta register omfattar runt 300 områden inom Nässjö kommun. Områdena kan antingen innehålla en känd markförorening eller så har det någon gång legat en verksamhet på området som kan ha gett upphov till markföroreningar. Närmare undersökningar måste alltså göras för att kunna påvisa om markföroreningar finns eller inte inom ett område. Områdena är klassade i fyra klasser där klass 1 är mycket stor risk för miljöföroreningar i marken.

För några förorenade områden i kommunen pågår arbete med åtgärder. I Grimstorp är saneringen av marken klar. En detaljerad undersökning är även gjord för Lillesjön men där har inga åtgärder genomförts. I Ormaryd är huvudstudien klar och en sanering för området är klar. Bangården i Nässjö och den impregnering som bedrivits där har sanerats av Trafikverket. En huvudstudie har gjorts vid före detta Sunds Glasbruk i Äng. Denna undersökning kommer kompletteras innan åtgärder kan genomföras. Samtliga kommunala nedlagda deponier har inventerats enligt metodik för inventering (MIFO) fas 1. Tekniska serviceförvaltningen har tagit fram en prioritering där deponin i Grimstorp och Bodafors är först ut för att undersökas enligt MIFO fas 2.

KARTA: Opåverkade områden

Stora opåverkade områden

BULLER

Bullerfria områden har blivit en bristvara. Eftersom sådana områden, där bara naturens ljud dominerar, samtidigt är värdefulla ur rekreativ synpunkt finns anledning att undvika exploatering inom dessa områden. Länsstyrelsen i Jönköpings län har kartlagt så kallade tysta områden (områden med bullernivåer under 40 dB (A)), vilka redovisas på kartan nedan. Kartläggningen bygger på en grov bedömning av bullerutbredningen från ett antal bullerkällor. Kartläggningen ska ses som en grov uppskattning av var i länet det finns tysta områden. Buller är den miljöstörning som berör flest människor i vårt land. Forskning visar att buller påverkar människors hälsa och att denna påverkan ofta underskattas.

Decibel, dB, används som mätetal för buller. Decibelskalan för ljudtrycksnivåer är logaritmisk med nollpunkten vald vid det lägsta hörbara ljudet (hörtröskeln) för en människa med god hörsel. Det svagaste ljud en människa med god hörsel uppfattar har ljudtrycksnivån 0 dB. Smärtgränsen för örat nås vid cirka 130 dB. Det vi brukar uppfatta som ”tystnad” i till exempel sovrum etc. ligger ofta kring 20–30 dBA. Mänskligt tal på en meters håll ligger kring 60 dBA. Ekvivalent ljudnivå avser en medelljudnivå under en given tidsperiod. Maximal ljudnivå anger högsta ljudtrycksnivån vid en viss tidsperiod.

Buller från trafikinfrastruktur

År 2017 höjde regeringen riktvärdena för buller vid en bostadsbyggnads fasad från spår- och vägtrafik. De riktvärden som gäller vid nyplanering av områden med bostäder och trafikleder samt ny och väsentlig ombyggnad av trafikled i befintlig bebyggelse 60 dBA ekvivalentnivå utomhus (vid fasad) för bostäder större än 35 kvadratmeter. För bostäder mindre än 35 kvadratmeter gäller 65 dBA. 70 dBA maximalnivå vid uteplats i anslutning till bostad. Vid planering av ny bostadsbebyggelse har Boverket utformat ett antal situationer då det är möjligt med undantag från riktvärdena för trafikbuller utomhus. Riktvärdena för buller inomhus ska alltid uppfyllas. Undantag från riktvärdena för buller ska kunna tillämpas

”i samband med komplettering av befintlig bebyggelse i centrala delar av städer och större tätorter med bebyggelse av stadskaraktär, t.ex. ordnad kvartersstruktur och tätare bebyggelse vid knutpunkter längs kollektivtrafikstråken”. Förutsättningarna för avsteg är att en tyst sida kan uppnås. Ljudnivån vid fasad bör inte heller överstiga 60 dBA. Utgångspunkten är alltid att riktvärdena för buller ska uppfyllas och undantag från dessa bör endast diskuteras skiktet vid asfaltering.

RADON

Radon i byggnader härstammar från byggnadsmaterial, marken under byggnaden eller via hushållsvattnet från borrade brunnar. Radon är en ädelgas som bildas när det radioaktiva grundämnet radium sönderfaller. Radongasen sönderfaller i sin tur i så kallade radondöttrar. I luften är det dessa radondöttrar som är skadliga vid inandning och på sikt kan ge upphov till lungcancer. I dricksvatten kan radon framförallt ge upphov till hälsoproblem hos små barn.

I dag har allt byggnadsmaterial som innehåller radium/radon tagits bort från marknaden. I befintlig bebyggelse, från mitten av 1970-talet och tidigare, kan dock byggnadsmaterial som avger radon återfinnas.

Något högriskområde för radon i marken finns inte i Nässjö kommun. I kommunens nordöstra del är dock halterna något förhöjda (gammastrålningsnivå högre än 30 mikroR/h). Bebyggelse som grundläggs på porösa jordarter eller större lager av sprängsten kan dock riskera att få höga radonhalter om grundläggningen uppvisar sprickor och inomhusluften har undertryck (självdraagsventilation eller mekanisk frånluft), även om marken är radium-/ radonfattig. Detta beror på att byggnaden under dessa förutsättningar kommer att ventilera en stor volym av underliggande jord. Även de massor som används för utfyllnad i samband med byggnation kan innehålla radon.

Hushållsvatten från ytvattentäkter har alltid låga radonhalter. Djupborrade bergbrunnar kan dock ge höga radonvärden i vattnet vilket i sin tur kan avge stora mängder radon till inomhusluften. Gränsvärden för dricksvatten sätts av Livsmedelsverket för kommunala och andra större anläggningar samt av Socialstyrelsen för mindre, enskilda anläggningar. I Boverkets byggregler anges högsta tillåtna radonhalt i nybyggda hus. Befintliga äldre byggnader anger Socialstyrelsen riktvärden för vad som kan betraktas som olägenhet för människors hälsa. För närvarande får halten i bostadsluft inte överstiga 200 Bq/m³.

Kommunen har gjort en sammanställning av vattenprover från dricksvattenbrunnar i Nässjö kommun. Sammanställningen visar att även om det är några fler brunnar i de nordöstra delarna som har höga halter av radon så förekommer det brunnar med höga radonhalter i hela kommunen och finns även många brunnar i de nordöstra delarna som inte har höga radonhalter.

MILJÖFARLIG VERKSAMHET

Miljöfarliga verksamheter delas in i A-, B- och C-verksamhet. För A-verksamhet krävs tillstånd från miljödomstolen för B-verksamhet från länsstyrelsen och för C-verksamhet krävs miljöanmälan till kommunen.

Kommunen ansvarar för tillsyn på C-anläggningar samt vissa B-anläggningar. Tillsynen innebär att se till så respektive verksamhet följer gällande lagstiftning. Huvudman för denna tillsyn är samhällsplaneringsnämnden via samhällsplaneringskontoret.

TÄKTVERKSAMHET

För att vi ska nå en god hushållning med våra naturresurser, begränsa skadorna av täktverksamhet och ge goda förutsättningar för en långsiktig materialförsörjning, upprättar länsstyrelser och kommuner materialförsörjningsplaner. Följande områden i Nässjö kommun pekas ut: Karlsund, Hjärtsöla, Horshaga, Barkeryd, Fåglehult, Krökesbo och Karsbo. Två områden i kommunen är riksintresse för ämnen och mineral. Det gäller kvartsitfyndigheten Hjärtsöla-Almesåkra samt kvartsitfyndigheten Karsbo-Fåglarp. Kvartsit används bland annat som råvara för glas och metallurgisk industri (processindustri för framställning av metalliska produkter).

ÖVERSIKTSPLAN 2022 - PLANERINGSUNDERLAG

TEKNISK INFRASTRUKTUR

AVFALL

Nässjö affärsverk Renhållning ansvarar på uppdrag av Nässjö kommun för hantering av det avfall som uppkommer i hushållen. Hushållsavfall från Nässjö kommun transporteras till Värmeverket i Eksjö för förbränning och blir på så vis till fjärrvärme. Matavfallet transporteras till Jönköping där det rötas och Nässjö kommun får sedan tillbaka miljövänlig biogas.

Nässjö driver projektet klimatsmart sopsortering. Kunderna får en valblankett, där varje fastighetsägare får ta ställning till om de vill sortera ut matavfallet i ett särskilt kärl. De hushåll som väljer att gå med får ett särskilt kärl att lägga matavfallet i. Systemet genomförs för ett område i taget och har gett goda resultat så till vida att de allra flesta har visat sig sortera riktigt så att matavfallspåsarna verkligen bara innehåller matavfall.

Boda är kommunens avfallsanläggning för återvinning, återvinningscentral samt mellanlager för miljöfarligt avfall, samt omlastning av avfall som uppkommer från hushåll och verksamheter. Deponeringen av avfall vid Boda avfallsanläggning är numera avslutad och arbete pågår med att hitta en bra metod för sluttäckning av deponin. Hushållen skall åka till Boda återvinningscentral med sitt miljöfarliga avfall. En gång om året sker insamling av miljöfarligt avfall i fyra av kommunens tätorter. Producentansvar införs för allt fler varor och avfallsslag. Det innebär att den som producerar en viss vara är skyldig att se till att den också återvinns, det gäller bland annat förpackningar. Hushållen sorterar och transporterar återvunna förpackningar till återvinningsstationer. Omhändertagandet av återvunna förpackningar sköts för närvarande av privata entreprenörer på uppdrag av Förpackningsinsamlingen.

För Nässjö kommun finns renhållningsordning med avfallsplan från 2018, arbete för att uppdatera avfallsplanen pågår.

BILD

Vattenanvändning

Centralt i översiktsplanen är att redovisa kommunens viljeinriktning för mark- och vattenanvändning. Vatten är människans viktigaste livsmedel och är en förutsättning för allt liv. Vatten har många användningsområden utöver att släcka vår törst, bland annat används det för transporter, kraftproduktion, industriell verksamhet, bevattning, yrkesfiske, vattenbruk såsom fiskodling, recipient för spill- och dagvatten och för rekreation. Vatten utgör därmed en viktig roll i samhällsplaneringen.

Inom de områden i kommunen där det finns ett så kallat verksamhetsområde för vatten och avlopp (VA) är det kommunens ansvar att säkerställa den allmänna försörjningen av vatten och avlopp. Det är kommunens skyldighet att fastställa gränserna för en allmän VA-anläggning samt vilka fastigheter som ska ingå i verksamhetsområdet. Utanför verksamhetsområdena ligger ansvaret för vatten- och avloppsförsörjningen på den enskilda fastighetsägaren.

Fiskodling pågår på följande platser i kommunen: I sjön Nömmen vid Ravelsryd, i Toftaan söder om Skaftarps samt i Toftaan vid Forsa.

VA-PLAN

Nässjö kommun antog 2019 en kommunal vatten- och avloppsplan (VA-plan). Syftet med VA-planen är att få en heltäckande och långsiktig planering för vatten- och avloppsförsörjningen i kommunen. VA-planen har en planeringsperiod på fem år, vilket innebär att det är åtgärder inom denna tidsperiod som huvudsakligen behandlas. Åtgärder som bedöms genomföras efter denna femårsperiod omnämns också i planen.

Vattenförsörjning

Översiktsplanen är ett av kommunens mest betydelsefulla planeringsverktyg för att bidra till en trygg vattenförsörjning. Som ett led i kommunens arbete med att säkra framtida vattenförsörjning behöver ett underlag baserat på framtida prognoser och beräkningar avseende möjligheten till vattenförsörjning i olika delar av kommunen tas fram. Kommunen behöver genom ställningstaganden verka för att en pålitlig och trygg

vattenförsörjning kan säkras, även i en framtid med ett förändrat klimat. Det är därför viktigt att vattenresurser som är viktiga för den framtida vattenförsörjningen lyfts fram i översiktsplanen. Det blir därmed lättare att ta dem i beaktning vid planering av framtida markanvändning.

Av all expertis att döma så kommer framtidens klimat att vara varmare, vilket kommer bland annat komma medföra längre torrperioder som dessutom återkommer oftare än vad vi i dagsläget är vana vid. Risken för vattenbrist förväntas därmed öka. För att undvika risk för vattenbrist bör en analys av vilka områden utanför det kommunala vatten- och avloppsnätet som löper risk att drabbas av vattenbrist genomföras. I den regionala vattenförsörjningsplanen för Jönköpings län görs bedömningen att det finns risk för vattenbrist i hela Jönköpings län. Sannolikheten för vattenbrist bedöms dock i allmänhet vara högre på Höglandet och i synnerhet i Emåns huvudavrinningsområde samt i Nässjö kommun.

I Nässjö kommuns vatten- och avloppsplan föreslås ett ökat arbete med att säkra framtida vattentillgång och en god vattenkvalitet. Detta innefattar arbete med reservvatten, vattenskyddsområden och föreskrifter, vattendomar, vattenbesparande åtgärder samt klimatanpassning av vattenförsörjningen. Resultatet av dessa arbeten kommer att utgöra ett viktigt planeringsunderlag för såväl översiktsplanering som detaljplanering. Ett annat viktigt planeringsunderlag är den regionala vattenförsörjningsplanen för Jönköpings län där vattenförekomster som är viktiga för den regionala dricksvattenförsörjningen pekas ut. Hänsyn till kommunens och regionens nuvarande och framtida vattenresurser bör tas i samband med all planering. Hänsynsområden för dessa vattenresurser, huvudsakligen i form av vattenskyddsområden har föreskrifter knutna till sig, dessa ska alltid beaktas i samband med eventuell exploatering inom ett vattenskyddsområde.

Grundvatten

Det finns totalt 28 statusklassade grundvattenförekomster i Nässjö kommun. Samtliga grundvattenförekomster i Nässjö kommun har bedömts ha god kvantitativ status vilket innebär att nybildandet av grundvatten är större än uttaget. En grundvattenförekomst (Mosseryd) bedöms ha otillfredsställande kemisk status. Sanering med koppling till markföroreningen i Grimstorp är genomförd. Vid provtagningar i samband med saneringen har höga halter av arsenik och PAH (polyaromatiska kolväten) uppmäts, därför har grundvattenförekomsten bedömts ej upp nå god status trots att prover i dricksvattentäkten inte visar på några problem med PAH och arsenik. Mosseryd har fått en tidsfrist till 2027 när det gäller arsenik och PAH.

Sju grundvattenförekomster har inklusive de ovan nämnda bedömts ligga i riskzonen för att inte uppnå MKN (miljökvalitetsnormen). Denna bedömning är gjord antingen utifrån en påverkansanalys eller utifrån mätningar av olika ämnen i vattenförekomsterna. De ämnen som förekommer i grundvattenförekomsterna och som skulle kunna leda till att MKN inte uppnås för enskilda vattenförekomster är bekämpningsmedel, kvicksilver, PAH:er, arsenik och nitrat. Exempel på lokala miljöhot är avfallsdeponier, lagring och transport av miljöfarliga ämnen, föroreningar från jordbruk och samhällen. Internationella och regionala hot är främst försurning via luftburen svavel- och kväveförorening men även långväga transport av tungmetaller och organiska föroreningar kan förorsaka skada. Mer data håller på och samlas in när det gäller grundvattenförekomsterna för att kunna förbättra klassningarna, vilket kan komma att förändra riskbedömningen.

Sjöar

Totalt i Nässjö kommun finns 22 statusklassade sjöar. Av dessa har tre bedömts ha måttlig ekologisk status (Barkerydssjön, Flisbysjön och Vässledasjön) och en (Ryssbysjön) bedömts ha dålig ekologisk status. Samtliga dessa har fått en miljökvalitetsnorm med en förlängd tidsfrist till 2027. Alla sjöar

bedöms ha dålig kemisk status, kvicksilver ingår som bedömningsgrund men ingen om kvicksilver undantas. Generellt i Sverige överskrider de flesta vattendrag EU:s gränsvärden för kvicksilver och Sverige har därför fått ett undantag när det gäller kvicksilver.

Ytvattentäkter

I Nässjö kommun finns tre kommunala ytvattentäkter:

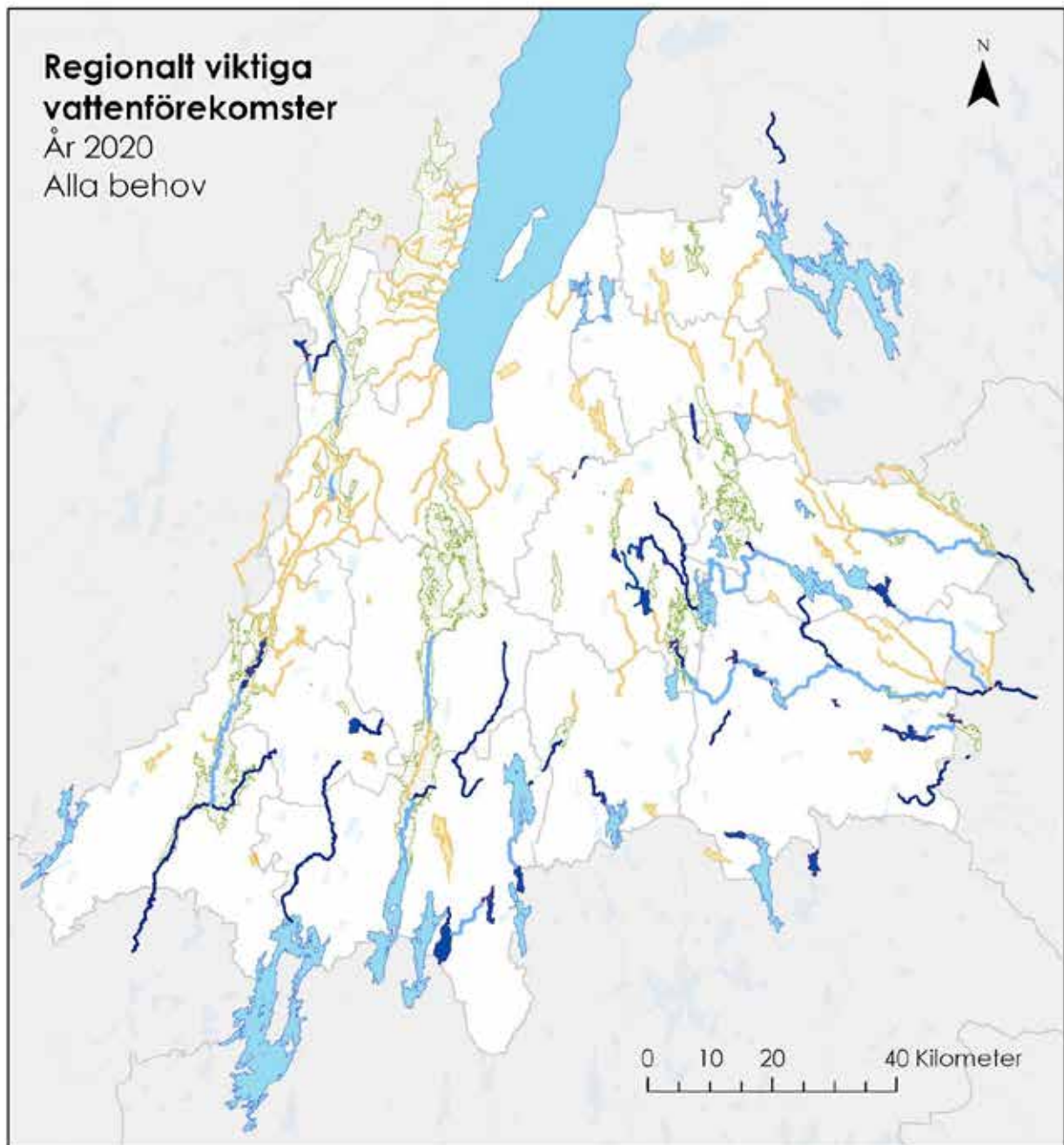
- Nässjö stad har Spexhultasjön som vattentäkt. Spexhultasjön har ett beslutat vattenskyddsområde.
- Forserums vattentäkt är sjösystemet Storsjön, Hämte gölen och Skärsjön. Vattenskyddsföreskrifter är under framtagande.
- Bodafors försörjs med vatten från Storesjön. Storesjön har ett beslutat vattenskyddsområde.

Utöver ytvattentäkter för Nässjö kommun berörs Vallsjön till Sävsjö kommun och Nömmen till Vetlanda kommun. Vallsjön har fastställt vattenskyddsområde. Samtliga vattentäkter saknar reservvattentäkt. Sedan 2016 pågår utredningar samt tillståndsansökning för reservvattenlösning till Nässjö stad, Bodafors samt Grimstorp.

I Nässjö kommun finns följande elva kommunala grundvattentäkter:

- Anneberg/Solberga
- Malmbäck
- Grimstorp
- Fredriksdal
- Äng
- Flisby
- Stensjön
- Sandsjöfors
- Ormaryd
- Skullaryd

ÖVERSIKTSPLAN 2022 - PLANERINGSUNDERLAG

Kategori 1-3,
 både bortledning och In-situ*

- Vattendrag
- Sjöar

Kategori 3, In-situ*

- Vattendrag
- Sjöar

*vatten med behov att finnas i viss mängd på plats

Kategori 1+2, enbart bortledning

- Vattendrag
- Sjöar
- Grundvatten

Administrativ gräns

- Kommungränser
- Länsgräns

KARTA: Regionalt viktiga vattenförekomster (Regional vattenförsörjningsplan för Jönköpings län, 2021)

Vattendrag

I Nässjö kommun finns 33 statusklassade vattendrag. Av dessa har 13 bedömts ha måttlig ekologisk status och två otillfredsställande status (Huluån och Svartån mellan Väsledasjön och Sjunnerydssjön) och en med dålig status (Nässjöån). Nio av dessa har fått en tidsfrist till 2027 för när god status ska vara uppnådd. Precis som för sjöarna gäller att samtliga vattendrag har dålig kemisk status om kvicksilver ingår som bedömningsgrund och annars uppnår samtliga god kemisk status. Vattenmyndigheten har också bedömt vilka sjöar och vattendrag som riskerar att inte uppnå miljö kvalitetsnormerna, vilket framgår av kartorna. 19 vattendrag riskerar att inte uppnå god ekologisk status till 2021. Övergödning, försurning, främmande arter, miljögifter samt fysiska förändringar är exempel på miljöproblem i vattendragen. Fysiska förändringar kan handla om vandringshinder, fragmenteringsgrad, rensning, rätning/kanalisering, förekomst av död ved med mera. Övergödning och fysiska förändringar är de vanligaste miljöproblemen i Nässjö kommun. Mer information om varje enskild vattenförekomst finns att hämta på hemsidan för Vatteninformationssystem Sverige (VISS).

Regionalt viktiga vattenförekomster

I kommunen finns ett antal vattenskyddsområden och viktiga vattenresurser som behöver tas hänsyn till, bland annat i samband med planering i anslutning till dessa områden. Dessa vattenförekomster bedöms enligt den regionala vattenförsörjningsplanen också vara viktiga för den regionala vattenförsörjningen.

För ytvatten pekas följande sjöar ut som viktiga för vattenförsörjningen:

- Nömmen
- Storesjön
- Spexhultasjön
- Storsjön-Hämtgölen-Skärsjön

För grundvatten har följande förekomster pekats ut:

- Sunneränga
- Sandsjöåsen

Kartan på föregående sida är hämtad från den regionala Vattenförsörjningsplanen för Jönköpings län och illustrerar regionalt viktiga vattenförekomster år 2050.

Receptier för dagvatten

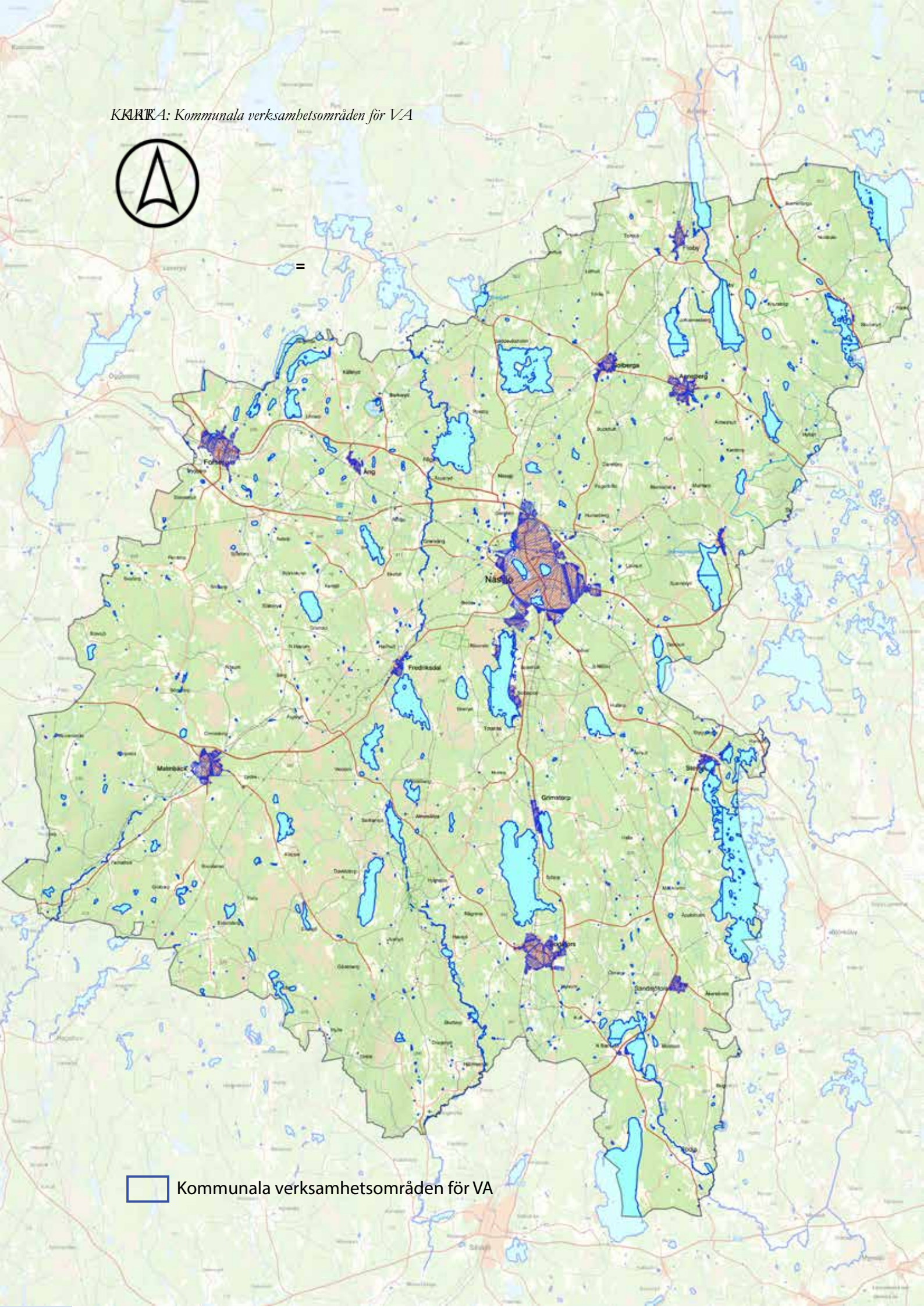
Utsläpp av dagvatten sker i huvudsak till följande sjöar eller vattendrag.

- Nässjö – Centrala delarna till Ingsbergssjön, Runnerydssjön, Höregölen och Handskerydssjön. Bäck till Gamlarpsjölen avvattnar flera industriområden. Ejebacken avvattnar delar av Annefors och Älvshultet. Utsläppen sker till både till Emån (Ingsbergssjön) och Huskvarnaåsystemen.
- Bodafors – Sävsjöån i Lagansystemet och Emån
- Forserum – Norra delen till Frickabäcken till Klackarpasjön i Huskvarnaåsystemet. Sydvästra industriområdet avleds mot Smörpölen och Bokån
- Anneberg – Svartån.
- Solberga – Boån i Svartåsystemet
- Flisby – öppna diken som leder till Svartån
- Malmbäck – Malmbäckån i Lagansystemet
- Grimstorp – Lillesjön i Emåsystemet.
- Äng – Huluån i Huskvarnaåsystemen.
- Sandsjöfors/Sjövik – Besekullån och Emån
- Stensjön – Nömmen i Emåsystemet.
- Ormaryd – Svartån
- Fredriksdal – Fredriksdalsån i Huskvarnaåsystemet

Övergödning

Övergödning består främst av att så stora mängder av fosfor- och kväveföreningar släpps ut från mänsklig verksamhet att det naturliga kretsloppet inte kan omhänderta dessa näringsämnen fullt ut. Övergödningen orsakas av mark- och vattenutsläpp från industri, avlopp från tätorter och enskilda anläggningar, jordbruk och skogsbruk samt vad gäller kväve även luftburen förorening. Generellt kan sägas att reningsverkens fosforreduktion idag är mycket hög medan en stor del av kvävet passerar orenat. Detta innebär att jord- och skogsbrukets andel av mängden utsläppt fosfor har ökat. Gamla

KKÄRA: Kommunala verksamhetsområden för VA

 Kommunala verksamhetsområden för VA

Industriell användning

Inom sågverksindustrin är det vanligt att virkesförråd bevattnas under nederbördsfattiga perioder.

I större omfattning sker detta på Sweden Timbers sågverk i östra Malmbäck och hos ATA Timber utanför Sandsjöfors. I båda fallen används ytvatten som efter användning återförs till en damm för att sedan återanvändas med nödvändigt tillskott från en närbelägen å. Dammen fungerar som en sedimenteringsbassäng och måste tömmas regelbundet.

Kraftvärmeverket använder ammoniak som tillsats i processen. Kvävet samlas genom kondensvatten upp och behandlas med syresättning och förs via ett dike ut i Höregölen.

Ledningsförnyelse

I kommunens vatten och avloppsplan finns riktlinjer kring det fortsatta arbetet med det allmänna vatten och avloppsnätet. Kommunen ska därför arbeta för att tillgodose de behov som identifierats i översikten av vatten- och avloppssystemet vilket bland annat innebär att ledningsförnyelse fortsatt ska ske med hög takt och den plan som finns framtagen för detta ska följas.

AVLOPPSFÖRSÖRJNING

Avloppsvattnet ingår i vattnets kretslopp. I avloppsverken renas vattnet så att det kan föras tillbaka till sjöar och vattendrag så rent som möjligt när vi har ”lånat” det till våra hushåll och industrier en stund. Utsläpp av orenat avloppsvatten medför risk för smittspridning, övergödning och syrebrist i våra hav, sjöar och vattendrag.

Nässjö kommun har nio avloppsreningsverk där avloppsvatten behandlas såväl mekaniskt, biologiskt som kemiskt. Anläggningarna ligger i anslutning till recipienten med undantag av den i Bodafors som leder ut vattnet till ett dike cirka 100–150 m från den slutliga recipienten och Forserums avloppsreningsverk som transporterar vattnet i rör cirka 1,5 km till Stensjöån (Jönköpings kommun). Vid bräddning kan påverkan bli relativt stor vid de

tillfällen då flödet är mindre än normalt.

Det som blir kvar när avloppsvattnet är renat kallas för slam. I vår kommun rötas slamm i röt-kammare i Nässjö. Där bildas biogas (metangas) som kan användas till uppvärmning. Slamm kan sedan återföras till jordbruk som förbättringsmedel och går på så sätt tillbaka till naturen. Nässjö avloppsverk uppfyller de lagar och krav som finns med mycket god marginal. De släpper till exempel ut mindre fosfor än vad tillstånden medger.

Följande avloppsreningsverk finns i Nässjö kommun:

Nässjö ARV

Dimensionerad kapacitet 34 000 pe. Tar emot spillvatten ifrån Nässjö, Gisshult, Spexhult, Fredriksdal tar även emot slam ifrån enskilda brunnar samt slam ifrån ytterverk. Recipient Nässjöån- Ryssbysjön som tillhör Motala ströms vattenvårdsförbund, recipientkontroll utförs av SRK Södra Vättern.

Forserum

Dimensionerad kapacitet 3500 pe. Tar emot spillvatten ifrån Forserum. Recipient Stensjöån som tillhör Motala ströms vattenvårdsförbund, recipientkontroll utförs av SRK Södra Vättern.

Bodafors (Bodafors och Grimstorp)

Dimensionerad kapacitet 4200 pe. Tar emot spillvatten ifrån Bodafors och Grimstorp. Recipient är Emån och Emåns avrinningsområde, recipientkontroll utförs av Emåförbundet.

Anneberg

Dimensionerad kapacitet 2250 pe. Tar emot spillvatten ifrån Anneberg, Solberga och Flisby, Recipient Svartån- Vässledasjön som tillhör Motala ströms vattenvårdsförbund, recipientkontroll utförs av SRK Södra Vättern.

Malmbäck

Dimensionerad kapacitet 1800 Pe. Tar emot spillvatten ifrån Malmbäck, recipient är Malmbäckån som tillhör Lagans avrinningsområde, recipientkontroll utförs av Lagans vattenråd.

Äng

Dimensionerad kapacitet 600 Pe. Tar emot spillvatten ifrån Äng, recipient är Huluån som tillhör Motala ströms vattenvårdsförbund, recipientkontroll utförs av SRK Södra Vättern.

Stensjön

Dimensionerad kapacitet 600 Pe. Tar emot spillvatten ifrån Stensjön och Skärsboda/Hansarp, recipient är Nömmen som tillhör Emåns avrinningsområde, recipientkontroll utförs av Emåförbundet.

Ormaryd

Dimensionerad kapacitet 350 Pe. Tar emot spillvatten ifrån Ormaryd, Recipient är Svartån som tillhör Motala ströms vattenvårdsförbund, recipientkontroll utförs av SRK Södra Vättern.

Sjövik

Dimensionerad kapacitet 600 Pe. Tar emot spillvatten ifrån, recipient är Sandsjön som tillhör Emåns avrinningsområde, recipientkontroll utförs av Emåförbundet.

Enskilda avlopp

Kommunens bedömningsgrunder för enskilda avlopp har utformats med hänsyn till Havs- och vattenmyndighetens allmänna råd från 2016 (HVMFS 2016:17) om små avloppsanläggningar för hushållspillvatten. Bedömningsgrunderna kan vid behov komma att revideras, exempelvis om de allmänna råden från Havs- och vattenmyndigheten skulle ändras.

I de allmänna råden ställs det olika krav på vilken reningsgrad ett enskilt avlopp bör uppnå beroende på om aktuellt område omfattas av normal eller hög skyddsnivå avseende miljöskydd respektive hälsoskydd. Samhällsplaneringsnämnden avgör i varje enskilt fall vilken skyddsnivå som gäller

för platsen. Till hjälp i bedömningen finns GIS- stöd för planering och tillsyn av små avlopp som tillhandahålls av länsstyrelserna. Vid bedömningen tas också hänsyn till bland annat kommunala badplatser, vattenskyddsområden samt Natura 2000-områden och naturreservat med vattenanknutna värden. Dessutom tas hänsyn till enskilda vattentäkter och markens beskaffenhet.

Miljögifter

Miljögifter läcker ut från förorenad mark till ytvatten och grundvatten. Det kommer också från jord- och skogsbruk, utsläpp från industrier och i samband med olyckor inom industrin eller med farligt gods. Även villaträdgårdar och väghållning är exempel på källor till miljögifter. I många fall är det gamla miljösynder som vi fortfarande får betala för genom en sämre vattenkvalitet. Miljögifter är ett problem i några av kommunens grundvattenförekomster. Miljögifter i grundvatten eller ytvatten gör att förutsättningarna för att använda vattnet för dricksvattenförsörjning i framtiden försämras avsevärt.

Försurning

Främsta orsaken till försurning är utsläpp av svavel- och kväveföreningar. Försurningseffekten från luften är till största delen ett resultat av förorening från utlandet. De förhärskande västvindar gör att den sydvästra kommundelen mest utsatt för försurning. För att akut motverka försurning har våtmarker och sjöar i den sydvästra delen av Nässjö kommun kalkats årligen via helikopter sedan slutet av 1980-talet. Av de pH- mätningar som gjorts framgår att den kontinuerliga kalkningen har haft god effekt på huvuddelen av sjöarna i området med försurningsproblematik.

NÄSSJÖ KOMMUN

571 80 Nässjö

0380-51 80 00 (växel)

0731-23 21 60 (sms)

samhallsplaneringskontoret@nassjo.se

www.nassjo.se

**NÄSSJÖ
KOMMUN**